

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE : RIDDER RENE VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES : PROF. MR. RIDDER RENE VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

OUDERGEWELD ROND WIEG EN KINDERLEDIKANT

*Rede uitgesproken door mr. Guy DELVOIE¹⁾
op de plechtige openingszitting van het
Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel
op 23 november 1979*

Sandra is dood.

Ze stierf één dag na haar opname in de kinderafdeling van een groot ziekenhuis. Ze was 18 maanden oud.

Klinische doodsoorzaak : schedelfractuur.

Juridische doodsoorzaak : opzettelijke slagen en verwondingen met dodelijke afloop, maar zonder oogmerk te doden.

Dader : Sandra's moeder.

Oudergeweld rond wieg en kinderledikant. Kindermishandeling.

In onze vaak geïdealiseerde opvattingen van het gezin in het algemeen en van de ouder-kind relatie in het bijzonder is het plegen van geweld door de ouders op per definitie weerloze en kwetsbare kinderen op het eerste gezicht onvoorstelbaar. Vooral wanneer het geweld gepleegd wordt op zeer jonge kinderen, zuigelingen, peuters of kleuters, rond wieg of kinderledikant.

Toch zijn precies de zeer jonge kinderen de slachtoffers bij uitstek van mishandeling vanwege hun ouders. Dit behoort tot de essentie van het begrip kindermishandeling.

Vandaar de titel van mijn rede, die tegelijkertijd de begrenzing wil aanduiden van het onderwerp én de twee meest frappante gegevens ervan, namelijk enerzijds dat het geweld gepleegd wordt door de ouders van het slachtoffer of minstens door volwassenen die t.o.v. het kind een oudervervangende rol vervullen, zoals stief- of adoptieouders of zelfs de bijzit van één der ouders, en anderzijds dat de mishandelde kinderen in overgrote meerderheid niet ouder zijn dan vier jaar, het kinderledikantje en vaak zelfs de wieg nog niet ontgroeid zijn.

Binnen het kader van de mij toegemeten tijd wil ik allereerst trachten een beschrijving te geven van het fenomeen kindermishandeling zelf. Deze beschrijving en een korte studie van de wettelijke maatregelen die in ons land ter beschikking staan of zouden moeten staan, om het probleem op een degelijke wijze te benaderen, zullen mij vervolgens toelaten een dubbele vaststelling te doen.

De vaststelling enerzijds dat weliswaar in onze wetgeving principieel een degelijke basis aanwezig is om als uitgangspunt te dienen voor een efficiënt ingrijpen in mishandelingssituaties, de vaststelling anderzijds dat niettemin kindermishandeling in ons land nog steeds — en ten onrechte — een onbekend probleem is.

Mishandeling van kinderen is geen nieuw fenomeen.

Kindermoord en kindermishandeling op grote schaal, in meer of mindere mate sociaal aanvaard, is in vele culturen terug te vinden.

Tot in de vorige eeuw werden in Japan tienduizenden baby's gedood door middel van opium, die op de borsten van jonge moeders werd uitgestreken.

In onze streken was het in bepaalde tijdperken niet ongewoon kinderen opzettelijk blind of kreupel te maken of op andere wijze te verminken om er meelijwekkende bedelaars van te maken.

Tot in de 20e eeuw gebeurde het, dat in landelijke gebieden van Ierland zeer jonge kinderen meestal gehandicapte of misvormde, maar soms ook enkel huilerige of moeilijke, boven een open vuur geroosterd werden.

De voorbeelden van dergelijke gruwelpraktijken zijn legio. Maar zij liggen dermate ver van ons af, hetzij in de tijd hetzij geografisch of cultureel, dat ze ons als volstrekt onwezenlijk voorkomen, uitingen van een tijdsgeest die de onze niet is, van een mentaliteit die ons volkomen vreemd is.

Niettemin vernemen we soms via de media dat het onwezenlijke, het onvoorstelbare toch gebeurt, ook nu nog ; dat een jonge vader zijn zes maanden oude baby dood sloeg of dat een onwaardige moeder haar tweejarig zoontje met een gloeiend strijkijzer bewerkte.

Dergelijke gevallen worden echter algemeen als volstrekt marginaal beschouwd, zowel wat de frequentie ervan als wat de persoonlijkheid van de daders betreft.

Kindermishandeling binnen de gezinssfeer is dan ook, buiten de sensationele, als marginaal ervaren gevallen, vele

jaren lang een verborgen probleem gebleven, waaraan noch op juridisch, noch op sociaal of psycho-sociaal, noch op medisch vlak enige systematische aandacht werd geschonken. Gedurende vele jaren verzorgden geneesheren, en waarom niet onmiddellijk gezegd, blijven tot op heden nog steeds vele geneesheren onwetend en onbegrijpend kinderen verzorgen, die door hun ouders mishandeld werden, blijven geneesheren de letsels verzorgen en geloven zij vaak zonder enige kritische gedachte de uitleg van de ouders over het ontstaan van die letsels.

Kinderen vallen van stoelen, schuiven uit over tapijtjes, struikelen en vallen met hun hoofd tegen de muur, zij vallen van trappen, springen van muurtjes, worden door hun buurjongetjes geslagen, zij hebben de gewoonte tegen gloeiende kachels te gaan aanleunen, ketels kokend water over zich te trekken, zij geraken met hun beentjes tussen de bedspijlen, vallen van luiertafels en lopen tegen brandende sigaretten op.

De eerste medische vraagstelling kwam niet uit de hoek van huisartsen of ziekenhuisartsen van de spoedopnamediensten of wachtdiensten, maar wel van laboratoriumartsen die, zonder werkelijk contact met de zieke of zijn ouders, in de afzondering van hun laboratoria louter klinisch bepaalde onderzoeken verrichten.

De Amerikaanse radioloog Caffey rapporteerde in 1946 het veelvuldig en onverklaarbaar samengaan van subdurale hematomen en breuken van de lange pijpbeenderen bij zeer jonge kinderen. In geen enkel van de door hem onderzochte gevallen bestond er enige aannemelijke ongevalsgeschiedenis of enig klinisch of radiologisch bewijs van beenderziekte, die een predispositie voor botbreuken kon doen vermoeden. Daarenboven zou een dergelijke predispositie de subdurale hematomen moeilijk kunnen verklaren.

Silverman in 1953, Wooley in 1955, en Fisher in 1958 publiceerden gelijkaardige studies waaruit steeds duidelijker naar voren kwam, achtereenvolgens dat de beschreven letsels traumatisch waren, dat de trauma's vaak niet verklaarbaar waren door wat een zeer jong kind zichzelf (in ongelukken) kan aandoen en dat derhalve de letsels vaak, al dan niet opzettelijk, toegebracht moesten zijn.

De definitieve doorbraak, de definitieve herkenning van het fenomeen kindermishandeling in de gezinssfeer als een wezenlijk probleem werd bewerkstelligd door Kempe, een Amerikaans pediater en professor aan de University of Colorado.

Op een symposium van de American Academy of Pediatrics in 1961 lanceerde hij de stilaan klassiek geworden term «The battered child syndrome». Hij beschreef vier zeer jonge kinderen die op hetzelfde ogenblik in zijn afdeling in het Colorado Central Hospital verbleven en die nagenoeg met zekerheid als «battered childs» konden worden beschouwd.

Twee van deze kinderen stierven in het ziekenhuis ten gevolge van de opgelopen letsels.

Een kind werd na behandeling in goede conditie uit het ziekenhuis ontslagen en opnieuw aan zijn ouders toevertrouwd. Het kind stierf plots, een maand later, in onbepaalde omstandigheden.

Het vierde kind werd na ontslag uit het ziekenhuis uit het oog verloren en werd daarom bij gebreke aan nadere gegevens, levend en gezond geacht.

Dat betekende dus drie dode kinderen op vier, die voor gelijkaardige symptomen op een zelfde ogenblik in de kin-

derafdeling van een zelfde ziekenhuis behandeld werden.

Drie dode kinderen op vier, een schrikbarend sterftecijfer.

In een grootscheeps onderzoek dat Kempe in samenwerking met vele anderen uitvoerde, meldden 71 Amerikaanse ziekenhuizen in totaal 302 gevallen van het «battered child syndrome», gedurende een onderzoeksperiode van een jaar. Bij 33 kinderen was de afloop van het syndroom dodelijk, bij 85 kinderen werd permanente hersenbeschadiging vastgesteld.

Het hek was van de dam.

Het mishandelde kind had eindelijk de mantel van de liefde — waarmee door geneesheren en verplegenden zijn verwondingen werden behandeld — en van ongeloof — van diezelfde geneesheren en verplegenden ten opzichte van de oorzaken van die verwondingen — afgeworpen.

De definiëring van het syndroom, de oorzaken en de gevolgen ervan werden daarop vanuit verschillende vakdomeinen ernstig onderzocht.

Een eenduidige definitie van het fenomeen wordt tot op heden niet gegeven, en zal waarschijnlijk, wegens de complexiteit ervan, wel nooit gegeven worden.

De oorspronkelijke definitie van Kempe, die sprak van door ouders of verzorgers toegebracht «non accidental injury» richtte zich, zoals trouwens blijkt uit de term «battered» child, uitsluitend op fysiek letsel.

Latere definities breidden de mishandeling uit tot psychische, geestelijke mishandeling.

Men spreekt dan niet meer van «battered child», maar meer algemeen van «abused child», terwijl men ook tracht te verwoorden dat mishandelen niet alleen door actief *handelen* gebeurt, maar ook passief kan zijn: de verwaarlozing, hetzij van de fysieke, hetzij van de psychische behoeften van het kind.

De verscheidenheid aan definities en criteria, de moeilijkheid om bepaalde verschijningsvormen te catalogeren en het feit dat de waarschijnlijkheidsgraad van de mishandeling die in statistieken terechtkomt, zeer variërend is naar gelang de verschijningsvorm ervan, maar vooral de omstandigheid dat kindermishandeling binnenskamers gebeurt, in de beslotenheid van de familiale privacy en op de persoon van het meestal onmondige kind, maakt een min of meer accurate bepaling van de kwantitatieve omvang van kindermishandeling bijzonder moeilijk.

Cijfers worden over het algemeen slechts gegeven over fysieke mishandeling, op basis van steekproeven van in ziekenhuizen vastgestelde, of in de media vermelde gevallen. Zo wordt in de VS het aantal kinderen dat jaarlijks fysisch mishandeld wordt op 60.000 geraamd.

Kempe schat daarbij dat 10 % van deze mishandelde kinderen overlijden terwijl 15 % blijvend hersenletsel oplopen.

In Groot-Brittannië zouden jaarlijks 700 kinderen sterven terwijl 400 kinderen van minder dan een jaar oud blijvend hersenletsel zouden oplopen.

In Nederland schatte Abbenhuis in 1967, op basis van de studie van de in de pers vermelde gevallen, het aantal mishandelde kinderen in het land op 1.200 per jaar, waarbij 120 overlijdens en 150 ernstige hersenletsels.

Voor België zijn er geen cijfers bekend.

Op basis van de berekeningen van Kempe zou men verhoudingsgewijze het aantal fysiek mishandelde kinderen in België moeten schatten op 3.800 per jaar.

Op basis van de schattingen van Abbenhuis zou het naar verhouding gaan over 1.000 ernstige mishandelingen jaarlijks, met ongeveer 100 dodelijke slachtoffers en 120 gevallen van ernstig blijvend letsel.

In enkele zeer recente krant artikelen werden voor ons land cijfers vooropgesteld gaande tot 6.000 ernstige mishandelingen per jaar en meer dan 200 overlijdens.

Deze cijfers zijn ongetwijfeld beangstigend.

Schrijnend ook, indien men bedenkt dat achter één eenheid in de statistiek meestal het verhaal schuilgaat niet van een plots overlijden of van een eenmalig letsel maar van een kinderleven, bijna uitsluitend gevuld met geweld, pijn en angst.

Over de oorzaken van kindermishandeling, over wat de ouders beweegt, hun kind lichamelijk en geestelijk geweld aan te doen, handelen talrijke onderzoeken en publikaties.

Hieruit kan men de algemene en belangrijke bedenking afleiden dat kindermishandeling voorkomt in alle bevolkingslagen en sociale groepen.

Volgens sommigen zou kindermishandeling zich vooral voordoen in sociaal en cultureel minder bedeelde milieus terwijl volgens anderen, alleen de verschijningsvorm, het soort mishandeling milieugevoelig zou zijn.

Sommige studies schijnen aan te tonen, dat vooral jonge ouders beneden de twintig jaar, hun kinderen mishandelen, maar andere auteurs spreken dit tegen.

Over de meer specifieke factoren die het ontstaan van kindermishandeling kunnen beïnvloeden, bestaat een vrij grote eensgezindheid.

Deze factoren worden algemeen gerangschikt in drie groepen betreffende respectievelijk de ouders, de gezins-situatie en het kind zelf.

Risico-ouders, ouders die als het ware aanleg hebben om te mishandelen, zouden zijn :

- ouders die zelf een moeilijke jeugd hadden, meer bepaald ouders die als kind zelf mishandeld werden ;
- ouders met weinig gevoel voor eigenwaarde ;
- ouders die overgevoelig zijn voor kritiek, die geïsoleerd leven, die impulsief zijn, of vlug geïrriteerd of angstig ;
- ouders die moedeloos zijn of weinig redzaam ;
- ouders die hoge eisen stellen aan hun kinderen of een strenge discipline eisen ;
- ouders die hun kind niet zien als een eigen persoonlijkheid en, voor een klein percentage maar, psychisch gestoorde ouders.

Als risicoverwekkende gezinssituaties worden vermeld :

- een verwaarloosd of daarentegen al te keurig gezin ;
- een onvolledig gezin ;
- een gezin met drie of meer kinderen kort na elkaar, of waarin zich een ongewenste zwangerschap voordoet ;
- een lange scheiding of langdurige ziekte ;
- familie- of burenruzie, slechte behuizing, geldzorgen, huwelijksproblemen.

Risicokinderen zouden zijn :

- zuigelingen die veel huilen of niet goed gedijen ;
- premature en couveuse kinderen wegens onderbreking in de moeder-kind relatie ;
- ongewenste pleeg-, stief-, of buitenechtelijke kinderen, kinderen met een handicap, overactieve kinderen, het meisje waarvan de ouders vurig gehoopt hadden dat het een jongetje zou zijn of omgekeerd.

Vanzelfsprekend zal één van die factoren in de regel op

zichzelf niet volstaan om van een ouder een mishandelende ouder, of van een kind een mishandeld kind te maken. Kindermishandeling treedt op als de resultante van verschillende van deze factoren.

Het samengaan ervan, meestal het samengaan van meerdere oudergebonden, situatiegebonden en kindgebonden factoren, kan tot acute crisissituaties leiden, waarbij een op zichzelf onschuldige reactie of gedrag van het kind, vaak de onmiddellijk uitlokkende situatie vormt.

Het kind zit als het ware zelf aan de trekker, zodat de ontlasting van de crisis zich op hem richt.

Kindermishandeling is meestal geen eenmalig, maar een periodiek, vaak zelfs min of meer continu gebeuren. Daarenboven heeft het mishandelingsgebeuren de neiging escalerend te zijn.

Wanneer het geweld bij herhaling optreedt en niemand tussenbeide komt, neemt het schuldgevoel bij de dader, oorspronkelijk nog aanwezig, af en zal, indien het patroon dat aanleiding gaf tot de mishandeling, niet doorbroken wordt, het geweld neiging hebben steeds erger, steeds dreigender te worden.

Dit is trouwens een van de meest dramatische aspecten van het probleem, het risico dat het oorspronkelijk misschien relatief onschuldig mishandelde kind loopt om in een dergelijke escalerende keten van geweld terecht te komen.

Het risico dat het mishandelde kind loopt, is daarbij natuurlijk niet alleen van zuiver lichamelijke aard. Op-groeien in een milieu waarin het kind regelmatig onbegrijpelijke aanvallen van agressie moet verwerken, leidt onvermijdelijk tot relatiestoornissen en verhindert een evenwichtige geestelijke ontwikkeling.

Niet voor niets wordt het feit vroeger zelf mishandeld kind te zijn geweest, algemeen als een van de voornaamste oudergebonden factoren beschouwd, die mishandeling van de eigen kinderen in de hand werkt.

Deze noodzakelijk bondige fenomeenbeschrijving moge aantonen dat het mediabericht waarvan ik in mijn inleiding sprak, het mediabericht dat ons van tijd tot tijd leert dat het onvoorstelbare toch gebeurt, niet het verhaal brengt van volstrekt marginale gevallen.

Dat dergelijke mediaberichten slechts de top van de spreekwoordelijke ijsberg tonen, de enkele ontdekte gevallen van wat een verborgen, maar omvangrijk sociaal probleem is. Een probleem dat een doelbewust en gericht ingrijpen noodzakelijk maakt, zowel en in de eerste plaats op het niveau van de individuele casussen als op het niveau van het verschijnsel zelf als sociaal fenomeen.

In het kader van dit kort bestek wil ik mij uitdrukkelijk beperken tot de benadering van de individuele gevallen, het onderzoek van de basisprincipes die de grondslag dienen te vormen van een efficiënte benadering van concrete mishandelingssituaties.

Dit onderzoek zal noodzakelijkerwijze twee actieterrinen moeten bestrijken : de opsporing, meer bepaald de *vroegtijdige* opsporing van de concrete gevallen enerzijds en de opvang, de benadering van de opgespoorde gevallen anderzijds.

Opsporing

De noodzaak de opsporing als een specifiek actieterrin in de bestrijding van kindermishandeling te beschouwen, is onbetwistbaar.

Een van de meest specifieke problemen van het fenomeen kindermishandeling ligt immers verrat in de vraag hoe het mogelijk is dat deze vorm van agressie in de meeste gevallen onontdekt blijft.

Het antwoord op die vraag ligt ongetwijfeld grotendeels én in de onmondigheid van de slachtoffers én in de omstandigheid dat de feiten zich afspelen in de beslotenheid van het familiale milieu.

Maar op zichzelf volstaat dit antwoord niet.

Het is moeilijk te geloven dat in de individuele mishandelingsituatie, buiten het mishandelde kind en de mishandelende ouders werkelijk niemand weet heeft van het gebeuren; dat zowel de naaste familie, als de buren, als de huisarts, als de afgevaardigde van enig sociaal of gezondheidswerk, in volmaakte onwetendheid zouden verkeren.

Bij de enen een psychologische weerstand tegen inmening in andermans zaken, gevoed door verouderde opvattingen over ouderlijke macht en ouderlijk tuchtigingsrecht; bij de anderen een bewust niet willen inzien van het onvoorstelbare of een gevoel van onmacht; bij het medisch en sociaal personeel in het bijzonder, het gevoel gebonden te zijn door het beroepsgeheim of minstens de vrees het vertrouwen van de ouders te verliezen en meteen de enige hoop om tenminste het mishandelde kind te kunnen verzorgen, al deze factoren weven als het ware een web van stilte rond het mishandelde kind.

In een poging dit web te doorbreken heeft de Raad van Europa reeds in 1969, in een aanbeveling (nr. 561) geadviseerd dat, voor zover ze nog niet bestaan, in de verschillende landen wetgevende bepalingen zouden dienen te worden uitgevaardigd die de geneesheren van het beroepsgeheim ontslaan en hen verplichten zonder uitstel de bevoegde administratieve instanties op de hoogte te brengen.

Men kan wellicht de vraag stellen ten opzichte van wie het beroepsgeheim bestaat: ten opzichte van de ouders of ten opzichte van het mishandelde kind, dat in feite toch de patiënt is?

Niettemin dient, indien men de arts de rol wil laten vervullen van belangrijke schakel tussen het mishandelende milieu en de opvang, iedere onduidelijkheid op dit stuk te worden weggewerkt, dient het beroepsgeheim, niet alleen van de arts trouwens, opgeheven en vervangen te worden door een meldingsrecht of zelfs een meldingsplicht.

Dit laatste is bv. het geval in de meeste van de Verenigde Staten van Amerika, waar zg. *reportings laws* een meldingsplicht invoeren, oorspronkelijk alleen voor het medisch en paramedisch korps, maar later ook voor «any social service worker or school official».

Even belangrijk, zoniet belangrijker dan het recht of de plicht herkende gevallen van kindermishandeling te melden, is het herkennen zelf, het *vroegtijdig* herkennen.

Kindermishandeling begint immers vaak nauwelijks merkbaar voor de buitenwereld.

Het onderkennen en het gevoelig zijn voor de fysieke verschijnselen en voor de kenmerkende attitudes, zowel bij de ouders als bij het mishandelde kind, is voor de vroegtijdige opsporing dan ook van primordiaal belang.

Nu Kempe vaststelde dat niet minder dan een vierde van alle kinderen beneden twee jaar, die in zijn ziekenhuis voor verwondingen werden opgenomen, mishandeld was, zou geen enkele arts of paramedicus nog de kwetsuren van een zeer jong kind mogen verzorgen, zonder zich de vraag gesteld te hebben naar de oorzaken van die kwetsuren,

zonder nagegaan te hebben of de door de ouders gegeven uitleg, kan overeenstemmen met de vastgestelde verwondingen.

Een doorzicht in de oorzaken en in het mechanisme van kindermishandeling kan een reeks van aanduidingen opleveren, die trouwens niet alleen bij de medicus, maar bij iedereen die professioneel met jonge kinderen te maken heeft en zelfs bij leken ernstige vermoedens kunnen opwekken die in de richting van «the battered child syndrome» wijzen.

Met de keuze van de instantie of het lichaam dat de meldingen dient te ontvangen, waaraan dient te worden gemeld, komen we in een overgangsgebied tussen opsporing en ingrijpen. Het organisme dat de meldingen ontvangt, heeft inderdaad in de eerste plaats een eigenlijke opsporingstaak.

Van de melder kan en mag men in het licht van een *vroegtijdige* opsporing niet verlangen, dat hij enkel meldt wanneer hij met zekerheid weet met kindermishandeling geconfronteerd te zijn.

Essentieel voor een goede meldingsregeling is dat de melder er in terecht kan met de twijfels die hij heeft over een bepaalde gezinssituatie, of over het lot van een bepaald kind.

Het organisme dat de meldingen ontvangt zal dan ook als eerste taak hebben de twijfels van de melder om te zetten in zekerheid in de ene of de andere zin.

De keuze van het meldingsorganisme houdt echter ook verband met de fundamentele opties van het ingrijpen in het mishandelende milieu.

In de aanbeveling van de Raad van Europa, waarover ik het daarnet had, wordt die optie uitdrukkelijk genomen waar de melding aanbevolen wordt aan een administratief organisme met uitsluiting van politie en gerecht.

In Nederland, dat op dit stuk in de internationale lectuur als voorbeeld gesteld wordt, fungeert als ontvangstor-organisme van de meldingen, het zg. bureau vertrouwensarts. Gegroeid uit een experiment daterend van 1972, bestaan er thans officieel negen bureau's vertrouwensarts, te weten één per provincie. Het bureau bestaat uit een huisarts of kinderarts met een vervanger, een maatschappelijk werker en een administratief coördinator en heeft tot taak de melding aan te nemen en te registreren, zo nodig de hulpverlening op gang te brengen en te coördineren, en de follow-up te verzorgen.

Het in de hand werken van vroegtijdige herkenning, het doorbreken van het beroepsgeheim en het tot stand brengen van een brede meldingsbereidheid vormen, geconcretiseerd in een uitgewerkte meldingsregeling, de noodzakelijke premisse tot het tweede actieterein, dat van het ingrijpen in, de opvang van de ontdekte gevallen van kindermishandeling.

Hulpverlening

Op dit tweede niveau rijst de vraag: hoe moet de ontdekte mishandelingsituatie benaderd worden?

Iedere eerste confrontatie met een mishandeld kind zal sterke emoties opwekken.

Hoe jonger en kwetsbaarder het slachtoffer, hoe sterker de gevoelens zullen zijn van meelevens met het kind en afkeuring van de daders of vader.

Naast de beschermingsgedachte ten opzichte van het kind, is dan ook een volledige afwijzing van de mishande-

lende ouder niet anders dan natuurlijk te noemen.

Toch mag het ingrijpen in mishandelingssituaties niet op een dergelijke basisidee stelen.

Weldoordachte hulpverlening aan het mishandelde kind leidt bijna vanzelfsprekend tot de vaststelling dat, in het belang van het kind, zo mogelijk hulp dient te worden verleend aan de mishandelende ouders.

Het inzicht in de oorzaken van kindermishandeling leidt daarenboven tot het inzicht dat in wezen de mishandelende ouders meestal zelf hulpbehoevend zijn.

Bescherming van het kind in gevaar, principiële afkeuring van de ouder die dit gevaar doet ontstaan, maar ook de noodzaak van hulpverlening aan die ouder, vormen dan ook de basisgegevens van het eigenlijk ingrijpen in de mishandelingssituatie.

Rond de opsporing van en het ingrijpen in concrete gevallen van kindermishandeling, vinden we dus een reeks basisgedachten die, in wetteksten en institutionele maatregelen vertaald, zouden moeten terug te vinden zijn in de wetgeving van ieder land dat zich bewust is van het bestaan van deze sociale kwaal en de bestrijding ervan efficiënt wil verzekeren.

In ons land — en velen onder U zullen bij het lezen van recente kranteartikels geconstateerd hebben dat ik niet de enige ben om in het internationaal jaar van het kind, hierop te wijzen — is dit nog steeds niet het geval.

In onze wetgeving vinden we geen enkele specifieke maatregel die, sedert de ontdekking van «the battered child syndrome» bijna 15 jaar geleden, een efficiënte bestrijding van deze sociale kwaal tracht te organiseren.

Dat klinkt misschien op het eerste gezicht als een erg krasse bewering; als een erg krasse bewering in het licht van de strafbepalingen, die sedert 1912 in het Strafwetboek ingeschreven staan in de artikelen 401bis en 410 en vooral in het licht van de jeugdbeschermingsmaatregelen van de wet van 8 april 1965, die toch de mogelijkheid biedt zowel van buitengerechtelijke preventieve sociale acties als van gerechtelijk opgelegde beschermings- en hulpverleningsmaatregelen.

Maar het zal niemand ontgaan dat deze maatregelen genomen en bedoeld werden niet ter bestrijding van «the battered child syndrome» maar vanuit de klassieke, voorbijgestreefde opvatting van kindermishandeling als een uitzonderlijk en volstrekt marginaal gebeuren.

Historisch en chronologisch is dit vanzelfsprekend te verklaren.

Straf- en jeugdbeschermingsmaatregelen dateren van voor de ontdekking — in zijn volle omvang tenminste — van het «battered child syndrome».

Vandaag echter functioneren die maatregelen nog steeds in diezelfde voorbijgestreefde optiek. Ze functioneren niet anders dan ten aanzien van die enkele sensationele gevallen die als het ware niet verborgen kunnen blijven, tenminste niet wanneer het onheil al grontendeels geschied is. Ons land kent géén opsporing, géén meldingsregeling.

Van de twee noodzakelijke actieterranen ter bestrijding van het fenomeen, vinden we enkel het tweede in de wetgeving terug, vertaald in straf- en jeugdbeschermingsmaatregelen.

Enkel het ingrijpen in mishandelingssituaties, waarvan de noodzaak in feite bestaat niet sinds de ontdekking van het «battered child syndrome» maar sinds het ogenblik dat

het niet meer sociaal aanvaard is, zuigelingen boven een open vuurtje te roosteren.

U vindt dit misschien een ietwat middeleeuwse voorstelling en U vraagt zich misschien af of de strafbepalingen en vooral de jeugdbeschermingsmaatregelen dan geen enkele waarde hebben of kunnen hebben bij de bestrijding van «the battered child syndrome».

Zover wil ik zeker niet gaan.

Op voorwaarde via *aanvullende maatregelen* te voldoen aan de absolute noodzaak van vroegtijdige opsporing, op voorwaarde dus van het tot stand brengen van een uitgewerkte meldingsregeling, waartoe trouwens — ik wil dit nu al aanstippen — min of meer wel omlinnde plannen bestaan, beantwoorden mijn inziens straf- en jeugdbeschermingsmaatregelen principieel aan de basisideeën voor het ingrijpen in het mishandelende milieu. M.a.w. de mogelijkheden voor een degelijk en efficiënt optreden op het tweede actieterrain zijn potentieel in onze wetgeving voorhanden.

In een korte schets van deze maatregelen wil ik pogen dit te verduidelijken.

Onder de afdeling van het Strafwetboek «opzettelijk doden niet doodslag genoemd en opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel» kenmerkt art. 410 als verzwarende omstandigheid het feit dat deze misdrijven gepleegd worden door — ik citeer de wettekst — «wettige of natuurlijke ouders, diegenen die het kind hebben aangenomen of enig ander persoon die gezag heeft over het kind, of het onder zijn bewaring heeft».

Aangezien, zoals algemeen wordt aanvaard, de termen «gezag» en «bewaring», zowel het wettelijk als het feitelijk gezag betreffen, slaat de wettekst zowel op ouders als op oudervervangende volwassenen zoals ze in het kader van het «battered child syndrome» gedefinieerd worden.

Daarnaast last de wet van 15 mei 1912 in deze afdeling van het Strafwetboek, eveneens een artikel 401bis in, waarin bestraft wordt het opzettelijk onthouden van voedsel of verzorging aan een kind beneden de leeftijd van 16 jaar, zodanig dat zijn gezondheid in gevaar wordt gebracht. Te zamen met de ook voor dit misdrijf in art. 410 uit de persoon van de dader afgeleide verzwarende omstandigheid ligt hierin de expliciete incriminatie besloten van passieve kindermishandeling.

Als mogelijkheden van niet repressief gerechtelijk ingrijpen voorziet de wet van 8 april 1965 voornamelijk in drie soorten maatregelen: de ontzetting uit de ouderlijke macht; de opvoedingsbijstand; de voogdij over gezinsbijslag.

In het kader van de wet op de kindbescherming van 15 mei 1912 had de ontzetting uit de ouderlijke macht in sommige gevallen nog het karakter van een bijkomende, burgerlijke straf.

De wet van 8 april 1965 maakt daarentegen van iedere ontzetting per definitie een beschermingsmaatregel.

De ontzetting is steeds facultatief en kan geheel of gedeeltelijk en ten opzichte van een of meer kinderen uitgesproken worden, zodat aan de jeugdrechter een ruime appreciatiebevoegdheid gegeven wordt die het hanteren van de maatregel in een loutere beschermingsoptiek mogelijk maakt.

In tegenstelling tot de ontzetting, geheel of gedeeltelijk die, zelfs als loutere beschermingsmaatregel ten opzichte van het kind, moeilijk anders kan worden gezien dan gericht tegen de ouders, is de opvoedingsbijstand tegelijker-

tijd een beschermingsmaatregel ten opzichte van het kind en een steunmaatregel voor de ouder.

Deze maatregel, die niet alleen ten aanzien van ouders kan worden genomen, maar ten aanzien van iedere persoon die het kind onder zijn bewaring heeft, verzekert immers, zoals in art. 31 van de wet gesteld, aan die persoon de hulp van het jeugdbeschermingscomité of van een afgevaardigde bij de jeugdbescherming.

De rechter kan daarbij verschillende verplichtingen opleggen met betrekking tot het te beschermen kind, waarbij ik, in het kader van kindermishandeling, voornamelijk in aanmerking neem de verplichting het kind onder medisch en pedagogisch toezicht te stellen en de richtlijnen van de toezichthoudende instantie op te volgen en, de wet zegt uitdrukkelijk «uitzonderlijk», de verplichte plaatsing van het kind bij een betrouwbaar persoon of in een geschikte inrichting.

De voogdij over gezinsbijslag tenslotte, in de wet van 8 april 1965 geregeld in art. 29, impliceert kinderverwaarlozing. Passieve mishandeling dus. Deze maatregel laat de jeugdrechter toe zich ervan te verzekeren dat de gezinsbijslagen en andere sociale uitkeringen waarop kinderen recht geven, ook werkelijk en effectief ten voordele van die kinderen aangewend worden.

Op het niveau van niet strafrechterlijk, gerechtelijk ingrijpen in de mishandelingssituatie, tekent zich dus de dubbele optiek, van bescherming van het kind enerzijds al duidelijk af in een systeem dat, welbegrepen, toelaat volgens de concrete behoeften de nadruk te leggen op het ene of het andere aspect, al naar gelang de verwezenlijking van de beschermingsoptiek mogelijk is in het betrokken milieu zelf dan wel een verwijdering van het kind uit zijn milieu de enige mogelijke oplossing is.

Strafrechterlijk ingrijpen, niet-strafrechterlijk, maar toch nog gerechtelijk ingrijpen en tenslotte het volledige buitengerechtelijk ingrijpen.

Het oprichten van de jeugdbeschermingscomités en de regeling van hun werking in wat de wet de preventieve sociale actie noemt, levert een begeleidingsstructuur die het gezin in zijn totaliteit en in zijn eigen kader kan benaderen.

Op voorwaarde van instemming van de ouder of ouders ligt hierin de mogelijkheid besloten van een direct sociaal gericht ingrijpen in de mishandelingssituatie, waarbij het mogelijk nadelige effect van een gerechtelijke tussenkomst op het tot stand komen van een optimale hulpverleningsrelatie vermeden kan worden.

Strafrechterlijke, gerechtelijke en buitengerechtelijke actie, drie niveaus van ingrijpen in de concrete mishandelingssituaties, worden dus geboden.

Drie verdedigingslinies, die, naar gelang de evolutie van het mishandelingsgebeuren, op het ogenblik van de ontdekking kunnen worden ingenomen of waarop men zich achtereenvolgens kan terugtrekken, naar gelang de evolutie van de probleemsituatie na de ontdekking ervan.

Deze korte beschrijving van maatregelen geeft niet meer dan een schematisch beeld.

Het is in feite niet méér dan een ietwat gerichte weergave van de structuur van de gemeenschappelijke jeugdbeschermingsmaatregelen.

Toch meen ik hiermee te hebben kunnen aantonen dat de basisopties van het ingrijpen in mishandelingssituaties in deze wettelijke structuur principieel voorhanden zijn. Prin-

cipieel voorhanden inderdaad, indien — en ik kom terug op het uitgangspunt — in plaats van in een volstrekt achterhaalde opvatting van kindermishandeling, deze maatregelen zouden functioneren in een gerichte en doelbewuste aanpak van het «battered child syndrome» als sociale kwaal.

Indien het web van stilte rond het mishandelde kind eindelijk zou worden doorbroken.

Indien eindelijk, 15 jaar na de ontdekking van het syndroom en 10 jaar na de aanbeveling van de Raad van Europa, de nodige maatregelen zouden worden genomen om alle mogelijkheden van vroegtijdige opsporing optimaal te benutten.

Ik stipte het bestaan van plannen al aan om in ons land in die zin een uitgewerkte meldingsregeling tot stand te brengen.

Ik doelde op een voorontwerp van wet dat door de diensten van de Ministeries van Justitie en Volksgezondheid werd uitgewerkt, en waarvan ik, in de mate van het mogelijke de inhoud kort wil beschrijven, in de mate van het mogelijke omdat de tekst van het voorontwerp nog niet werd vrijgegeven.

Blijkens de verkregen informatie zou dit voorontwerp, naar Nederlands model, voorzien in de aanduiding van vertrouwensartsen, één per gerechtelijk arrondissement, met een eigen administratief secretariaat en een gespecialiseerde medisch-sociale dienst als werkingsmiddelen. De vertrouwensartsen zouden voor aanmelding en overleg ter beschikking staan van hun collega's en het publiek in het algemeen met inbegrip van de mishandelde kinderen en de mishandelende ouder zelf.

Anders dan in Nederland, waar enkel een meldingsrecht bestaat zou het voorontwerp voorzien in een werkelijke, zij het niet gesanctioneerde *meldingsplicht* voor een ieder die kennis heeft van mishandelde of verwaarloosde kinderen.

Deze meldingsplicht zou geen uitzondering kennen en dus een uitdrukkelijke afwijking vormen op artikel 458 van het Strafwetboek op het beroepsgeheim.

De voornaamste taak van de vertrouwensartsen zou erin bestaan de meldingen die zij ontvangen, op hun waarde te schatten, en indien het onderzoek inderdaad leidt tot de ontdekking van een mishandelingssituatie, het nemen van de nodige maatregelen om het kind te beschermen en de hulpverlening op gang te brengen.

In het voorontwerp zou tenslotte eveneens de noodzaak ingeschreven staan om op grote schaal informatie te verstrekken en om de medische en paramedische beroepen en andere betrokken beroepsmilieus te sensibiliseren.

Zoals ik te verstaan gaf heb ik de precieze tekst van dit voorontwerp niet kunnen onderzoeken zodat ik er ook geen gedetailleerde analyse van kan maken. Het zal evenwel duidelijk zijn dat het tot stand komen van een op deze principes gebaseerde wet toe te juichen zou zijn.

Niettemin, dat er, op het niveau van voorontwerp van wet, plannen bestaan in deze richting verandert het uitgangspunt en de bestaansreden van mijn betoog niet, namelijk dat kindermishandeling in ons land nog altijd een onbekend probleem is en dat de ware omvang ervan, zowel kwantitatief als kwalitatief, nog niet ten volle schijnt te zijn doorgedrongen.

Een aanbeveling om in ons land onmiddellijk met een dergelijke zij het experimentele meldingsregeling via vertrouwensartsen te beginnen, werd inderdaad door de Na-

tionale Raad voor jeugdbescherming gedaan al meer dan zeven jaar geleden.

Niet meer dan twee maanden geleden werd in dit justitiepaleis voor de correctionele rechtbank nog een van die blijkbaar nog altijd als uitzonderlijk en marginaal beschouwde gevallen behandeld. Voor de correctionele rechtbank en niet voor de jeugdrechtbank omdat de twee kinderen waar het om ging, al overleden waren toen de mishandelingssituatie ontdekt werd.

Adrien en Muriel, respectievelijk vijf en negentien maanden oud, stierven ten gevolge van slagen en verwondingen, honger en dorst en gebrek aan verzorging. De ouders keken niet meer naar de kinderen om, behalve de vader die ze sloeg en mishandelde wanneer ze huilden van honger en dorst. Adrien stierf eerst. De zaak ging slechts aan het rollen toen ook het meisje Muriel overleed, enkele tijd nadien. Bij ontgraving van het lijkje van het eerst overleden kind konden nog zichtbare sporen van slagen en verwondingen vastgesteld worden en bleek dat het kind op het ogenblik van het overlijden nog maar de helft woog van het minimumgewicht voor zijn leeftijd. Niettemin had een geneesheer voor Adrien een overlijdensattest afgeleverd met de vermelding «natuurlijke dood». Voor het overlijden van het eerste kind was een afgevaardigde van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn tot tweemaal toe bij de ouders aan de deur geweest en afgescheept.

De vraag naar eventuele fouten van individuele personen in dit drama betrokken wil ik niet stellen.

Beide kinderen stierven aan een al te lang bestaande leemte in de wet.

Ieder jaar waarin die leemte gecontinueerd wordt, zullen drie à zesduizend kinderen ernstig mishandeld worden zonder enige reële hoop op hulp.

Ieder jaar zullen meer dan 150 jonge kinderen hierdoor ernstig blijvend letsel oplopen.

Ieder jaar zullen honderd à twee honderd babys, peuters, of kleuters sterven ten gevolge van ... *oudergeweld rond wieg en kinderledikant*.

Bronvermelding

CAFÉY, J., «Multiple fractures in the long bones of infants suffering from chronic subdural hematoma», *Am. J. Roentgenol.*, 69 (3): 413-26 (1946).

CARR-SAUNDERS, *The population problem*, Clarendon Press, Oxford, 1922.

CORTER, J., *The maltreated child*, Garden city press, 3e druk, 1977.

CHARLES, R., «De hervorming van het strafrecht inzake het gezinsleven — Beschouwingen in het licht van het 'Battered child syndrome', in *Het Kind*, nr. 1, 1979, 13.

EUGENE-DAHIN, B., *L'enfant martyr*, Univ. de Liège, Faculté de droit, 1977-1978.

DASSEN, A., «De juridische aspecten van kindermishandeling», *Tijdschrift voor soc. welzijn en maatschapp. werk*, 1978, 168.

DASSEN, A., «Kindermishandeling en het beroepsgeheim van de geneesheer», *R.W.*, 1972-73, 929.

DELTA GLIA, L., *Les enfants maltraités — dépistage et interventions sociales*, Ed. ESF (Paris) 1976.

FONTANA, V.J., *Somewhere a child is crying — maltreatment, causes and prevention*, Macmillan (NY), 3e uitg., 1974.

HIRSCH, J.L., «La grande misère de la protection de la jeunesse», *J.T.*, 1970, 181.

Institute of judicial administration of the American bar association, *Juvenile Justice standard project — standards relating to abuse and neglect*, Bullinger publ. (Cambridge Mass), 1977.

KEMPE, Ch., en R.E. HELFER, *Helping the battered child and its family*, uitg. Lippincott (Philadelphia), 1974.

KEMPE, Ch., et al. (1962), «The battered child syndrome», *J. Am. med. assoc.*, 181 : 17.

LENS, E., «Jeugdbescherming ; wens en werkelijkheid», *R.W.*, 1967-68, 769.

LIEULLIETTE, P., *Les enfants martyrs — enquête*, Ed. Seuil (Paris), 1978.

MEULDERS, M.-Th., «Enfants martyrs : un dossier accablant», *Le Soir*, 24-25 okt. 1979.

PEETERS, J., *Kindermishandeling, fenomeenbeschrijving en begeleidingsmogelijkheden*, VUB, 1976-1977.

RENVOIZE, J., *Children in danger*, Pelican books (Londen), 1979.

SLACHMUYLDER, «Secret professionnel et protection de la jeunesse», *J.T.*, 1967, 529.

SCHOOF, P., «Anonieme ouders : een andere manier van helpen», *VKM-Bulletin*, januari 1979, 4-8.

SMEETS, M., «Het mishandelde kind en zijn gezin», *Tijdschr. voor soc. welzijn en maatschapp. werk*, 1978, 179.

SMITH, Selwyn M., *The maltreatment of children*, MTP Press, Lancaster, 1978.

SOMMERHAUSEN C., *Les comités de protection de la jeunesse*, CEDJ (Brussel), 1976.

SOMMERHAUSEN, C., «La protection des enfants martyrs (a propos de la loi française du 15 juin 1971), *Rev. de droit pén. et de crim.* 1971-72, 1084.

STRAUSS, P. en M. MANCIAUX, *Les enfants victimes de mauvais traitements*, C.T.N.E.R.H.I. (Parijs), 1978.

TOUSSAINT, Ph., «Mort de deux enfants», *P.P.*, 20.9.79, p. 43.

UNDERHILL, E., «L'enfant et son milieu», *Rev. Int. Enf.*, 1974, 16.

VAN ACKER, K.J., «Kindermishandeling», *TSW*, sept.-okt. 78, 159-164.

VAN RATH, B., *Kinderen in de knel*, Dekker van de Vecht (Nijmegen), 1977.

VERSELE, B.A., en M. BEECKMAN, «Rapport belge à la 17e session ordinaire du groupe consultatif de l'U.I.P.E. sur les problèmes sociaux des enfants et des adolescents — dépistage précoce et éliminations des troubles du développement d'origine sociale chez les enfants en bas âge», 21-25 mars Fribourg im Brigau Rep. féd. d'Allemagne.

WOLTERS, W.H.G., *Het mishandelde kind*, Callenbach Nijkerk, 2e druk, 1977.

«Kindermishandeling» themanummer *T.M.W.*, mei 1978.

«Kindermishandeling», themanummer *Huisarts en wetenschap*, dec. 1977.

«Les enfants victimes de mauvais traitements», Colloque des 6 et 7 mars 1970 à Charleroi, C.E.D.J. (Bruxelles), 1971.

«De opvoedingsbijstand en de voogdij over gezinsbijslag — Informatiedag op 5 november 1966 te Brussel», SCJM, Brussel 1967.

«Le syndrome de l'enfant battu», IXème colloque Italo - franco-suisse, 6 avril 1979, Château de Colonster.

«Kindermishandeling meest in gewoon jong gezin», *De Standaard*, 7 nov. 1979, p. 7.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 15 FEBRUARI 1979

Voorzitter : de h. Meeüs

Raadsheer-rapporteur : de h. Closon

Advocaat : mr. Houtekier

Handelshuur — Overdracht — Verzet van de verhuurder — Beoordelingsbevoegdheid van de rechter — Door de partijen jegens een derde aangegane verbintenissen.

De Handelshuurwet belet niet dat de door de partijen tegenover een derde aangegane verbintenissen in aanmerking worden genomen als een gegeven dat de rechter toelaat de wettige reden te beoordelen waarom de verhuurder weigert in te stemmen met de door de huurder geplande overdracht van de huurovereenkomst. De wetgever heeft immers de rechter dienaangaande een zo groot mogelijke beoordelingsvrijheid willen geven.

S. en M. t/ W. en W.

Gelet op het bestreden vonnis, op 4 april 1977 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 10, 11 vervat in de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten met het oog op de bescherming van het handelsfonds, houdende afdeling IIbis van hoofdstuk II van titel VIII van boek III van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 29 juni 1955, 1134, 1135, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 1717 van dat wetboek, gewijzigd bij de wet van 4 november 1969, en 97 van de Grondwet,

doordat het vonnis, enerzijds, de oorspronkelijke rechtsvordering van de eisers verwerpt die ertoe strekte het verzet van de verweerders tegen de overdracht van de huurovereenkomst en de handelszaak «Le Club», gelegen te E., niet verantwoord te doen verklaren en, anderzijds, hun rechtsvordering tot schadevergoeding niet gegrond verklaart op grond dat de eisers niet aantonen dat de vennootschap B. met die overdracht heeft ingestemd, zoals werd bedongen in de overeenkomst van 17 september 1972 tussen de partijen en die vennootschap ; dat de naamloze vennootschap B. in haar brief van 11 juni 1974 aan de raadsman van de eisers bevestigde dat zij bereid was om aan de twee overnemers M. en L. een lening toe te staan ; dat in die tekst geen enkel vaststaand akkoord voorkomt betreffende de geplande overdracht doch alleen de bevestiging van een aan genoemde overdracht voorafgaand leningsvoorstel ; dat de zin «de leningsovereenkomsten werden trouwens sinds 30 april jongstleden opgesteld» aan toont dat de naamloze vennootschap B. sedert meer dan een maand op de handtekening van de twee overnemers wachtte ; dat die overeenkomsten nooit werden ondertekend door M. of L. die intussen het land had verlaten, aangezien hij om persoonlijke redenen van de geplande overname had afgezien ; dat de naamloze vennootschap B., ondanks het feit dat de heer L. zich teruggetrokken had,

toch de lening aan de heer M. alleen wilde toekennen, als de eisers bereid waren om hoofdelijke en ondeelbare schuldenaars te zijn ; dat de naamloze vennootschap B. in haar brief van 30 januari 1976 aan meester C., raadsman van de heer M., dat feit bevestigt en vermeldt dat de eisers die waarborg hebben geweigerd ; dat uit die gegevens volgt dat de naamloze vennootschap B. niet definitief ingestemd heeft met de overdracht van de handelszaak en dat het door de verweerders aangevoerde motief verantwoord is,

terwijl, eerste onderdeel, de bepaling waarin werd overeengekomen dat de verweerders zich ertoe verbonden zich tegen elke door de eisers geplande huuroverdracht te verzetten indien de naamloze vennootschap B. zulks vroeg, geen hinderpaal kan vormen voor de litigieuze overdracht, die samen met de overdracht van de handelszaak gebeurde en alle rechten van de eisers betrof ; het vonnis bijgevolg ten onrechte zegt dat het verzet van de verweerders geldig is dat steunt op dit beding, dat de geldigheid van de verbintenissen van de eisers aan de goedkeuring van een andere partij dan de verhuurder onderwerpt, waardoor de wettelijke bescherming van de eisers wordt verminderd, en dat bijgevolg door nietigheid is aangetast (schending van de artikelen 1, 10, 11 vervat in de wet van 30 april 1951 en 1717 van het Burgerlijk Wetboek) ;

tweede onderdeel, het vonnis, dat beslist dat het verzet van de verweerders verantwoord is om de enkele reden dat de naamloze vennootschap B. haar instemming niet had betuigd, niet antwoordt op de conclusie in hoger beroep van de eisers, waarin uitdrukkelijk werd betoogd dat de overdracht die vennootschap geenszins benadeelde, welke trouwens slechts een lener en niet de verhuurder was ; daaruit volgt dat het vonnis, hoewel het zegt dat het verzet van de verweerders verantwoord is, de waarde van dat verzet niet heeft onderzocht ; die waarde hoe dan ook ten overstaan van de verweerders had moeten worden beoordeeld (schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 10 vervat in de wet van 30 april 1951) ;

derde onderdeel, uit de motieven van het vonnis niet kan worden afgeleid of het gebrek aan instemming met de overdracht vanwege de naamloze vennootschap B. werd beschouwd als een feit dat op zichzelf het verzet van de verweerders tegen de overdracht rechtvaardigde omdat het in de overeenkomst was bedongen of omdat het, nog om andere motieven, een geldige reden voor verzet vormde ; de wettelijkheid van het vonnis aldus niet kan worden onderzocht (schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1134 van het Burgerlijk Wetboek en 10 vervat in de wet van 30 april 1951) ;

vierde onderdeel, de verweerders zich door het litigieuze beding hadden verbonden om zich tegen de overdracht van de huurovereenkomst te verzetten indien B. zulks vroeg ; het vonnis, nu het dat verzet gegrond verklaart omdat de naamloze vennootschap B. niet ingestemd had met de overdracht, de bindende kracht en de bewijskracht van die overeenkomst schendt (schending van de artikelen 1134, 1135, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek) ;

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat, om het verzet van de verweerders gegrond te verklaren tegen de overdracht van de huurover-

eenkomst en van de door de eiser geëxploiteerde handelszaak, aan de heren M. en L., en nadien alleen aan de heer M., het vonnis, na te hebben vastgesteld dat de eisers niet aantonen dat de naamloze vennootschap B., die hen een belangrijke lening had toegestaan en die van plan was geweest een lening toe te staan aan de overnemers, nadien aan M., voor zover de eisers zich hoofdelijke en ondeelbare schuldenaars verklaarden, wat zij geweigerd hebben, beslist dat de naamloze vennootschap B. niet definitief ingestemd heeft met de overdracht van de handelszaak en dat deze door de verweerders aangevoerde reden verantwoord is ;

Overwegende dat de wet op de handelshuurovereenkomsten niet belet dat de door de partijen ten overstaan van een derde aangegane verbintenissen in aanmerking zouden worden genomen als een gegeven dat de rechter toelaat de wettige reden te beoordelen waarom de verhuurder weigert in te stemmen met de door huurder geplande overdracht ; dat de wetgever inderdaad de rechter dienaangaande een zo groot mogelijke beoordelingsvrijheid heeft willen geven ; dat het vonnis bijgevolg, zonder een van de in het onderdeel van het middel aangehaalde wettelijke bepalingen te schenden, heeft kunnen beslissen dat, gelet op de houding van de vennootschap B., het verzet van de verweerders, eigenaars van het pand, tegen de overdracht van de huurovereenkomst op een wettige reden steunde ;

Wat het tweede en het derde onderdeel betreft :

Overwegende dat, door, zoals uit het antwoord op het eerste onderdeel blijkt, de redenen te preciseren waarom het oordeelt dat de verweerders wettige redenen hadden om zich tegen de overdracht te verzetten, het vonnis, dat de waarde van het verzet beoordeelt ten aanzien van de verweerders, de conclusie van de eisers beantwoordt en niet aan de aangevoerde dubbelzinnigheid lijdt ;

Wat het vierde onderdeel betreft :

Overwegende dat door te beslissen dat de vennootschap B. niet definitief heeft ingestemd met de overdracht van de handelszaak en dat de door de verweerders aangevoerde reden bijgevolg verantwoord is, het vonnis de zin en draagwijdte van het contractueel beding niet miskent en evenmin de bindende kracht van dat beding, waardoor de verweerders zich voordien hadden verbonden om de vennootschap B. in te lichten over de vraag van de eisers tot overdracht van de huurovereenkomst en zich tegen de genoemde overdracht te verzetten indien die vennootschap zulks vroeg ;

Dat geen onderdeel van het middel kan worden aangenomen ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ; veroordeelt de eisers in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER — 8 MEI 1979

Afdelingsvoorzitter : ridder de Schaetzen
Raadsheer-rapporteur : de h. Boon

Advocaat-generaal : de h. Ballet
Advocaat : mr. Lens

Strafvordering — Vonnissen en arresten — Afzonderlijke beslissing over schuld en straf.

De regels toepasselijk op de rechtsbedeling in correctionele en politiezaken verbinden de beoordeling van de schuld en de toemeting van de straf nauw met elkaar, zodat geen uitspraak door afzonderlijke beslissingen kan worden gedaan over de schuld enerzijds en de op te leggen straf anderzijds.

V. en C. t/ V. e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 23 november 1978 door het Militair Gerechtshof gewezen ;

I. In zoverre de voorzieningen gericht zijn tegen de beslissing op de tegen verweerder Van L. ingestelde strafvordering :

Overwegende dat de eisers, als beklaagden, geen hoedanigheid hebben om cassatieberoep in te stellen tegen een medebeklaagde ;

Dat de voorziening niet ontvankelijk is ;

II. In zoverre de voorzieningen gericht zijn tegen de beslissing op de tegen de eisers ingestelde strafvordering :

Over het middel, ambtshalve afgeleid uit de schending van de artikelen 161, 189, 190, 192 tot 195 van het Wetboek van Strafvordering en 779 van het Gerechtelijk Wetboek :

Overwegende dat de eisers vervolgd werden om aan V. Noël, thans eerste verweerder, opzettelijk verwondingen of slagen te hebben toegebracht, die te zijnen nadele een ziekte of een ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid hebben veroorzaakt ; dat in eerste aanleg de telastlegging werd heromschreven en de eisers veroordeeld werden om opzettelijk verwondingen of slagen te hebben toegebracht aan V. Noël, met de omstandigheid dat de slagen of verwondingen hetzij een ongeneeslijk lijkende ziekte, hetzij een blijvende ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid, hetzij het volledig verlies van het gebruik van een orgaan, hetzij een zware verminking ten gevolge hadden ;

Overwegende dat het Militair Gerechtshof bij arrest van 27 maart 1975, na beslist te hebben dat de eisers aan V. Noël opzettelijke slagen toegebracht hebben, alvorens recht te doen een nieuw deskundigenonderzoek beval om te weten of de toegebrachte slagen een blijvende ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid ten gevolge hebben gehad ;

Overwegende dat, na erop te hebben gewezen dat in het arrest van 27 maart 1975 reeds beslist is dat de eisers opzettelijke slagen aan V. Noël toebrachten, dat de enige kwestie waarover nog dient beslist te worden is te bepalen of die slagen slechts een tijdelijke arbeidsongeschiktheid of integendeel een blijvende arbeidsongeschiktheid veroorzaakt hebben, en dat de eisers derhalve ten onrechte nog betwisten slagen te hebben toegebracht aan het slachtoffer, het bestreden arrest uitspraak doet over de gevolgen van de slagen en over de aan de eisers op te leggen straf ;

Overwegende dat de regels toepasselijk op de rechtsbedeling in correctionele en politiezaken de beoordeling van de schuld en de toemeting van de straf nauw met elkaar verbinden, zodat geen uitspraak door afzonderlijke beslis-

singen kan worden gedaan over de schuld enerzijds en de op te leggen straf anderzijds ;

Overwegende dat, daar in correctionele en politiezaken de beslissingen omtrent de schuld en de straf niet kunnen worden gesplitst, de voorzieningen die tegen de laatste beslissing zijn gericht, noodzakelijk het onderzoek omtrent de wettelijkheid van de eerste beslissing aan het Hof onderwerpen ;

Overwegende dat uit de voorafgaande overwegingen blijkt dat de arresten van 27 maart 1975 en van 23 november 1978 nietig zijn, behoudens, wat het arrest van 27 maart 1975 betreft, het bevolen deskundigenonderzoek ;

III. In zoverre de voorzieningen gericht zijn tegen de beslissingen op de civielrechtelijke vorderingen door de verweerders sub 1 en 2 ingesteld tegen de eisers :

Overwegende dat de vernietiging, op de onbeperkte voorzieningen van de beklaagden, van de beslissingen op de strafvordering de vernietiging meebrengt van de beslissingen op de civielrechtelijke vorderingen ingesteld tegen hen, welke beslissingen het gevolg zijn van de beslissingen op de strafvordering ;

Om die redenen,

en ongeacht de door eerste eiser aangevoerde middelen die geen ruimere cassatie of cassatie zonder verwijzing zouden kunnen meebrengen, vernietigt, in zoverre zij betrekking hebben op de eisers, het bestreden arrest van 23 november 1978 alsmede het arrest van 27 maart 1975, behalve in zoverre dit een deskundigenonderzoek beveelt ; beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissingen ; veroordeelt de eisers in een vierde van de kosten en laat de overige kosten ten laste van de Staat ; verwijst de aldus beperkte zaak naar het Militair Gerechtshof anders samengesteld.

NOOT—1. In dezelfde zin : Cass., 7 januari 1952, *Pas.*, 1952, I, 232 ; 24 februari 1975, *Arr. Cass.*, 1975, 722.

2. In criminele zaken wordt afzonderlijk beslist over de schuld en over de straf.

3. In politiezaken en in correctionele zaken kan de strafrechter, ondanks de bepalingen van art. 161 Sv., uitspraak doen over de strafvordering en de beslissing op de civielrechtelijke vordering ter verdere behandeling tot een latere datum uitstellen (Cass., 9 juni 1970, *R.W.*, 1969-70, 1091).

4. Zie voorts over maatregelen die, al zijn ze geen straffen, met de strafvordering verbonden zijn, de noot van R.-A. D. in *Arr. Cass.*, 1977, 578, *Pas.*, 1977, I, 557, en Cass., 9 maart 1976, *Arr. Cass.*, 1976, 784, met de conclusie van de advocaat-generaal H. Lenaerts. Met betrekking tot de verjaring leze men Cass., 23 januari 1978, *R.W.*, 1978-79, 2320.

5. De beslissing waarbij de appelrechter, zonder een straf uit te spreken, de beklaagde schuldig verklaart, is geen eindbeslissing in de zin van art. 416 Sv. (Cass., 2 oktober 1961, *Pas.*, 1962, I, 133).

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 6 SEPTEMBER 1979

Voorzitter : ridder de Schaetzen

Raadsheer-rapporteur : de h. Closon

Advocaat-generaal : de h. Ballet

Advocaten : mrs. Simont en Bützler

Gerechtsdeurwaarders — Tarief — Vergoeding voor reiskosten — Strafzaken — Toepasselijke wet.

Hoewel de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek uitdrukkelijk de artikelen 1 tot 47 van de wet van 5 juli 1963 tot regeling van het statuut van de gerechtsdeurwaarders opheft, bevat ze geen bepaling waarbij art. 23 van het Algemeen Reglement op de gerechtskosten in strafzaken uitdrukkelijk wordt opgeheven.

Dat art. 23 beoogt de vervoerkosten van de gerechtsdeurwaarders in strafzaken, terwijl art. 520 Ger. W. betrekking heeft op dezelfde kosten in burgerlijke zaken.

G. t/ Belgische Staat

Gelet op het bestreden arrest, op 3 mei 1978 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 519, 520 van het Gerechtelijk Wetboek, 97, 107 van de Grondwet, en voor zover als nodig 11, 12 van de wet van 5 juli 1963 tot regeling van het statuut der gerechtsdeurwaarders en 23 van het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken, gevoegd bij het koninklijk besluit van 28 december 1950,

doordat het arrest beslist dat het in strafzaken aan de gerechtsdeurwaarder toegekende vervoergeld berekend moet worden overeenkomstig voornoemd artikel 23 van het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken «waarin wordt bepaald dat voor alle akten die de deurwaarder op een zelfde ronde bezorgt, hem enkel één vervoerrecht is verschuldigd», en aldus de regel afwijkt van artikel 520, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek volgens hetwelke slechts één enkel vervoergeld wordt verleend «voor de gezamenlijke akten die de gerechtsdeurwaarders tijdens een zelfde reis en in een zelfde plaats heeft opgemaakt»,

terwijl artikel 520 van het Gerechtelijk Wetboek, evenals artikel 12 van de wet van 5 juli 1963, dat het weergeeft, een algemene draagwijdte heeft en in strafzaken van toepassing is ; uit het tweede lid van artikel 520 van het Gerechtelijk Wetboek, volgens hetwelk het vervoergeld in gelijke delen moet worden verdeeld, wat veronderstelt dat de wettelijke afstand voor elke akte dezelfde is, volgt dat het vervoergeld berekend moet worden per reis in een zelfde plaats overeenkomstig artikel 520, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek ;

terwijl het arrest bijgevolg geen toepassing kon maken van artikel 23 van het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken dat, in zoverre het een enkel vervoerrecht vaststelt voor een zelfde reis, ook wanneer die in verschillende plaatsen gebeurt, onverenigbaar is met de regel van artikel 12 van de wet van 5 juli 1963 weergegeven in artikel 520 van het Gerechtelijk Wetboek en dat bijgevolg impliciet werd opgeheven door die wettelijke bepalingen (schending van al de in het middel bedoelde bepalingen en

inzonderheid van artikel 520 van het Gerechtelijk Wetboek) of, althans, onwettelijk is (schending van al de in het middel bedoelde bepalingen en inzonderheid van de artikelen 520 van het Gerechtelijk Wetboek en 107 van de Grondwet) :

Overwegende dat het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten genomen werd ter uitvoering van de wet van 1 juni 1849 over de herziening der tarieven in strafzaken, nu achteraf bij de wet van 16 juni 1919 aan de regering machtiging werd verleend om in de bepalingen betreffende onder meer de gerechtskosten in strafzaken wijzigingen aan te brengen ;

Overwegende dat sinds de inwerkingtreding van het koninklijk besluit van 18 juni 1849, genomen ter uitvoering van de wet van 1 juni 1849, de berekeningswijze van de vervoerkosten van de gerechtsdeurwaarders in strafzaken onveranderlijk en identiek werd vastgelegd ; dat artikel 23 van het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken gevoegd bij het koninklijk besluit van 28 december 1950, onder bijna letterlijke overname van artikel 82 van het koninklijk besluit van 18 juni 1849 bepaalt dat «voor alle akten die de deurwaarder op dezelfde ronde bezorgt hem enkel één vervoerrecht verschuldigd is» ;

Overwegende dat eiser betoogt dat genoemd artikel 23 opheffen zou zijn door artikel 520 van het Gerechtelijk Wetboek waarin de bewoordingen worden overgenomen van artikel 12 van de wet van 5 juli 1963 tot regeling van het statuut van de gerechtsdeurwaarders ;

Overwegende dat de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek, hoewel ze uitdrukkelijk de artikelen 1 tot 47 van de wet van 5 juli 1963 opheft, evenwel geen bepaling bevat waarbij voornoemd artikel 23 uitdrukkelijk wordt opgeheven ; dat de bepalingen van dat artikel 23 en die van artikel 520 van het Gerechtelijk Wetboek op verschillende aangelegenheden toepasselijk zijn ; dat, terwijl artikel 23 de vervoerkosten van de gerechtsdeurwaarders in strafzaken beoogt, artikel 520 van het Gerechtelijk Wetboek betrekking heeft op dezelfde kosten in burgerlijke zaken ; dat overeenkomstig de regel van artikel 2 van het Gerechtelijk Wetboek de door dit wetboek niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen van toepassing blijven voor de daarin beoogde aangelegenheden ;

Dat uit die overwegingen volgt dat alleen genoemd artikel 23 toepasselijk is voor de berekening van de vervoerkosten van de gerechtsdeurwaarders in strafzaken ;

Dat het arrest door aldus uitspraak te doen zijn beslissing wettelijk verantwoordt ;

Dat het middel naar recht faalt ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT—Over art. 520 Ger. W. zie men Cass., 10 september 1975, R.W., 1975-76, 2517.

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 14 NOVEMBER 1979

Eerste voorzitter : de h. Wauters

Raadsheer-rapporteur : de h. Van Leckwijck

Advocaat-generaal : de h. Krings

Advocaten : mrs. Houtekier en Bützler

1. Hoven en rechtbanken — a) Verhinderling en vervanging — Kamervoorzitter — b) Bijzonder reglement — Zitting op andere datum dan in het reglement bepaald — 2. Geding — Proces-verbaal van de terechtzitting — Aard — 3. Echtscheiding — Door onderlinge toestemming — Voorafgaande overeenkomst — Bijdrage in onderhoud van kinderen — Geen afwijking wegens zwaarte van last.

1. a) De artt. 319 e.v. Ger. W., inzonderheid art. 322, eerste lid, bepalen niet dat de aangestelde voorzitter van een kamer van de rechtbank van eerste aanleg niet kan worden vervangen, of dat een dergelijke vervanging slechts kan worden beslist door de voorzitter van de rechtbank.

b) Onder voorbehoud van de rechten van verdediging, kan de overtreding van het bijzonder reglement van een rechtbank geen rechten meebrengen voor de gedingvoerende partijen. Deze kunnen slechts de regels aangaande de bevoegdheid of aangaande de openbaarheid van de terechtzittingen inroepen.

2. De processen-verbaal van de terechtzittingen die ingevolge art. 721 Ger. W. bij het dossier van de rechtspleging moeten worden gevoegd, hebben slechts tot doel inlichtingen te verschaffen over het verloop van de zaak. Het zijn geen authentieke akten zoals de zittingsbladen, waarvan de vorm en inhoud o.m. door art. 783 worden geregeld.

3. Wettelijk verantwoord is het vonnis dat ervan uitgaat dat de aan de echtscheiding door onderlinge toestemming voorafgaande overeenkomst, die vrijelijk door de partijen is aangegaan, hun tot wet strekt, en dat oordeelt dat de omstandigheid dat de erin bedongen indexering zware lasten op een partij legt, niet van die aard is dat van die overeenkomst mag worden afgeweken, aangezien, voor zover de kinderen in niets te kort komen, de echtgenoten hun onderlinge bijdrage tot de lasten naar goeddunken regelen.

B. t/ Van den B.

Gelet op het bestreden vonnis, op 12 juni 1978 door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge gewezen ;

Overwegende dat de middelen van de voorziening enkel gericht zijn tegen de beslissing waardoor de rechtbank in hoger beroep uitspraak heeft gedaan ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 8, 97 van de Grondwet, 58, 76, 77, 87, 88, 319, 320, 322 en 862, §§ 1, 5^e en 2, van het Gerechtelijk Wetboek, zoals gewijzigd door de wet van 30 maart 1973,

doordat het vonnis, dat voor recht zegt dat de indexclausule dient te worden toegepast zoals ze bepaald is in de voorafgaande overeenkomst en eiser tot betaling van de achterstallige bedragen veroordeelt, uitgesproken is door de tweede kamer van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge, samengesteld uit de heren Joseph Cornelis, ondervoorzitter, waarnemend voorzitter van de tweede kamer bij wettig belet van de titularis, Hendrik Danneels, rechter, Joseph Claesen, Belgisch advocaat meer dan dertig jaar oud tot de Balie van Brugge behorend volgens de orde der tabel de oudste van de ter terechtzitting aanwezige advocaten, geassumeerd als rechter bij wettig belet van rechters en plaatsvervangende rechters,

terwijl, eerste onderdeel, de voorzitter titularis van de tweede burgerlijke kamer, bij wettig belet niet kan worden vervangen, in alle geval slechts bij beslissing van de voorzitter van de rechtbank door een ander magistraat kan worden vervangen en het geenszins blijkt dat aan dit vereiste voldaan werd (schending van de artikelen 8 van de Grondwet, 58, 76, 77, 78, 87, 88, 319, 320, 322, en 862, §§ 1, 5° en 2, van het Gerechtelijk Wetboek).

tweede onderdeel, de oproeping van de heer Claesen om als advocaat deel uit te maken van de zetel ten onrechte als voorwaarde stelt dat hij tot de balie van Brugge behoorde en de oudste was volgens de tabel van de orde ; deze vermeldingen niet toelaten uit te maken of de oproeping regelmatig geschied is (schending van de artikelen 8, 97 van de Grondwet, 322, lid 1, en 862, §§ 1, 5°, en 2, van het Gerechtelijk Wetboek) :

Wat het eerste onderdeel betreft ;

Overwegende dat de regels betreffende verhindering en vervanging van degenen die gerechtelijke ambten uitoefenen worden bepaald door de artikelen 319 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek, inzonderheid, ten aanzien van de rechtbanken van eerste aanleg, door artikel 322, eerste lid ;

Dat voormelde artikelen niet voorschrijven dat de aangestelde voorzitter van een kamer van de rechtbank van eerste aanleg niet kan worden vervangen, noch dat een dergelijke vervanging slechts kan worden beslist door de voorzitter van de rechtbank ;

Dat het onderdeel naar recht faalt ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat, nu het vonnis vaststelt dat de geassumeerde advocaat bij wettig belet van rechters en plaatsvervangende rechters, meer dan dertig jaar oud zijnde, tot de Balie van Brugge behorend en de oudste volgens de orde van de tabel van de ter zitting aanwezige advocaten zijnde, als rechter werd geassumeerd, uit het vonnis blijkt dat de voorschriften van artikel 322 van het Gerechtelijk Wetboek werden nageleefd ;

Dat het onderdeel niet kan aangenomen worden ;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 58, 76, 77, 78, 88, 92, 3°, 779, 860, 861, 862, 1042 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals gewijzigd door de wet van 15 juli 1970, 97 van de Grondwet, 1, 3, 4, 5 en 6 van het koninklijk besluit van 30 oktober 1970 tot vaststelling van het bijzonder reglement voor de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge,

doordat het vonnis, dat voor recht zegt dat de indexclausule dient te worden toegepast zoals ze bepaald is in de voorafgaande overeenkomst en eiser tot betaling van de achterstallige bedragen veroordeelt, uitgesproken is door de tweede kamer van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge, zetelend op maandag 12 juni 1978, samengesteld uit de heren Joseph Cornelis, ondervoorzitter, waarnemend voorzitter van de tweede kamer bij wettig belet van de titularis, Hendrik Danneels, rechter en Joseph Claesen, Belgisch advocaat meer dan dertig jaar oud tot de Balie van Brugge behorend, de oudste volgens de orde der tabel van de ter terechtzitting aanwezige advocaten, geassumeerd als rechter bij wettig belet van de rechters en plaatsvervangende rechters,

terwijl, eerste onderdeel, de tweede kamer, die de zaken van hoger beroep tegen vonnissen, gewezen door de vrederechter, behandelt, haar gewone zittingen houdt op vrijdag ; dat noch het vonnis noch het zittingsblad vermeldt dat het om een buitengewone terechtzitting ging en het evenmin blijkt dat er op maandag in overeenstemming met de voorzitter zitting gehouden werd, zodat de terechtzitting, waarop het vonnis werd uitgesproken, onwettelijk gehouden werd en het in alle geval onmogelijk is de regelmatigheid ervan na te gaan (schending van de artikelen 58, 76, 77, 78, 88, 92, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek, 1, 3, 4, 5, 6 van het koninklijk besluit van 30 oktober 1970 en 97 van de Grondwet),

tweede onderdeel, de tweede kamer bij de uitspraak van het vonnis, volgens het proces-verbaal van de terechtzitting, samengesteld was uit de heren A. Castermans, rechter, H. Danneels, rechter, en J. Claesen, advocaat ; deze samenstelling niet overeenkomt met degene in het vonnis vermeld ; dientengevolge niet kan worden nagegaan of het vonnis door het voorgeschreven aantal rechters werd uitgesproken, noch of alle magistraten ook deelgenomen hebben aan de behandeling van de zaak op de terechtzitting van 6 maart 1978 (schending van de artikelen 799, 860, 861, 862, 1042 van het Gerechtelijk Wetboek en 97 van de Grondwet) :

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat het koninklijk besluit van 30 oktober 1970 maatregelen inhoudt waarvan de overtreding, onder voorbehoud van de rechten van de verdediging, geen rechten toekent aan de gedingvoerende partijen ; dat deze enkel schending van de regels aangaande de bevoegdheid of aangaande de openbaarheid van de terechtzittingen mogen inroepen ;

Dat, nu het vonnis vaststelt dat het in openbare terechtzitting werd uitgesproken en nu de bevoegdheid van de rechters niet werd betwist, voornoemde regels niet werden geschonden ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat weliswaar de vaststelling van het vonnis niet overeenstemt met die van het proces-verbaal van de terechtzittingen ;

Overwegende dat dergelijke processen-verbaal welke in gevolge artikel 721 van het Gerechtelijk Wetboek bij het dossier van de rechtspleging moeten worden gevoegd, enkel tot doel hebben inlichtingen te verschaffen over het verloop van de zaak doch geenszins authentieke akten zijn zoals de zittingsbladen, waarvan de vorm en inhoud onder meer door artikel 783 zijn geregeld ;

Dat de authentieke vaststelling van het vonnis derhalve volstaat ;

Dat het middel naar recht faalt ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 6, 203, 303, 311bis, lid 2, 1108, 1131, 1133, 1134, 1135 van het Burgerlijk Wetboek, zoals gewijzigd door de wetten van 8 april 1965 en 14 juli 1976, 1288, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het vonnis voor recht zegt dat de indexclausule dient te worden toegepast zoals ze bepaald is in de voorafgaande overeenkomst met toepassing van de indexering telkens op de voorafgaande vergoeding en eiser veroordeelt om bij wijze van achterstallige indexaanpassingen aan ver-

weerster een som te betalen van 33.777 fr. om de redenen : dat de vooraf aan de echtscheiding met onderlinge toestemming gesloten overeenkomst een indexformule bepaalde betreffende het onderhoudsgeld voor de kinderen : «telkens als de index verhoogt met 3,5 punt, zal dit bedrag van rechtswege en zonder aanmaning, maar dan met 5 percent ten overstaan van de vorige vergoeding, vanaf de eerstvolgende maandelijkse vergoeding, te verhogen zijn» ; dat gezegde overeenkomst door partijen vrij werd aangegaan en hen tot wet strekt ; dat de lezing van de clause duidelijk aantoonde dat partijen geenszins de gewone indexformule hebben willen aannemen, maar integendeel een speciale en welomschreven indexering hebben aanvaard ; dat de omstandigheid dat een dergelijke clause zware lasten legt op eiser, irrelevant is en niet van die aard dat van de overeenkomst thans mag worden afgeweken ; dat de verwijzing door eiser naar artikel 203 van het Burgerlijk Wetboek evenmin ter zake dienstig is ; dat na echtscheiding alleen artikel 303 van het Burgerlijk Wetboek geldt en voor zover de kinderen in niets te kort komen, de echtgenoten hun onderlinge bijdrage tot deze lasten naar goeddunken regelen ; dat, voor wat de hoegrootheid betreft van de achterstallen, de eerste rechter verkeerd bepaalde dat de indexstijgingen niet mochten worden gecumuleerd en enkel op het basisbedrag van 3.150 fr. mochten worden berekend ; dat de indexclause uitdrukkelijk bepaalt dat het verschuldigd bedrag telkens met 5 percent dient te worden verhoogd ten overstaan van de vorige vergoeding ; dat de wil van de partijen duidelijk is en het tussen hen gesloten contract geëerbiedigd dient te worden,

terwijl, eerste onderdeel, de bepalingen van artikel 203 van het Burgerlijk Wetboek, volgens hetwelk de echtgenoten door de enkele daad van het huwelijk, samen de verbintenis aangaan om aan hun kinderen kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen, ook toepasselijk blijft na de echtscheiding bij onderlinge toestemming, zodat het vonnis ten onrechte de toepassing ervan verworpen heeft (schending van de artikelen 203, 303, 311bis, lid 2, van het Burgerlijk Wetboek en 1288, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek),

tweede onderdeel, eiser in zijn conclusie in hoger beroep staande hield, zonder op dit punt door het vonnis tegengesproken te worden, dat door toepassing van de indexering de lasten op eiser gelegd steeds zwaarder werden en de bijdrage van verweerster tot niets gereduceerd werd ; eiser daaruit terechtig afleidde dat deze indexaanpassing nietig was daar ze verweerster van alle bijdrage onthief ; het vonnis in elk geval op dit middel niet geantwoord heeft (schending van de artikelen 6, 203, 303, 311bis, lid 2, 1108, 1131, 1133 van het Burgerlijk Wetboek, 1288, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek en 97 van de Grondwet),

derde onderdeel, deze uitzonderlijke, hoge en onvoorzienbare stijgingen van het indexcijfer, die eiser uitdrukkelijk in zijn conclusie in hoger beroep onderstreepte zware en onvoorzienbare feiten zijn die zich na het sluiten van de overeenkomst betreffende het onderhoudsgeld hebben voorgedaan, zodat een herziening van de bijdrage van eiser wel mogelijk was (schending van de artikelen 203, 303, 311bis, lid 2, 1134, 1135 van het Burgerlijk Wetboek en 1288, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek) :

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat artikel 203 van het Burgerlijk Wetboek de ouders verplicht tot onderhoud van de uit hun huwelijk

gesproten kinderen, zonder dat deze plicht ingevolge de ontbinding van het huwelijk ophoudt ; dat, na gezegde ontbinding, artikel 303 de ouders verplicht tot dit onderhoud bij te dragen ;

Dat, nu het geschil enkel deze bijdrage betrof, het arrest, zonder schending van de aangeduide wetsbepalingen, mocht oordelen dat de verwijzing naar artikel 203 niet dienstig was ;

Wat het tweede en het derde onderdeel betreft :

Overwegende dat eiser had betoogd dat nietig is een indexbeding waardoor het indexcijfer sneller stijgt dan de kosten van onderhoud en ingevolge waarvan de bijdrage van een ouder steeds vermindert om uiteindelijk te verdwijnen, inzonderheid wanneer de levensduurte op onvoorzienbare wijze snel stijgt ;

Overwegende dat het vonnis ervan uitgaat dat de voorafgaande overeenkomst, vrijelijk door de partijen aangegaan, hen tot wet strekt en oordeelt dat de omstandigheid dat de erin bedongen indexering zware lasten op eiser legt niet van die aard is dat van die overeenkomst mag worden afgeweken, aangezien, voor zover de kinderen in niets te kort komen, de echtgenoten hun onderlinge bijdrage tot de lasten naar goeddunken regelen ;

Dat, nu het arrest aldus op de conclusie van eiser antwoordt en nu uit het arrest evenmin blijkt dat de kinderen in iets te kort kwamen, die beslissing wettelijk verantwoord is ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ; veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT—*Het onderhoud van kinderen na echtscheiding door onderlinge toestemming*

Het Hof bevestigt zijn rechtspraak volgens welke de wijziging van de bijdrageregeling over de onderhouds- en opvoedingskosten van kinderen van echtgenoten die uit de echt scheiden door onderlinge toestemming, niet zonder meer «in het belang van het kind» kan gebeuren (Cass., 7 september 1973, *R.W.*, 1973-74, 764 ; *J.T.*, 1974, 98 ; *Arr. Cass.*, 1974, 19 ; *Pas.*, 1974, I, 14 ; *R.N.B.*, 1975, 511 ; *T.N.*, 1974, 133 ; Cass., 21 maart 1975 ; *R.W.*, 1974-75, 2523, noot ; *R.C.J.B.*, 1976, 136, noot J.P. MASSON ; *J.T.*, 1975, 440 ; *R.G.E.N.*, 1976, nr. 22017, 106 ; *Pas.*, 1975, I, 745 ; *Arr. Cass.*, 1975, 823 ; *R.N.B.*, 1975, 404 ; vgl. Cass., 10 oktober 1974, *R.W.*, 1974-75, 1183 ; *T.N.*, 1975, 59. Zie ook Vred. Heist-op-den-Berg, 1 juni 1978, *R.W.*, 1979-80, 790 ; Rb. Brussel, 13 februari 1979, *R.N.B.*, 1979, 371).

Een zeer lezenswaardige analyse van de problematiek vindt men in E. VIEUJEAN, «Examen de Jurisprudence (1970 à 1975). Personnes», nr. 141, *R.C.J.B.*, 1978, 377-382 : men moet een onderscheid maken tussen a) de *onderhoudsplicht* van iedere ouder (relatie ouder/kind), die afhangt van de noden van het kind, de mogelijkheden van de ouder, en de mogelijkheden van de andere ouder ; b) de *bijdrage* van iedere ouder (relatie tussen vader en moeder), waarover zij een overeenkomst kunnen sluiten, die *geldig* is indien de afspraak niet tot doel of gevolg heeft de bijdrage definitief op de schouders van één van de ouders te leggen, en die *gerechtelijk gewijzigd kan worden* indien bij uit-

voering ervan het kind niet ten volle dat zou krijgen waarop het gezien de gecumuleerde onderhoudsplichten van beide ouders recht heeft.

J.P.

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

K.I. — 7 NOVEMBER 1978

Voorzitter : de h. Van Hecke

Raadsheren : mevr. Vanstreels en de h. Raymaekers

Advocaat-generaal : de h. Holsters

Advocaten : mrs. Segers en Neven

Verjaring — Proces-verbaal — Onbevoegd ambtenaar — Klachtbevestiging.

De klacht van een benadeelde partij stuit de verjaring van de strafvordering niet. De omstandigheid dat de bevestiging van de klacht in een proces-verbaal werd opgenomen brengt daarin geen verandering.

Het proces-verbaal opgesteld door een onbevoegde ambtenaar — een bijzonder agent handelend zonder regelmatige machtiging van de politiecommissaris — stuit de verjaring van de strafvordering niet.

Ook de apostil waarbij de procureur des Konings het onregelmatig proces-verbaal tot beschikking stuurt aan zijn ambtsgeenoot, stuit de verjaring niet.

V. t/ M.

Vordering

Gezien de processtukken ten laste van M., verdacht van: te Halen (Zelem) op 3 december 1977.

A. gejaagd te hebben op andermans jachtrecht, op klacht van V.;

B. gejaagd te hebben op een oppervlakte van minder dan 25 ha.;

(...)

Overwegende dat de strafvordering uit hoofde van de feiten van de bovenvermelde telastleggingen A en B verjaard is;

dat inderdaad elke rechtsvordering wegens een van de misdrijven bij de jachtwet van 28 februari 1882 omschreven, overeenkomstig artikel 28 van deze wet, verjaart door verloop van drie maanden, te rekenen van de dag waarop het misdrijf gepleegd is ;

dat de verjaring van de strafvordering uit hoofde van de feiten van de telastleggingen A en B in de eerste verjaringstermijn het laatst gestuit werd op 20 februari 1978 door de overzending door de procureur des Konings te Leuven aan de politiecommissaris te Diest van de ambtelijke informatievraag van de procureur des Konings te Hasselt van 16 februari 1978 ;

dat in de nieuwe verjaringsperiode, lopend van 20 februari 1978 tot en met 19 mei 1978, de verjaring van de strafvordering het laatst geldig werd gestuit door de terugzending op 7 maart 1978 door de procureur des Konings te Leuven van de uitgevoerde informatievraag van de procureur des Konings te Hasselt ;

Dat inderdaad het proces-verbaal van de politie van Diest van 3 mei 1978 niet stuitend is ;

Dat dit proces-verbaal inhoudelijk de bevestiging van de klacht van Marcel V. betreft ; dat een klacht van een benadeelde partij niet stuitend is, aangezien ze geen enkel wettelijk effect heeft (R.P.D.B., tw. «Prescription en matière répressive», nr. 153) ; dat de omstandigheid dat die (bevestiging van) klacht in een proces-verbaal werd opgenomen daarin geen verandering brengt ; dat het betreffende proces-verbaal bovendien onregelmatig is doordat het door een onbevoegd persoon werd opgesteld ; een proces-verbaal opgesteld door een bijzonder agent onder een niet-wettelijk-bestaande machtiging door de politiecommissaris, gaat uit van een persoon die de bevoegdheid mist — behoudens de door de wet erkende uitzonderingsgevallen — om een proces-verbaal op te stellen. De omstandigheid dat het op naam van een (bijzonder) agent opgesteld proces-verbaal achteraf, door een melding aan het einde ervan, wordt bevestigd (bekrachtigd) voor een politieofficier, verandert niets in deze vaststelling. Er wordt gehandeld in strijd met het beginsel dat agenten slechts dan op hun eigen naam processen-verbaal mogen opstellen, wanneer de wet hun te dien einde uitdrukkelijk bevoegdheid verleent ;

dat de overmaking «tot beschikking», op 12 mei 1978, van dit proces-verbaal door de procureur des Konings te Leuven aan zijn ambtsgeenoot te Hasselt evenmin als een daad van onderzoek of van vervolging kan worden aangemerkt ;

dat de verjaring van de strafvordering m.b.t. de telastleggingen A en B aldus werd bereikt op 6 juni 1978 ;

Overwegende dat het hoger beroep dan ook niet gegrond is ;

(...)

Arrest

Overwegende dat het hoger beroep ontvankelijk is ;

Het Hof, kamer van inbeschuldigingstelling,

Na beraadslaging,

Geeft akte aan het openbaar ministerie van zijn vordering, en de beweegredenen ervan overnemende,

Ontvangt het verzet,

Stelt vast dat de strafvordering hoofdens de feiten van de hogervermelde telastleggingen A en B verjaard is ;

Verklaart het verzet ongegrond ;

Verwijst de burgerlijke partij tot de kosten van het verzet.

Veroordeelt de burgerlijke partij om te betalen als schadevergoeding aan verdachte de som van één frank.

NOOT—De bevestiging van de klacht en de verjaring van de strafvordering

1. Een maatschappijbeheerder werd vervolgd ter zake van : op 3 december 1977 gejaagd te hebben op andermans grond, zonder toestemming van de eigenaar of zijn recht-hebbende, met overtreding van artikel 4 van de wet van 28 februari 1882, en om met het geweer gejaagd te hebben op een terrein waarvan de aaneengesloten oppervlakte minder bedraagt dan 25 hectare, met overtreding van artikel 2bis, § 1, van de Jachtwet.

Overeenkomstig artikel 26 van de Jachtwet, geschiedt de vervolging van de overtreding van artikel 4 niet dan op klacht van de houder van het jachtrecht of van zijn recht-

hebbende (inzake klachtmisdrijven in het algemeen zie: A. VANDEPLAS, «Noot betreffende de klachtmisdrijven in de merkenwetgeving», *R.W.*, 1973-74, 604).

Artikel 28 bepaalt dat elke rechtsvordering wegens jachtmisdrijven verjaart door verloop van drie maanden, te rekenen van de dag waarop het misdrijf gepleegd is. Anderzijds bepaalt art. 25, tweede lid, van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering dat «wanneer het misdrijf verjaart door verloop van een termijn van minder dan zes maanden, de verjaring wordt gestuit door de daden van onderzoek of van vervolging, verricht niet alleen gedurende de eerste termijn, maar ook gedurende elke nieuwe termijn voortvloeiende uit één stuiting, maar zonder dat de termijn van verjaring aldus kan worden verlengd tot meer dan één jaar, te rekenen van de dag waarop het misdrijf is gepleegd» (inzake jachtmisdrijven, zie Cass., 2 mei 1972, *Arr. Cass.*, 1972, 821, noot 3).

Ten deze werd de verjaring een eerste maal gestuit op 20 februari 1978 door een apostil van de procureur des Konings te Leuven gericht aan de politiecommissaris te Diest ter uitvoering van de apostil van de procureur des Konings te Hasselt. De verjaring werd een tweede maal gestuit door de apostil van 7 maart 1978 waarbij de uitgevoerde opdracht naar het parket te Hasselt werd teruggezonden.

Op 3 mei 1978 werd de klacht van de benadeelde bevestigd in een proces-verbaal van de politie te Diest. Dit P.V. werd tot beschikking van de procureur des Konings te Hasselt gestuurd door zijn ambtgenoot te Leuven met een apostil van 12 mei 1978. De klager stelde zich slechts op 27 juni 1978 burgerlijke partij voor de onderzoeksrechter te Hasselt.

2. De verjaring van de strafvordering wordt slechts gestuit door daden van onderzoek of van vervolging (art. 22 van de wet van 17 april 1878, zoals vervangen door art. 1 van de wet van 30 mei 1961). Deze daden worden door het Hof van Cassatie beschouwd als «des points d'arrêt de la perte du souvenir et des preuves relatifs à l'infraction, perte en vue de laquelle la prescription a été introduite dans notre législation répressive» (Cass., 24 december 1917, *Pas.*, 1918, I, 166).

Deze daden dienen bovendien nog rechtsgeldig te zijn (J. HAUS, *Principes généraux du droit pénal belge*, 3e ed., II, p. 543, nr. 1343 ; A. BRAAS, *Précis de procédure pénale*, 3e ed., I, p. 110, nr. 140, noot 1 ; A. MARCHAL en J.P. JASPAR, *Droit criminel*, 2e ed., II, nr. 2900 ; C.J. VANHOUDT, *Strafvordering*, I, p. 154 ; Cass., 25 januari 1977, *Arr. Cass.*, 1977, 579 ; Hof Antwerpen, 21 maart 1977, *R.W.*, 1977-78, 1504, met noot van J.P. DEGRAEF) ; ze moeten namelijk verricht zijn door een bevoegde ambtenaar.

De verjaring wordt gestuit door een proces-verbaal dat een misdrijf vaststelt wanneer het is opgesteld door een gerechtelijk officier of agent aan wie door een uitdrukkelijke wetsbepaling de bevoegdheid werd toegekend dit misdrijf vast te stellen (Cass., 17 maart 1958, *Pas.*, 1958, I, 781).

In jachtzaken wordt de verjaring o.m. gestuit door een proces-verbaal opgesteld door twee rijkswachters, hetzij ze gehandeld hebben ingevolge een louter mondelinge opdracht van de procureur des Konings (Cass., 30 november 1937, *Pas.*, 1937, I, 361, en noot 1) hetzij ze zelfs zonder enige vordering van de procureur des Konings of van de onderzoeksrechter opgetreden zijn (Hof Luik, 29 februari 1972, *Jur. Liège*, 1971-72, 217).

De daden verricht door een onbevoegde ambtenaar zijn nietig en kunnen ook geen juridisch gevolg teweegbrengen (Cass., 17 maart 1975, *Arr. Cass.*, 1975, 799, en noot 2 : het proces-verbaal tot vaststelling van een gemeenschappelijk misdrijf dat door een lid van de rijkswacht ambtshalve is opgemaakt buiten het geval van artikel 49 Sv. — heterdaad — stuit de verjaring van de strafvordering niet).

Ten deze werd het proces-verbaal van 3 mei 1978 opgesteld door een onbevoegde persoon (inzake de bevoegdheid van officieren en agenten van de gerechtelijke politie zie : J. HOFFLER, *Traité de l'instruction préparatoire en matière pénale*, pp. 76 e.v., nr. 53 ; G. LAFFINEUR, *Police communale, gendarmerie, police judiciaire des parquets, passim*).

3. Het arrest, dat de motivering van de vordering van het openbaar ministerie heeft overgenomen, besliste bovendien dat het proces-verbaal van 3 mei 1978 geen daad van stuiting was omdat het slechts de bevestiging bevatte van een klacht. Het is deze kwestie die wij nader willen belichten.

Het lijkt geen twijfel dat een eenvoudige klacht van de benadeelde geen stuitende werking heeft, evenmin trouwens als de aangifte (*Pand. B.*, tw. «Acte d'instruction ou de poursuite», nr. 15 ; *R.P.D.B.*, tw. «Prescription en matière répressive», waar Cass.fr., 14 februari 1874, *D.P.*, 1875, I, 190, vermeld wordt in verband met de klacht, maar niet met de bevestiging van de klacht ; C.J. VANHOUDT, *o.c.*, I, p. 153 ; Cass.fr., 22 juli 1870, *Sir.*, 1871, I, 26 ; Parijs, 4 mei 1935, *Gaz. Pal.*, 1935, 2, 132).

Het speelt daarbij geen rol dat de klacht een onontbeerlijke en voorafgaande voorwaarde is tot het op gang brengen van de strafvordering, zoals dit het geval is met de overtreding van art. 4 van de Jachtwet. Ook de omstandigheid dat de klacht uitgaat van het Bestuur en dat het klachtvereiste door de wet is opgelegd verandert daar niets aan (Cass. fr., 10 mei 1972, *Bull.crim.*, nr. 167 ; P. ESCANDRE, tw. «Action publique — Prescription», *Juris-classeur, Procédure pénale*, 1975, nrs. 114-115 ; G. STEFANI en G. LEVASSEUR, *procédure pénale*, 9e ed., p. 122).

Wanneer de wet de uitoefening van de strafvordering afhankelijk stelt van een klacht, zijn de daden van onderzoek of van vervolging die de klacht voorafgingen zonder uitwerking op de verjaring (Cass., 2 september 1952, *Pas.*, 1952, I, 766, *R.W.*, 1952-53, 633 ; inzake jachtmisdrijven : L. ULRICH, *Jacht*, 2e ed., nr. 524 ; anders : Hof Gent, 9 maart 1973, *R.W.*, 1973-74, 602, met kritiek van A. VANDEPLAS nl. nr. 27).

Het overzenden van de klacht door de politiecommissaris aan het openbaar ministerie stuit de verjaring van de strafvordering evenmin als de klacht zelf (Corr. Gent, 17 mei 1949, *R.W.*, 1949-50, 1423).

Indien de klager zich burgerlijke partij stelt voor de onderzoeksrechter, dan brengt de burgerlijke-partijstelling de publieke vordering in beweging en dan wordt de klacht een daad van vervolging die het strafgerecht verplicht op te treden (J. HAUS, *o.c.*, II, p. 546, nr. 1346 ; *Pand.B.*, *eod.loc.*, nr. 16). In Frankrijk werd aangenomen dat het louter voornemen om zich burgerlijke partij te stellen, dat in de klacht wordt uitgedrukt, de verjaring niet stuit zolang de pleegvormen voorgeschreven in de artt. 85 en 88 van de Franse Code de procédure pénale niet werden nageleefd : Cass. fr., 25 juni 1970, *Bull.crim.*, nr. 218 ; J. GOULESQUE, «Le dépôt d'une plainte avec constitution de partie civile et

l'interruption de la prescription de l'action publique», *Rev.sc.crim.et dr.pén.comp.*, 1966, 399).

4. Maar wat gebeurt er nu, wanneer de bevestiging van de klacht wordt vastgesteld in een proces-verbaal dat door een bevoegde ambtenaar is opgesteld ?

Bij ons weten bestaat er slechts een schaarse rechtspraak over dit probleem. Er wordt meestal verwezen naar een vonnis van de Correctionele Rechtbank te Kortrijk van 9 november 1948 waarbij het stuitend karakter van de bevestiging der klacht ontkend wordt (*R.W.*, 1948-49, 1136).

Een ambtenaar van de douanen en accijnzen werd vervolgd wegens het verlaten van zijn post met overtreding van artikel 31 van de wet van 6 april 1843 betreffende de bestrijding van de fraude in douanezaken. De strafrechter was van oordeel dat de brief gericht aan de procureur des Konings waarbij het Bestuur klacht deed ten laste van deze ambtenaar en uitdrukkelijk strafvervolgning vroeg, de laatste daad was die de verjaring van de strafvordering gestuit had. De apostil, waarbij de procureur des Konings opdracht gegeven had de klacht te laten bevestigen door het Bestuur, was naar 's rechters oordeel noch een daad van onderzoek noch een daad van vervolging. De brief van het Bestuur verzocht uitdrukkelijk om strafvervolgning ; welnu, de vervolging van de overtreding van de artt. 31 e.v. van de wet van 6 april 1843 behoorde tot de uitsluitende bevoegdheid van het openbaar ministerie. De strafrechter poneerde dat «door de bekendmaking van het Bestuur in zijn brief... het openbaar ministerie belast werd met het instellen van vervolgingen overeenkomstig artikel 22 van het Wetboek van Strafvordering, zodat een verzoek om navolgende klacht (lees : bevestiging van de klacht) de verjaring van de publieke vordering niet kan stuiten».

Deze redenering lijkt ons niet overtuigend.

In een arrest van 11 maart 1935, besliste het Hof van Cassatie dat de verjaring niet gestuit wordt door een brief waarin de procureur des Konings opdracht geeft aan de rijkswachter om aan de klager te vragen of hij strafvervolgning wenst uit hoofde van een jachtmisdrijf (*R.D.P.*, 1935, 522).

Hier werd nog toepassing gemaakt van de strikte interpretatie van de stuiting die slechts mogelijk was door middel van daden van onderzoek (daden verricht door de onderzoeksrechter of door de procureur des Konings in geval van heterdaad) en van vervolging (vordering tot onderzoek, eindvordering en dagvaarding) : de informatieopdracht van de procureur des Konings en zijn hulpofficieren tijdens het vooronderzoek — buiten de gevallen van heterdaad — kon geen stuiting van de verjaring meebrengen (Cass., 14 mei 1860, *Pas.*, 1861, I, 272 ; Cass., 19 december 1921, *Pas.*, 1922, I, 110 ; E. DESCAMPS, *Traité des fonctions du ministère public*, p. 354, nr. 541 ; A. BRAAS, *o.c.*, I, p. 113 e.v. ; cf. *R.P.D.B.*, Compl. V, tw. «Prescription en matière répressive», nr. 156).

5. Sederdien heeft het Hof van Cassatie beslist dat de processen-verbaal opgesteld door bevoegde ambtenaren de verjaring stuiten, hetzij ze daartoe opdracht hadden gekregen van het openbaar ministerie (cf. Cass., 19 november 1928, *Pas.*, 1929, I, 26 ; Cass., 13 oktober 1936, *Pas.*, 1936, I, 383 ; Cass., 5 december 1949, *Pas.*, 1950, I, 225 ; Cass., 2 september 1952, *Pas.*, 1952, I, 767 ; Cass., 7 november 1966, *Pas.*, 1967, I, 311 ; Cass., 6 september 1967, *Pas.*, 1968, I, 14 ; Cass., 9 juni 1969, *Pas.*, 1969, I, 911 ; Hof Brussel, 26 januari 1966, *J.T.*, 1966, 206 ; Cass., 21 december 1970, *Pas.*, 1971, I, 378 ; Cass., 5 februari 1973, *Pas.*, 1973, I, 533), hetzij ze ambtshalve werden opgemaakt

(Cass., 17 maart 1958, *Pas.*, 1958, I, 781 ; Cass., 16 mei 1966, *Pas.*, 1966, I, 1176). Onlangs besliste het Hof van Cassatie nog in een arrest van 27 november 1979, in zake D.C. Fernand, als volgt :

«Overwegende dat, ingevolge de artikelen 62 van de Wegverkeerswet en 3 van het Wegverkeersreglement, onder meer bevoegd is om toezicht uit te oefenen op de naleving van de wetten betreffende de politie over het wegverkeer en de ter uitvoering daarvan genomen reglementen en om de overtreding daarvan vast te stellen door processen-verbaal die bewijs opleveren zolang het tegendeel niet bewezen is, het personeel van de gemeentelijke en landelijke politie ;

«Overwegende dat uit de stukken van het onderzoek blijkt dat de adjunct-commissaris van politie B. op 28 augustus en 14 september 1978 proces-verbaal heeft opgesteld van een verhoor van achtereenvolgens de getuige C. en beklaagde ; dat zulk een handeling, al dan niet na aangifte of klacht verricht, een daad van onderzoek is in de zin van artikel 22, eerste lid, van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering en, nu zij verricht is minder dan een jaar na de datum van het ten laste gelegde feit, de verjaring heeft gestuit ;

«Overwegende dat het vonnis derhalve, door de strafvordering verjaard te verklaren op grond dat het ambts-halve door de politie opgestelde proces-verbaal geen daad van onderzoek is in de voormelde zin, de bepaling van artikel 22 van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering schendt.»

Ook in Frankrijk wordt thans het stuitend karakter van de daden verricht tijdens het vooronderzoek erkend (cf. Cass., 16 mei 1973, *Bull.crim.*, nr. 224, *D.*, 1974, 216, met noot van J.M. Robert ; P. ESCANDE, *o.c.*, nr. 126 e.v. Zie in verband met de informatieopdracht van het parket ook : G. DENIS, «Puissance convaincante et nature juridique de l'enquête préliminaire», *Gaz.Pal.*, 1974, 2, 969 ; A. DE NAUW, «Het opsporingsonderzoek nu en morgen», *R.W.*, 1974-75, 1607).

Anderzijds geeft het Hof van Cassatie thans een zeer ruime interpretatie aan de daden van onderzoek : elke door de bevoegde overheid verrichte daad, die tot voorwerp heeft bewijzen te verzamelen of de zaak in staat van wijzen te brengen (Cass., 2 september 1952, *Pas.*, 1952, I, 767 ; 4 december 1961, *Pas.*, 1962, I, 431 ; 18 maart 1963, *Pas.*, 1963, I, 784 ; 4 april 1966, *Pas.*, 1966, I, 1017 ; 16 mei 1966, *Pas.*, 1966, I, 1176 ; 7 november 1966, *Pas.*, 1967, I, 311 ; 4 september 1967, *Pas.*, 1968, I, 14 ; 6 april 1970, *Pas.*, 1970, I, 662 ; 4 december 1973, *Pas.*, 1974, I, 366 ; 20 juli 1976, *Pas.*, 1976, I, 1194 ; 7 oktober 1976, *Pas.*, 1977, I, 150).

Zo werd beslist dat de verjaring gestuit wordt door een brief van de procureur des Konings die de politiecommissaris opdracht geeft de beklaagde te vragen of hij zich beroept op het statuut van gewapend weerstand (Cass., 5 juni 1950, *Pas.*, 1950, I, 694) ; de apostil van de onderzoeksrechter die een officier van gerechtelijke politie gelast een inventaris van de in beslag genomen stukken op te stellen en ze ter griffie te deponeren en proces-verbaal van deze verrichtingen op te stellen (Cass., 18 maart 1963, *Pas.*, 1963, I, 784) ; de apostil waarbij een officier van het openbaar ministerie opdracht geeft inlichtingen in te winnen bij een verzekeringsmaatschappij betreffende de dekking van de civielrechtelijke aansprakelijkheid van de verdachte (Cass., 4 april 1966, *Pas.*, 1966, I, 1017) ; de apostil dat de onderzoeksrechter tot de hoofdgriffier van de recht-

bank van eerste aanleg richt en die strekt tot de beschrijving van de valsheid betichte stukken (Cass., 4 december 1973, *Arr. Cass.*, 1974, 385); de akte die werd ondertekend door een daartoe door het openbaar ministerie gevorderd lid van de rijkszwacht, waarin wordt vastgesteld dat aan een getuige een verwittiging is afgegeven (Cass., 20 juli 1976, *Arr. Cass.*, 1976, 1231); de uitvoering door de burgemeester van een opdracht waarbij de procureur des Konings vraagt of het afschrift van de dagvaarding aan de beklaagde werd overhandigd (Cass., 3 mei 1977, *Pas.*, 1977, I, 894); de aanvraag van een inlichtingsbulletin (Cass., 7 juni 1971, *Pas.*, 1971, I, 950; Hof Antwerpen, 10 februari 1977, *Limburgs rechtsleven*, 1977, 85) of van een uittreksel uit een vonnis ten einde de herhaling te bewijzen (Cass., 19 december 1972, *Pas.*, 1973, I, 394).

6. *Besluit*. Zoals in Frankrijk, stelt men ook bij ons de tendens vast om als daad van onderzoek of van vervolging te beschouwen elke tussenkomst in een strafzaak van de organen die belast zijn met de taak van gerechtelijke politie (cf. P. ESCANDE, o.c., nr. 132).

De Franse rechtspraak heeft aangenomen dat een proces-verbaal waarbij een politiecommissaris de bevestiging van de klacht en de uitleg van de verdachte optekent, de verjaring geldig stuit (Cass. fr., 11 februari 1938, *Sir.*, 1938, I, 235), hetzij de politiecommissaris op vordering van het parket handelt, hetzij hij ambtshalve optreedt na aangifte (Cass. fr., 2 juni 1943, *Bull.crim.*, nr. 47; G. LE POITTEVIN, *Dictionnaire-formulaire des parquets*, 7e ed., IV, p. 416, noot 6).

Ook de apostil van de procureur van de Republiek waarbij aan de hoofdcommissaris van politie opdracht gegeven wordt de klacht in een regelmatig proces-verbaal op te tekenen, een onderzoek over de feiten in te stellen en fotocopie te maken van de akten en bescheiden die betrekking hebben op de zaak (Cass.fr., 16 mei 1973, *D.S.*, 1974, 216, met noot van J.M. ROBERT; Parijs, 12 juli 1968, *Gaz.Pal.*, 1968, 2, somm. 28), stuit rechtsgeldig de verjaring van de strafvordering.

Naar onze mening stuit ook de apostil van het openbaar ministerie waarbij de bevoegde ambtenaar belast wordt met het verhoor van de klager ter bevestiging van de klacht en het proces-verbaal waarbij deze opdracht wordt uitgevoerd rechtsgeldig de verjaring.

Het zijn daden die tot voorwerp hebben de zaak in staat van wijzen te brengen of bewijzen te vergaren en die door de bevoegde overheid gesteld werden. Waarom zou aan het verhoor van een getuige een stuitend karakter worden erkend (Cass., 9 juni 1969, *Pas.*, 1969, I, 911) en niet aan het verhoor van de benadeelde, die meestal de belangrijkste getuige van het misdrijf is, zelfs indien dit verhoor beperkt blijft tot de bevestiging van de klacht?

Jean P. Spreutels

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

JEUGDKAMER — 15 FEBRUARI 1979

Jeugdrechter in hoger beroep: de h. Slachmuylder
Openbaar ministerie: de h. Basch
Advocaten: mrs. Fobe en Vermeersch

Adoptie — Internationaal privaatrecht — Grondvereisten — Adoptievereisten volgens het B.G.B. — Wettige reden: kinderen van het gezin adopteren — Patrimoniaal nadeel en voordeel voor de wettige kinderen — Niet-ervulling van plichten t.a.v. kinderen uit vorig huwelijk: reden tot weigering homologatie.

Volgens art. 344, § 1, B.W. kan adoptie tussen Belgen en vreemdelingen toegelaten worden in de vorm die dat wetboek bepaalt, indien elk van de partijen voldoet aan de eisen van haar persoonlijk statuut.

Volgens het huidige Westduitse recht kan een alleenstaande op 25 jaar, een echtpaar op 21 jaar adopteren; kan een persoon het kind van zijn echtgenoot adopteren; kan men adopteren zelfs als men kinderen heeft, voor zover eerstgenoemde de belangen van laatstgenoemden (en vice-versa) niet schaadt.

De wens om de kinderen van de echtgenote, die deel uitmaken van het gezin, te adopteren en zo genegenheidsbanden juridisch te bestendigen maakt dat de adoptie op wettige redenen steunt, waartegen eventuele patrimoniale nadelen voor kinderen uit een vorig huwelijk van de adoptant niet opwegen.

De afstammelingen van de adoptant mogen een op wettige redenen steunende adoptie niet beschouwen als een onrechtmatige aantasting van hun wettig erfdeel, dat trouwens enkel bij het openvallen van de nalatenschap van de adoptant waardeerbaar zal zijn.

De adoptie bewerkt voor de kinderen (uit een vorig huwelijk) van de adoptant niet alleen nadelen op patrimoniaal gebied, aangezien de geadopteerde met hen gehouden zal zijn tot steunplicht t.a.v. de adoptant.

Het feit dat de adoptant zijn kind uit een vorig huwelijk niet voldoende onderhoud zou verschaffen of de vrees dat zulks in de toekomst het geval zou zijn kan een reden zijn om de homologatie van de adoptie te weigeren.

B.K. t/ B.W.

Herzien de voorafgaande rechtspleging, onder meer:

— het arrest tussen partijen gewezen op 24 november 1977 door deze kamer van het hof, dat het hoger beroep enkel toelaatbaar heeft verklaard in zoverre het ingesteld is geweest door de tussenkomende partij B. K., handelende als drager van het ouderlijk gezag ten overstaan van B. Kn., geboren op 5 augustus 1963, wettige minderjarige zoon van adoptant B. W.;

— de arresten gewezen op 20 april en 22 juni 1978 door deze kamer van het hof, waarbij de heropening van de debatten werd bevolen nopens de adoptievoorwaarden bepaald door het persoonlijk statuut van adoptant;

Overwegende dat appellante, handelende in gezegde hoedanigheid, de eerste rechter ten grieve duidt te hebben gehomologeerd de akte van adoptie opgemaakt in datum van 18 maart 1975 door mr. H.V.S., notaris de S. waarbij B.W. beheerder van vennootschap, geboren te Keulen (Duitsland) op 3 juli 1931, wonende te T., van Duitse nationaliteit, echtgenoot van S.M. verklaard heeft als kinderen te adopteren: J.K., geboren op 13 januari 1962, J.Y., geboren op 5 april 1963, beiden van Belgische nationaliteit;

Overwegende dat krachtens artikel 344, § 1, van het Belgisch Burgerlijk Wetboek, adoptie tussen Belgen en vreemdelingen toegelaten is in de vorm die dat wetboek

bepaalt, indien elk van de partijen voldoet aan de eisen van haar persoonlijk statuut ;

Overwegende dat geadopteerden aan de voorwaarden van hun persoonlijk statuut voldoen ;

Overwegende dat de adoptievoorwaarden in hoofde van adoptant B.W. bepaald worden door het «Bürgerliches Gesetzbuch», dit is het Burgerlijk Wetboek van de Duitse Bondsrepubliek, de staat waarvan hij de onderdaan is en waarvan de wetten zijn persoonlijk statuut bepalen ;

Overwegende dat adoptant op de dag van de adoptie — 18 maart 1975 — de toen door de Duitse wetgeving geëiste leeftijd van 35 jaar had bereikt ; dat hij bovendien onbeperkt handelingsbekwaam is (BGB, § 1744, wetsbepaling die echter later, met ingang op 1 januari 1977, door de nieuwe adoptiewet van 2 juli 1976 gewijzigd werd zodat thans de geëiste leeftijd teruggebracht is op 25 en zelfs 21 jaar naargelang door één persoon of door een echtpaar wordt geadopteerd) ;

Overwegende dat artikel 1741 BGB anderzijds bepaalt dat een echtgenoot een kind van een mede-echtgenoot kan adopteren — hetgeen ten deze het geval is daar de geadopteerden de wettige kinderen zijn van huidige echtgenote van adoptant, S.M., die zowel in haar hoedanigheid van echtgenote als in die van wettige moeder en wettelijke vertegenwoordiger van geadopteerden, in de akte van adoptie heeft toegestemd ;

Overwegende dat de Duitse adoptant sedert 1950 door de rechtbank kon worden ontslagen van de voorwaarde geen kinderen te hebben (Befreiung vom Erfordernis der Kinderlosigkeit) ; dat de artikelen 1745 en 1745a BGB door de wet van 2 juli 1976 vervangen zijn, meer bepaald door een nieuw artikel 1745 dat bepaalt dat «de adoptie niet mag worden uitgesproken wanneer primordiale belangen van de kinderen van de adoptant of van de geadopteerde er tegen indruisen of wanneer te vrezen valt dat de belangen van de geadopteerde door de kinderen van de adoptant zouden kunnen worden geschaad» ; dat daaruit volgt dat van de voorwaarde dat adoptant geen kinderen mag hebben thans geen vrijstelling meer nodig is daar de wetsbepaling waarbij die voorwaarde was gesteld afgeschaft is door een nieuw artikel 1745 BGB waarbij aan de bevoegde rechter enkel de verplichting wordt opgelegd met het belang van de kinderen van adoptant rekening te houden ;

Overwegende dat appellante, handelende namens B. Kn., minderjarige wettige zoon van adoptant, tegen de homologatie van de adoptie de volgende bezwaren oppert :

— dat de patrimoniale belangen van de kinderen gesproten uit het eerste huwelijk van de adoptant door de adoptie zouden worden geschaad omdat de geadopteerden een erfrecht in de toekomstige erfenis van adoptant zouden verkrijgen ;

— dat de adoptant aan zijn plicht tot onderhoud ten aanzien van zijn wettige kinderen te kort zou zijn gekomen ;

Overwegende dat luidens commentaren van de Duitse wetgeving medegedeeld door de raadsman van appellante en uitgaande van het Duits Instituut voor Voogdijwezen (Deutsches Institut für Vormundschaftswesen, Zähringer Strasse, 10 — 6900 Heidelberg 1) de nieuwe wet enkel proceduraal van de vervangen wetgeving zou verschillen zodat de grondgedachten van de vroegere wet en de desbetreffende rechtspraak en rechtsleer steeds kunnen en moeten worden aangewend ;

Overwegende dat het commentaar van Staudinger (1966)

bij de bespreking van het oud-artikel 1745a naar de rechtspraak van de hoven van beroep te Oldenburg en Hamburg verwijst ; dat het Oberlandesgericht Oldenburg op 2 oktober 1951 de adoptie heeft geweigerd aan een wettige vader omdat er gevaar bestond dat de adoptie de vervreemding tussen vader en kinderen zou verergeren (*Niedersächsische Rechtspflege*, 1952, 186) ; dat het Oberlandesgericht Hamburg op 2 oktober 1953 ze eveneens heeft geweigerd omdat de gevoeligheid van het kind uit het eerste huwelijk zou worden getroffen door de adoptie van de vrouw die het eerste huwelijk heeft helpen ontworpen (*Zentralblatt für Jugendrecht und Jugendwohlfahrt*, 1954, blz. 31) ; dat de ten deze voorhanden beoordelingselementen echter niet toelaten te voorspellen dat de adoptie in enige mate de betrekkingen tussen adoptant en zijn wettige zoon of de psychische gesteldheid van deze zoon nadelig zou beïnvloeden ;

Overwegende dat de tussenkomende partij alleen het recht heeft de adoptie in het licht van haar eigen belangen te beoordelen ;

Overwegende dat, hoewel de patrimoniale belangen van de wettige zoon, luidens artikel 1745 BGB, niet doorslaggevend zijn, ze toch naast andere belangen in acht dienen te worden genomen (Palandt, *Bürgerliches Gesetzbuch*, 1976, artikel 1745a, nota nr. 2, bl. 1484) ;

Overwegende dat het erfdeel van een wettig kind slechts bij het openvallen van de nalatenschap van de adoptant waardeerbaar is ; dat de afstammelingen van de adoptant een op wettige redenen aanleunende adoptie niet als een onrechtmatige aantasting van hun erfdeel mogen beschouwen ; dat de adoptie waarvan de homologatie wordt gevraagd geen laakbare noch verboden bedoelingen laat doorschemeren zodat aan adoptant het recht niet mag worden ontnomen zijn familieleven en zijn genegenheidsbanden tot andere kinderen uit te breiden ; dat de adoptie de afstammelingen trouwens ook tot voordeel strekt in zoverre de adoptie de last van de steunplicht van de wettige kinderen ten aanzien van een gebeurlijk steunbehoefte vader door een groter aantal onderhoudsplichtigen wordt gedragen ;

Overwegende dat de wettige zoon B. Kn. luidens artikel 1602, lid 1, BGB recht op onderhoud heeft ongeacht of hij minderjarig of meerderjarig is (de Duitse wet stelt daartoe geen perken in de tijd) ; dat luidens artikel 1610, lid 2, BGB de onderhoudsplicht van de vader de kosten van opleiding tot een beroep inhoudt ;

Overwegende dat partijen, wat betreft de wijze waarop B.W. zich in het verleden van zijn steunplicht jegens B.K. en ten aanzien van de wettige kinderen heeft gekweten, er tegenstrijdige stellingen op nahouden ; dat het hof zich over dat geschil niet hoeft uit te spreken doch, in verband met de homologatie van de adoptie, vaststelt ;

— dat adoptant, sedert de echtscheiding uitgesproken in 1974, onderhoudsgeld is blijven betalen voor B. Kn. ;

— dat geen feitelijke en concrete elementen ter zake laten voorspellen dat adoptant niet meer in staat zou zijn nog voldoende onderhoudsgeld voor zijn minderjarige zoon te betalen (Vgl. Bundesgerichtshof, 29.06.1955 ; L.G. Mannheim, 22 maart 1960, *Die Justiz*, 1961, seite 14, met noot van dr. Tietzen) ;

Overwegende dat de feitelijke en concrete elementen van de zaak niet aantonen dat de adoptie in strijd is met primordiale belangen van een kind van de adoptant, zelfs niet dat het geestelijk en materieel belang van de bij B.K. inwo-

nende wettige zoon B. Kn. in enige mate door de adoptie zou worden geschaad (Vgl. O.L.G. Hamburg, 5 november 1953, *Zentralblatt für Jugendrecht und Jugendwohlfahrt*, 1954, blz. 82) ;

Overwegende dat de geadopteerden tijdens een passende tijdsspanne als pleegkinderen door de adoptant werden onderhouden (artikel 1744 BGB) ;

Overwegende dat de adoptie op wettige redenen steunt ; dat het verlangen van de adoptant en van de geadopteerden hun genegenheidsbanden in een wederkerige rechtsband te bestendigen in de schoot van het door het tweede huwelijk van B.W. met S.M. gesticht gezin als een rechtmatige betrachting voorkomt, overeenstemmende met de hogere doelstellingen van de adoptie ;

Overwegende dat de adoptie eveneens de geadopteerden tot voordeel strekt, met name omdat beide minderjarigen, die van kindsbeen af door hun eigen wettige vader werden verlaten, voortaan onder het gezag van een vader zullen staan ;

Overwegende dat de adoptant, de geadopteerde J.K. en de wettelijke vertegenwoordigster van J.Y. ter zitting in raadkamer op 29 september 1977 door de jeugdrechter in hoger beroep werden gehoord en verklaard hebben dat zij de homologatie van de adoptie verlangen ;

Overwegende dat aan alle wettelijke vormen en voorwaarden is voldaan ;

*Om die redenen,
Het Hof,*

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935 ;

Gehoord de heer substituut-procureur-generaal Basch in zijn eensluidende mondelinge advies ;

Verklaart het hoger beroep niet gegrond ;

Bevestigt het bestreden vonnis waarbij :

A. de adoptie door B.W. van Duitse nationaliteit (Bondsrepubliek Duitsland) van : 1. J.K., 2. J.Y., beiden van Belgische nationaliteit, blijkens akte verleden op 18 maart 1975 door mr. H.V. S. wordt gehomologeerd ;

B. wordt vastgesteld dat de familienaam van de geadopteerde kinderen in de toekomst B. zal zijn maar dat de voornamen van de geadopteerden ongewijzigd zullen blijven ;

Verwijst appellante, qualitate qua, in de kosten van hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e KAMER — 18 DECEMBER 1979

Voorzitter : de h. Soenens (rapporteur)

Raadsheren : de hh. De Wulf en W. De Smet

Substituut procureur-generaal : de h. De Smet

Advocaten : mrs. Van Frayenhoven en Claeys Bouûart

Inkomstenbelastingen — Onroerende voorheffing — Medeïgendom met verdeling van genot in de tijd — Grondslag van de belasting — Principieel ieders aandeel.

Wanneer uit de basisakte betreffende de eigendom van appartementen blijkt dat een vrijwillige onverdeeldheid geschapen is, blijft de verdeling van het genot van die ap-

partementen in de tijd voor de onroerende voorheffing zonder invloed. Deze moet principieel op het aandeel van iedere koper gegeven worden.

V. t/ Belgische Staat

Overwegende dat de requirant zich tijdig en op regelmatige wijze voorzien heeft tegen de beslissing van de directeur der directe belastingen te Brugge van 15 december 1977 waarbij zijn bezwaarschrift tegen vier aanslagen in de onroerende voorheffing, aanslagjaren 1973, art. 407.754 en 407.755 respectievelijk 1974, art. 501.839 en 425.350, op delen van het appartementsgebouw «L. Beach» afgewezen werd ;

Overwegende dat de requirant, bij zijn verzoekschrift, om vernietiging verzoekt van de betwiste aanslagen ; dat hij echter bij conclusie vordert dat de aanslagen worden herberekend ;

Overwegende dat hij terecht doet gelden dat hij eigenaar is van het onverdeeld deel van de appartementen waarover het gaat, zodat hij diende te worden belast voor zijn deel en niet voor het geheel ;

Dat dit duidelijk blijkt uit artikel 4 van de basisakte van 5 november 1970, welk artikel tevens de aandelen bepaalt van iedere medeïgenaar in een aldus geschapen vrijwillige onverdeeldheid («copropriété volontaire») ;

Dat de verdeling van het genot van de appartementen in de tijd ter zake zonder invloed blijft ;

Dat de artikelen 19, 28 en 34 van dezelfde basisakte het voormeld artikel 4 niet tegenspreken ; dat ze zelfs een bevestiging uitmaken van de stelregel dat het tussen de kopers om een gewone onverdeeldheid gaat en dat de onroerende voorheffing dan ook principieel op ieders aandeel dient geheven ;

Overwegende dat de voorziening derhalve gegrond voorkomt, althans zoals bij conclusie beperkt ;

*Om die redenen,
Het Hof,*

Verklaart de voorziening ontvankelijk en gegrond ;

Beveelt de herberekening van de betwiste aanslagen op basis van het onverdeeld aandeel van de requirant in de goederen waarover het gaat ;

Beveelt de terugbetaling van het eventueel teveel geïnde met de moratoriuminteressen.

NOOT—Multi-eigendom ten overstaan van de onroerende voorheffing

1. Enkele jaren geleden werd in de praktijk de rechtsfiguur van multi-eigendom gecreëerd, een innovatie die vooral voor de verkrijging van vakantiewoningen nieuwe perspectieven bood. In België werd deze rechtsfiguur doorgaans uitgewerkt als een «conventionele onverdeeldheid met een cyclische regeling van uitsluitend genot voor ieder der deelgenoten» (G. DELVOIE, «Multi-eigendom = een nieuw rechtsbegrip met kwalificatieproblemen», *R. W.*, 1972-73, 1841-1851, meer bepaald nr. 33 ; zie verder ook nog : M. DONNAY, «Une nouvelle forme de copropriété : la copropriété d'un appartement avec attribution à chacun des copropriétaires de la jouissance exclusive pendant une partie de chaque année», *R.G.*, nr. 21753).

2. Hij die medeïgenaar wordt ingevolge een overeenkomst van multi-eigendom, verkrijgt in die hoedanigheid

inkomen. De verkrijging van onroerende inkomsten leidt normaliter tot de vestiging van een aanslag in enerzijds de globale inkomstenbelasting en anderzijds de onroerende voorheffing. Bovenstaand arrest betreft de toepassing van de onroerende voorheffing. In dit verband moet gewezen worden op de omstandigheid dat het ambtelijke commentaar (cf. 155/7 *Comm.I.B.*) voorschrijft dat «hoewel de belastingwet dit niet nader bepaalt (...) de houder van het recht van eigendom, bezit, erfpacht, opstal of vruchtgebruik op 1 januari van het aanslagjaar (...) de enige belastingplichtige van de O.V. is». De belastingschuld ontstaat immers op 1 januari van het aanslagjaar. Aangezien inzake O.V. het belastbaar tijdperk samenvalt met het jaar waarnaar het aanslagjaar genoemd wordt (art. 163, a, K.B. tot uitvoering W.I.B.), kan de belasting reeds gevestigd worden, en doorgaans is dit ook effectief het geval, vooraleer het belastbaar tijdperk verstreken is. Of de toepassingsvoorwaarden van de O.V. verenigd zijn, wordt dan ook beoordeeld in het licht van de situatie van het onroerend goed op 1 januari van het aanslagjaar. Geen enkel voorwendsel laat derhalve toe te beweren dat de O.V. moet worden verdeeld volgens de mutaties die zich in de loop van het jaar voordoen zodat de O.V. volledig verschuldigd is door de eigenaar die op 1 januari de voorwaarden voor de aanslag vervult (Hof Brussel, 24 april 1974, *Bull.Bel.*, 1975, 970). De situatie is nochtans verschillend t.o.v. de globale belasting waar in een dergelijk geval een omdeling van de belastbare inkomsten pro rata temporis gebeurt (cf. 7/1 *Comm.I.B.*).

3. De vraag rijst of het hierboven bepaalde in gevallen van multi-eigendom toelaat de O.V. uitsluitend ten laste te leggen van diegene die op 1 januari van het aanslagjaar het genot van het appartement heeft. In het geval dat aanleiding gegeven heeft tot het geannoteerd arrest, bleek de O.V. m.b.t. het jaarinkomen van de betrokken goederen volledig gevestigd te zijn ten laste van diegene die op 1 januari het genot heeft van die goederen. In eerste instantie vroeg deze de vernietiging van de aldus gevestigde aanslag, maar nadien beperkte hij zijn eis tot een vraag tot herberekening van de aanslag. Daarmee gaf hij impliciet toe dat hij de voorwaarde voor de verschuldigdheid van de O.V. vervulde doch betwistte hij enkel nog de in aanmerking genomen grondslag. Uit een analyse van de basisakte heeft het hof van beroep afgeleid dat per 1 januari een onverdeeldheid bestond tussen meerdere eigenaars. Derhalve moest de O.V. — zoals het hof terecht beslist — ten laste van elke medeëigenaar afzonderlijk gevestigd worden op zijn aandeel in het jaarinkomen van het goed dat overeenstemt met zijn aandeel in de onverdeeldheid.

A. Spruyt

ARBEIDSHOF ANTWERPEN

3e KAMER — 3 FEBRUARI 1978

Voorzitter : de h. Marcelis

Raadsheren in sociale zaken : de hh. Volckaerts en Van Rompaey

Advocaten : mrs. Jespers loco Deprez en De Bock loco Lange

Arbeidsongeval — Verjaring — Aanvang — Tijdelijke arbeidsongeschiktheid — Blijvende arbeidsongeschiktheid.

Ten aanzien van de verjaring van de vordering tot schadeloosstelling voor een arbeidsongeval moet onderscheid gemaakt worden tussen de tijdelijke en de blijvende arbeidsongeschiktheid.

De verjaringstermijn m.b.t. de vergoeding van de tijdelijke arbeidsongeschiktheid loopt vanaf de dag waarop de tijdelijke ongeschiktheid begint ; die m.b.t. de vergoeding van de blijvende arbeidsongeschiktheid loopt vanaf de dag waarop de blijvende ongeschiktheid aanvangt.

Van L. t/ N.

I. Wat de gevolgen van het arbeidsongeval van 6 augustus 1970 betreft

Overwegende dat uit het deskundig verslag en de uitleg van partijen blijkt dat appellant op 6 augustus 1970 bij het demonteren van een kast werd gewond aan de linkerhand (contusie van de linker handrug) ; dat hij hiervoor werd verzorgd en op 17 augustus 1970 het werk hervatte ; dat ter gelegenheid van de medische behandeling geen radiografie werd genomen ; dat appellant voor de hiervoor vermelde periode werd vergoed en deze vergoeding in het onderhavige geding niet meer ter sprake komt ;

Overwegende dat ter gelegenheid van een tweede arbeidsongeval op 30 augustus 1974, in het kader van de medische opsporing van de gevolgen hiervan, werd vastgesteld begin september 1974 door dokter Geussens dat er een oud letsel aan de linkerpols voorhanden was ; dat appellant werd doorgestuurd naar dokter Rombouts, die appellant op 12 september 1974 onderzocht en een functielaesie van de pols met drukpijn ter hoogte van de anatomische snuifdoos vaststelde ; dat dokter Rombouts op de RX een oude fractuur van het os naviculare vaststelde, waarvoor op 24 september 1974 een stylectomie werd verricht ; dat appellant ten gevolge van deze chirurgische ingreep tijdelijk volledig arbeidsongeschikt was tot en met 30 november 1974 ; dat hij het werk hervatte op 1 december 1974 ;

Overwegende dat de deskundige vaststelt dat er vanaf 1 december 1974 een blijvende arbeidsongeschiktheid voorhanden is van 12 % ;

Overwegende dat uit de lezing van het deskundig verslag duidelijk blijkt dat deze blijvende arbeidsongeschiktheid van 12 % niet het gevolg is van het tweede maar wel van het eerste ongeval ;

Overwegende dat ter zake de vraag rijst of de periode (van 24 september 1974 tot en met 30 november 1974) van tijdelijke volledige arbeidsongeschiktheid ten gevolge van de chirurgische ingreep, die werd gedaan voor de fractuur van het os naviculare resulterend uit het ongeval van 6 augustus 1970, nog in aanmerking kan worden genomen voor het toekennen van wettelijke vergoedingen ; dat bovendien ook dient te worden nagegaan of de blijvende arbeidsongeschiktheid van 12 % vanaf 1 december 1974, voortkomend van het ongeval van 6 augustus 1970, nog recht kan geven op de wettelijke vergoedingen ; dat voor beide aangelegenheden het probleem der verjaring rijst ;

Overwegende dat noch in de vorige wetgeving (artikel 28 van de gecoördineerde wetten) noch in de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 (artikel 69) het vertrekpunt van de verjaringstermijn van drie jaar van de rechtsvordering

tot betaling van de vergoedingen uitdrukkelijk wordt bepaald ;

Overwegende dat de verjaringstermijn (in het stelsel van de vorige zowel als van de huidige wetgeving) maar kan beginnen te lopen zodra het feit, waarop de eis gegrond is, ontstaat ; dat dit feit de arbeidsongeschiktheid is die met zich brengt dat geen normaal loon kan worden verdiend ;

Overwegende dat geïntimeerde ten onrechte stelt dat men voor de toepassing van deze regel geen onderscheid moet maken tussen tijdelijke en blijvende arbeidsongeschiktheid en dat de verjaringstermijn begint te lopen vanaf het begin der tijdelijke arbeidsongeschiktheid en dit zowel voor de tijdelijke als voor de blijvende arbeidsongeschiktheid ;

Overwegende dat er inzake verjaring van de eis tot schadeloosstelling onderscheid moet gemaakt worden tussen de tijdelijke en de blijvende arbeidsongeschiktheid ; dat de verjaringstermijn van de eis tot schadeloosstelling ten gevolge van tijdelijke arbeidsongeschiktheid begint te lopen vanaf de dag waarop die tijdelijke arbeidsongeschiktheid begint, terwijl de verjaringstermijn van de eis tot schadeloosstelling ten gevolge van blijvende arbeidsongeschiktheid begint te lopen vanaf de dag waarop de blijvende arbeidsongeschiktheid aanvangt (Hof Brussel, 24 juni 1969, R.G.A.R., 1970, 8547) ;

Overwegende inderdaad dat de wet, zowel de vorige als de huidige, enerzijds de vergoedingen vaststelt voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid en anderzijds voor blijvende arbeidsongeschiktheid ; dat de wet de tijdelijke en de blijvende arbeidsongeschiktheid onderscheidt ; dat de criteria van vaststelling voor beide niet identiek zijn en dat de berekeningswijze en vergoedingsmodaliteiten van ieder van deze arbeidsongeschiktheden verschillend liggen ; dat het feit waarop de eis tot vergoedingen wegens blijvende arbeidsongeschiktheid is gebaseerd, de blijvende en niet de tijdelijke arbeidsongeschiktheid is ; dat er derhalve geen redenen voorhanden zijn om de verjaring van de eis tot vergoedingen wegens blijvende arbeidsongeschiktheid te doen ingaan op de dag dat de tijdelijke arbeidsongeschiktheid is ontstaan (noot S. R. onder voormeld arrest) ;

Overwegende dat deze zienswijze, die reeds geldig was onder het stelsel der gecoördineerde wetten, volledig werd onderschreven tijdens de voorbereiding van de wet van 10 april 1971 (Belgische Senaat, zitting 1970-1971, verslag Pede, blz. 180) ;

Overwegende dat met toepassing van deze beginselen ter zake dient te worden vastgesteld dat de eis tot vergoedingen wegens tijdelijke arbeidsongeschiktheid over de periode van 24 september 1974 tot en met 30 november 1974 verjaard is, aangezien de tijdelijke arbeidsongeschiktheid begonnen is en vastgesteld werd op 6 augustus 1970 en de eis slechts op 25 september 1975 werd ingesteld ;

Overwegende daarentegen dat de eis tot vergoedingen op basis van de blijvende arbeidsongeschiktheid van 12 % sedert 1 december 1974, niet verjaard is en appellant recht heeft op deze vergoedingen vanaf vermelde datum aangezien de eis tijdig, op 25 september 1975, werd ingesteld ;

Overwegende dat het percentage (12 %) door de deskundige voorgesteld, als gefundeerd voorkomt en het verlies aan economisch potentieel van het slachtoffer adequaat vaststelt ; dat partijen trouwens op dit punt van het deskundig verslag geen kritiek uitbrengen ; dat echter geen stukken of precieze inlichtingen worden verstrekt nopens

het basisloon en het debat dient te worden heropend om dit punt op te helderen en de vergoedingen vast te stellen ;

II. Wat de gevolgen van het ongeval van 30 augustus 1974 betreft

Overwegende dat uit het deskundig verslag blijkt dat bij het ongeval van 30 augustus 1974 de linkerpols wat verwrongen werd, wat een tijdelijke volledige arbeidsongeschiktheid tot 21 september 1974 tot gevolg had ;

Overwegende dat de deskundige vaststelt dat dit letsel geheel is zonder blijvende arbeidsongeschiktheid ; dat hij tevens formeel stelt dat het letsel aan het os naviculare niet het gevolg kan zijn van het ongeval van 30 augustus 1974 ; dat er dan ook geen sprake kan zijn van een globalisatie van de arbeidsongeschiktheid bij gebrek aan enig causaal verband ; dat het verslag van dokter F. Grauls, raadgevend geneesheer van appellant, niet alleen eenzijdig is maar ook geen gefundeerde kritiek inhoudt van de vaststellingen en conclusies van de expert ;

Overwegende dat de deskundige dan ook terecht, bij gebrek aan enig causaal verband, de gevolgen van ieder ongeval afzonderlijk heeft vastgesteld ;

(...)

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

14e KAMER — 21 JUNI 1978

Voorzitter : de h. Van Malderen

Rechters : mevr. Viérin en Vaes

Openbaar ministerie : de h. Mahieu

Advocaten : mrs. Buekens, Hulpiau loco Wouters en De Puydt

1. Geesteszieken — Ontkenning van vaderschap — Moeder gecollocerde geesteszieke — Vertegenwoordiging — 2. Afstamming — Ontkenning van vaderschap — Bewijs van laattijdige ontdekking van de geboorte — Vermoedens — Onmogelijkheid tot geslachtsgemeenschap — Bewijs.

1. Een gecollocerde geesteszieke is niet rechtsonbekwaam.

De gecollocerde moeder van het kind t.a. waarvan het vaderschap ontkend wordt, wordt in de procedure vertegenwoordigd door de algemene voorlopige bewindvoerder.

2. Het bewijs dat de echtgenoot de geboorte van een kind laattijdig heeft vernomen wordt afgeleid uit de omstandigheid dat de echtgenoten gescheiden leefden en de man bij de aangifte van de geboorte niet aanwezig was.

Onmogelijkheid tot geslachtsgemeenschap wordt afgeleid uit het feit dat gedurende de hele wettelijke periode van de verwekking de moeder onafgebroken in een psychiatrische inrichting of pleeggezin vertoefde terwijl de man onafgebroken in een strafinrichting verbleef gedurende diezelfde periode.

Van A. t/ H. en mr. Van Cauwelaert q.q.

Overwegende dat de eis ertoe strekt te horen verklaren dat eiser gemachtigd is het vaderschap te ontkennen van

het kind S. geboren te Z. op 7 juli 1977, en ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand van deze gemeente, als wettige dochter van eiser en van 1e verweerster ;

Ontvankelijkheid

Overwegende dat eiser terecht opmerkt dat de plaatsing van eerste verweerster in een krankzinnigengesticht een administratieve maatregel is, die niet in se haar rechts-onbekwaamheid tot gevolg heeft (J. Delva, «Les effets de l'insanité de la partie dans la procédure civile», 1963, nr. 133, blz. 296) ;

Overwegende dat eerste verweerster zowel op haar woonplaats als in haar feitelijke verblijfplaats gedagvaard werd, zodat de dagvaarding op geldige wijze geschiedde (A. Vranckx, *Geesteszieken*, in «Admin. Lexicon», uitg. 1.7.1965, nr. 169, blz. 51/1) ;

Overwegende dat zij op grond van de wet van 7.5.1973, die de wet van 18.6.1850 wijzigt, als verweerster, eveneens geldig vertegenwoordigd wordt in onderhavig geding door haar algemeen voorlopige bewindvoerder ;

Overwegende dat de vordering tegen haar dus ontvankelijk is ;

Overwegende dat eiser de laattijdigheid van zijn dagvaarding wijt aan het feit dat hij de geboorte van het kind pas vernomen heeft einde september 1977 ;

(...)

Overwegende dat de voorgelegde stukken inderdaad doen blijken

— dat eiser en eerste verweerster minstens sedert 9 februari 1972 feitelijk gescheiden leven ;

— dat de geboorte van het kind buiten de aanwezigheid van eiser werd aangegeven aan de diensten van de burgerlijke stand ;

Overwegende dat aanvaard kan worden dat de geboorte van het kind voor eiser verborgen werd gehouden en dat hij zijn vordering heeft ingesteld binnen drie maanden na de ontdekking van het bedrog ;

Overwegende dat de vordering van eiser derhalve wel toelaatbaar is ;

Ten gronde

Overwegende dat de wettelijke bevruchtingsperiode zich uitstrekt van 7 september 1976 tot 7 februari 1977 ;

Overwegende dat eerste verweerster harerzijds ononderbroken sedert 29 februari 1972 in psychiatrische instellingen of in een pleeggezin verbleven heeft ;

dat eiser zijnerzijds van 19 september 1976 tot 26 mei 1977 opgesloten was in de strafinrichting te Merksplas ;

dat uit geen enkel gegeven van het dossier blijkt dat eiser en eerste verweerster op enig ogenblik van de wettelijke bevruchtingsperiode feitelijk herenigd zouden zijn geweest ;

Overwegende dat aldus vaststaat dat eiser en eerste verweerster in de fysische en morele onmogelijkheid zijn geweest om tussen 6 september 1976 en 8 januari 1977 met elkander gemeenschap te hebben ;

Overwegende dat de vordering van eiser dan ook gegrond is ;

(...)

NOOT—*Vertegenwoordiging van de gecollocerde geesteszieke inzake ontkenning van vaderschap*

1. Terecht stelt het besproken vonnis dat de collocering de zieke niet (als zodanig) rechtsonbekwaam maakt. Hij wordt zelfs — sommige juristen vergeten et wel eens — niet handelingsonbekwaam door de collocering : deze beschermingsmaatregel brengt vertegenwoordiging voor een (handelings)bekwame mee.

Daarnaast stelt de collocering weliswaar een tweede beschermingsmaatregel in werking ; van de gecollocerde wordt vermoed (tot levering van het tegenbewijs) dat hij ononderbroken niet in staat is een rechtsgeldige beslissing te nemen (zulks leidt men af uit art. 34 KzW., al staat het er niet in te lezen) : deze laatste is een *feitelijke* onbekwaamheid, geen juridische handelingsonbekwaamheid.

2. Verder stelt het vonnis dat de moeder in het ontkenningsproces vertegenwoordigd wordt door de voorlopige bewindvoerder. De rechters leiden die mogelijkheid waarschijnlijk af uit art. 31, 2e lid, KzW. dat o.m. bepaalt dat «de voorlopige bewindvoerder (...) de krankzinnige in rechte (vertegenwoordigt) als verweerder».

Maar verliest de rechtbank niet uit het oog dat de voorlopige bewindvoerder in principe alleen bevoegd is omtrent het bestuur van het *vermogen* van de zieke, niet omtrent zijn persoon ? Daarenboven kan de voorlopige bewindvoerder zoals iedere vertegenwoordiger de zieke niet vertegenwoordigen voor hoogst persoonlijke rechtshandelingen (zie *R.P.D.B.*, Complément, III, tw. «Déments et déicients mentaux», p. 733, nr. 194 *in fine*).

Weliswaar kan de wet het anders bepalen. Dit gebeurde reeds toen de W. 1 juli 1974 de voorlopige bewindvoerders bevoegdheid verleende om de zieke als verweerder te vertegenwoordigen in een echtscheidingsproces op basis van art. 232, 2e lid, B.W.

Is het vermetel deze wetsbepaling te beschouwen als een mijlpaal, die een nieuw tijdperk inluidt, waarbij men telkens als de wet het toelaat de bewindvoerder bevoegdheden toekent inzake de persoon van de zieke of de uitoefening van zijn (zelfs hoogst) persoonlijke rechten ?

Voor ik op die vraag antwoord wil ik een analoog probleem evoceren.

3. In de praktijk rijzen wel eens moeilijkheden als tijdens de collocering van de man zijn echtgenote een kind ter wereld brengt waarvan men aanneemt dat het in overspel is verwekt.

Veelal gaat men ervan uit dat de voorlopige bewindvoerder de gecollocerde man niet kan vertegenwoordigen om een vordering tot ontkenning in te stellen en door te voeren, omdat dit geen patrimoniale vordering is.

Dit heeft tot gevolg dat gecollocerde mannen die feitelijk onbekwaam zijn om de vordering in te stellen de wettige vader zijn van een kind dat niet van hen is en dit bv. onderhoud verschuldigd zijn. Een hoogst ongezonde toestand, die behoort verholpen te worden.

Feitelijk en juridisch zijn de problemen vrij gelijklopend bij collocering van de man-eiser en collocering van de moeder-quasi-verweerster : het kan tot geen ontkenning komen, wat voor de man nadelig kan zijn, o.m. op patrimoniaal gebied.

De voor de hand liggende oplossing is de geesteszieke, eiser of verweerder, te doen vertegenwoordigen door de voorlopige bewindvoerder.

4. Het wetsontwerp-VAN ELSLANDE over afstamming en adoptie (15 februari 1978, *Parl. Besch.*, Senaat, 1977-78, nr. 305/1), stelt de invoering van een nieuw art. 333b B.W. in, dat aldus luidt :

«De onbekwame wordt als eiser of als verweerder in een geding inzake afstamming vertegenwoordigd door zijn wettelijke vertegenwoordiger.

«De persoon die een voorlopige bewindvoerder heeft kan door laatstgenoemde worden vertegenwoordigd. (...)»

5. In afwachting van de (verhoopte) invoering van deze bepaling dienen de rechtspractici aan de noden van de rechtzoekenden tegemoet te komen. Dit geldt des te meer daar het er niet naar uitziet — hoe onbegrijpelijk ook — dat het Parlement binnenkort een oplossing op wetgevend vlak tot stand zal brengen.

Kan men een oplossing vinden via een resoluut nieuwe uitlegging van art. 31 KzW. ?

Volgens de *letter* van de wet kan de voorlopige bewindvoerder de gecollocerde én als verweerder (zonder enige bijkomende formaliteit) én als eiser (met machtiging van de vrederechter) in gedingen vertegenwoordigen. Geen enkele beperking aan die bevoegdheid wordt uitdrukkelijk vermeld.

Maar er wordt, niet ten onrechte, van uitgegaan dat het in de *bedoeling van de wetgever* lag om de bevoegdheden van de voorlopige bewindvoerder tot het bestuur van het vermogen van de zieke te beperken.

Uitgesloten is derhalve, als men art. 31 KzW. interpreteert op basis van de (oorspronkelijke) wil van de wetgever, dat de voorlopige bewindvoerder de zieke vertegenwoordigt in aangelegenheden die laatstgenoemdes «persoon» betreffen.

Maar anderzijds heeft de wetgever in 1974 de voorlopige bewindvoerder een taak toegemeten die ook buiten de vermogensbescherming ligt en hoogst persoonlijke rechten van de zieke betreft.

Is het daarom vermetel — zoals de rechtbank te Brussel in het besproken vonnis doet, maar zonder op de zaak in te gaan — te stellen dat men gezien de veranderde omstandigheden, de gewijzigde wil van de wetgever en de eisen van de bescherming van de geesteszieke (en degenen die met hem leven) te stellen dat art. 31, 2e lid, KzW. letterlijk, d.i. breed moet worden uitgelegd ? Ik denk het niet : dit voorbeeld verdient navolging.

Prof. J. Pauwels

ARBEIDSRECHTBANK TE GENT

1e KAMER — 2 OKTOBER 1978

Voorzitter : de h. Petit

Rechters in sociale zaken : de hh. Mus en Van Hyfte

Advocaten : mr. Vande Putte loco Fazzi

Arbeidsongeval — Verlofdag — Afhalen van loon — Normale weg naar het bedrijf.

De arbeider die zich op de betaaldag van het loon, dag waarop hij met verlof was, naar het bedrijf begeeft om zijn loon te ontvangen en op de normale weg naar het bedrijf

een verkeersongeval heeft is het slachtoffer van een arbeidsongeval.

D. t/ L.

Partijen zijn het niet eens of het ongeval waarvan eiser het slachtoffer werd een arbeidsongeval is op de weg naar het werk.

Eiser staat op het standpunt dat dit wel het geval is omdat hij op de normale betaaldag van het loon zich naar het werk begaf om zijn loon te ontvangen.

Verweerster roept in dat bewuste dag eiser met verlof was zodat zijn verplaatsing van private aard was.

Zij is verder van oordeel dat alleen artikel 8, § 2, 4°, van de Arbeidsongevallenwet bepaalt in welk geval het ongeval bij innen van het loon als een arbeidsongeval op de weg naar of van het werk aangemerkt kan worden.

Artikel 8, § 2, 4°, van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 bepaalt dat met de weg naar het werk wordt gelijkgesteld het traject afgelegd door de werknemer van de plaats waar hij werkt naar de plaats waar hij zijn loon of het daarmede overeenstemmend bedrag in speciën geheel of gedeeltelijk int of omgekeerd.

Het opheffen artikel 1 van de besluitwet van 13 december 1945 stelde in zijn derde lid ook de weg van het verblijf naar de plaats waar de lonen worden uitbetaald of de terugweg met de weg naar of van het werk gelijk.

Daar artikel 8, § 2, 4°, deze laatste bepaling niet overnam is verweerster van oordeel dat eiser niet het slachtoffer werd van een arbeidsongeval op de weg naar het werk. Volgens haar is de nieuwe tekst dus beperkter dan de vroegere.

De arbeidsrechtbank kan die redenering niet volgen :

1) uit de parlementaire voorbereiding van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 blijkt geenszins dat de wetgever een restrictiever tekst heeft willen opstellen, dan vroeger, wel integendeel (Senaat 1969-70, stuk 328, blz. 79-80). De verplaatsing naar de plaats waar het loon werd uitbetaald werd geacht «reeds» en dus verder als de weg naar het werk te mogen worden beschouwd (Senaat 1969-70, stuk 328, blz. 12 en 1970-71, stuk 215, blz. 58).

De tekst werd uitgebreid in de zin van artikel 8, § 2, 4°, enerzijds om de Belgische wetgeving in overeenstemming te brengen met artikel 5, tweede lid, van de aanbeveling nr. 121 aangenomen door het I.A.B. in haar 48e zitting op 8 juli 1964 en anderzijds om de rechtspraak die het ongeval bij het innen van het loon bij postcheque, banken, A.S.L.K. enz. niet als arbeidsongeval beschouwde te ontkrachten (zie bijv. Cass., 6 mei 1965, *Pas.*, 1965, I, 944, *R.G.A.R.*, 1966, 7595 ; Rb. Brussel, 22 mei 1963, *Pas.*, 1963, III, 48).

In verband met die bepaling werd verklaard dat indien de inning bij een bank, de post, enz., gebeurde op een vakantiedag of tijdens andere vrije ogenblikken er geen sprake was van arbeidsongeval (Senaat 1969-70, stuk 328, blz. 12 ; 1970-71 stuk 215, blz. 53 en 58).

Die verklaring mag niet uitgebreid worden tot het geval van de werknemer die zich op een vrije dag naar het werk begeeft om aldaar zijn loon te ontvangen op de normale betaaldag.

2) artikel 8, § 2, is niet limitatief.

Het is niet mogelijk alle veronderstellingen in de wet op te nemen (Senaat 1970-71, stuk 215, blz. 57 en 63). De

rechtspraak moet hierbij haar rol vervullen (Senaat 1970-71, stuk 215, blz. 63).

Deze zienswijze wordt door de rechtsleer bijgevallen (Ch. Rampelberghs, «La notion du trajet normal en matière d'accidents sur le chemin du travail», *J.T.T.*, 1975, 179, nr. 13). Het Hof van Cassatie huldigde reeds deze opvatting onder de besluitwet van 13 december 1945 (Cass., 16 november 1957, *Pas.*, 1958, I, 266, *R.G.A.R.*, 1960, 6501).

Het feit dat eiser op de bewuste dag vrijaf had en dat derhalve de arbeidsovereenkomst geschorst was, betekent nog niet dat alle verplichtingen voortvloeiend uit de arbeidsovereenkomst ophielden te bestaan. Uit de arbeidsovereenkomst volgt niet alleen de verplichting te arbeiden, maar ook die het loon te betalen en alle andere verplichtingen die er door de billijkheid, het gebruik of de wet aan verbonden zijn (art. 1135 B.W.).

Wanneer de arbeidsovereenkomst geschorst is, zijn hierdoor niet alle verplichtingen in verband met de uitvoering van de arbeidsovereenkomst beëindigd (Rb. Luik, 13 mei 1971, *J.T.T.*, 1972, 44). Bepaalde verplichtingen blijven bestaan.

Indien met het oog op het vervullen van een van die verplichtingen de werknemer zich naar zijn werkgever begeeft, moet het ongeval als overkomen op de weg als een arbeidsongeval beschouwd worden :

- bij afgifte van een getuigschrift van arbeidsongeschiktheid (Cass., 17 februari 1961, *Pas.*, 1961, I, 656 ; Arbeidshof Antwerpen, 12 oktober 1976, *R.W.*, 1976-77, 2602 ; Rb. Hasselt, 23 maart 1959, *B.A.*, 1962, 423) ;

- bij verwittiging van de werkgever met het oog op het verkrijgen van verlof en loon voor klein verlet (Rb. Charleroi, 26 maart 1958, *J.T.*, 1958, 693) ;

- raadpleging van een geneesheer op verzoek van de werkgever alvorens na een arbeidsongeval het werk weer aan te vatten (Cass., 25 november 1970, *Arr. Cass.*, 1971, 286 ; Arbeidshof Brussel, 26 oktober 1972, *R.W.*, 1973-74, 612 ; *R.G.A.R.*, 1974, 9190).

- afhaken van een werkabbonnement bij de N.M.B.S. (Cass., 27 maart 1969, *Arr. Cass.*, 1970, 709, *R.W.*, 1969-70, 1145, *R.G.A.R.*, 1970, 8523 ; Senaat 1970-71, stuk 215, blz. 57 ; Rb. Brussel 29 mei 1956, *Pas.*, 1959, III, 44) ;

- gaan kijken of het werk kan worden aangevat (slecht weer : Cass., 9 oktober 1958, *Pas.*, 1959, I, 143 ; staking : Rb. Brussel, 22 december 1964, *R.W.*, 1964-65, 1265 ; Rb. Luik, 13 mei 1971, *J.T.T.*, 1972, 44) ;

- bezoek bij een door de werkgever aangewezen arts (Cass., 9 oktober 1974, *Arr. Cass.*, 1975, 179).

Bepaalde verplichtingen blijven zelfs bestaan na het einde van de arbeidsovereenkomst.

De werknemer die een ongeval heeft op de weg naar zijn werkgever, op wiens verzoek hij daags na het einde van de arbeidsovereenkomst een werkloosheidsattest gaat afhaken, is het slachtoffer van een ongeval op de weg naar het werk (Cass., 16 november 1957, *Pas.*, 1958, I, 266, *R.G.A.R.*, 1960, 6501 ; zie thans art. 8, § 2, 6°, Arbeidsongevallenwet).

Zo ook de arbeider die zijn arbeidskledij gaat afhaken (art. 8, § 2, 3°, Arbeidsongevallenwet ; Senaat 1970-71, stuk 215, blz. 57 ; *anders* : Vred. Doornik, 27 februari 1946, *J.J.P.*, 1946, 214).

Indien de verplichting niet uit de arbeidsovereenkomst voortvloeit, kan integendeel geen sprake zijn van een arbeidsongeval op de weg naar het werk :

- gaan ontvangen van werkloosheidsuitkeringen (Cass., 31 oktober 1963, *Pas.*, 1964, I, 233 ; Arbeidshof Luik, 18 maart 1976, *onuitg.* ; Arb. Verviers, 20 november 1974, *onuitg.*) ;

- afhaken kinderbijslag (Rb. Verviers, 10 februari 1960, *Jur. Liège*, 1959-60, 222) ;

- afhaken arbeidsongevalsuitkeringen (Cass., 22 juni 1962, *Pas.*, 1963, I, 1204, *R.G.A.R.*, 1964, 7198) ;

- bezoek aan arts op verzoek van verzekeraar tegen arbeidsongevallen (Scheidsr. comm. Patroonkas, 20 september 1968, *R.G.A.R.*, 1968, 8115).

Het in ontvangst nemen van het loon is eveneens een verplichting die uit de arbeidsovereenkomst voortvloeit (zie ook R. Close : «Etude juridique des accidents du travail», *B.A.*, 1966, 821 ; 1967, 54-56 ; Cl. Rampelberghs, *o.c.*, *J.T.T.*, 1975, 181, nr. 24 ; J. Mattelaer, «La notion d'accident sur le chemin du travail», *J.T.T.*, 1977, 136, D).

De werkgever moet het loon op gezette tijdstippen betalen (art. 9, eerste lid, wet 12 april 1965). De uitbetaling geschiedt in beginsel van hand tot hand op de plaats waar de arbeid wordt verricht (art. 14, eerste lid, wet 12 april 1965). Het loon moet derwijze worden uitbetaald dat de werknemer zich niet tijdens een gewone rustdag moet verplaatsen (art. 13 wet 12 april 1965).

In onderhavig geval wordt niet betwist dat de dag van het ongeval de normale betaaldag was. Indien het geen betaaldag ware geweest zou eiser zich niet naar zijn «werk» begeven hebben (vgl. Senaat 1969-70, stuk 328, blz. 11).

Daar de verplaatsing derhalve in uitvoering van de overeenkomst is gebeurd is het ongeval wel degelijk een arbeidsongeval op de weg naar het werk (vgl. Cass., 7 januari 1970, *Arr. Cass.*, 1970, 4144 ; zie *nochtans* andersluidende rechtspraak van het Frans Hof van Cassatie bij ziekte van de werknemer : Cass. soc., 25 oktober 1960, *Bull. Jur. FNOSS*, 1 b, nr. 27, 1961 en 12 december 1957, *Dr. ouvrier* 1958, 221 en de andersluidende rechtspraak van het Belgisch Hof van Cassatie inzake het afhaken van vakantiegeld meer dan zes maanden na de beëindiging van de arbeidsovereenkomst : Cass., 5 september 1969, *Arr. Cass.*, 1970, 12, hoewel het vakantiegeld uitgesteld loon is ; zie Raad van State, arrest nr. 16320 van 26 maart 1974 in zake V.Z.W. Federatie der Chemische nijverheid van België en Hof Brussel 8 november 1960, *J.T.*, 1961, 78).

(...)

RECHTSpraak IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (3e Kamer), 17 september 1979

Kinderbijslag — Werknemers — Onverschuldigd betaalde uitkeringen — Terugvordering — Verjaring — Valse verklaring — Verklaring opzettelijk in strijd met de waarheid.

Het Hof verwierpt het cassatieberoep tegen een arrest (Arbh. Gent, afd. Brugge, 10 maart 1977) dat, na te hebben aangenomen dat verweerster van januari 1967 tot december 1973 met een zekere M. een gezin vormde, zoals bedoeld in art. 56bis, § 2, van de bij K.B. van 19 december 1939 gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag voor

loonarbeiders, en dat zij dienaangaande onjuiste verklaringen had afgelegd, beslist dat het bewijs niet is aangebracht dat door verweerster bedrieglijke handelingen werden verricht of valse of opzettelijk onvolledige verklaringen werden afgelegd die tot gevolg zouden hebben de toepassing uit te sluiten van de verjaring bepaald door art. 120bis, op grond dat de bewering van verweerster als geloofwaardig voorkwam toen zij opwierp dat zij lezen noch schrijven kon.

«Overwegende dat voormeld artikel 120bis, laatste lid, de daarbij ingestelde verjaring uitsluit, 'indien de ten onrechte uitbetaalde uitkeringen werden bekomen door bedrieglijke handelingen of door valse of opzettelijk onvolledige verklaringen' ;

«Overwegende dat uit de context en haar plaats in deze bepaling blijkt dat de uitdrukking 'valse verklaringen' wordt gebruikt in de betekenis van verklaringen die opzettelijk in strijd zijn met de waarheid ;

«Overwegende dat het arbeidshof derhalve, na te hebben geconstateerd dat verweerster die lezen noch schrijven kan, onjuiste verklaringen heeft afgelegd, wettelijk beslist dat het bewijs niet is geleverd dat verweerster bedrieglijke handelingen heeft verricht of valse of opzettelijk onvolledige verklaringen heeft afgelegd, in de zin van genoemd artikel 120bis, en dat de toepassing van de in dit artikel bepaalde verjaring niet kan worden uitgesloten.»

(Voorzitter : de h. Gerniers — Raadsheer-rapporteur : de h. Mahillon — Advocaat-generaal : de h. Lenaerts — Advocaten : mrs. Bayart en Houtekier — In de zaak V.Z.W. C. t/ D.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 28 september 1979

Betekening en kennisgeving — Verblijfplaats — Buitenlandse vennootschap met bedrijfszetel in België — Betekening in het buitenland ongedaan.

«Over het middel van niet-ontvankelijkheid door verweerster tegen de voorziening opgeworpen en hieruit afgeleid dat de betekening van het arrest (op 26 januari 1978 door het Hof van Beroep te Antwerpen gewezen), die op 4 april 1978 te haren verzoeken werd gedaan, geldig geschiedde zodat de voorziening op 23 augustus 1978 te laat werd ingesteld ;

«Overwegende dat uit de door de partijen regelmatig neergelegde stukken blijkt : 1) dat verweerster het arrest tweemaal liet betekenen — ten eerste op 4 april 1978, door een exploit bestemd voor eiseres 'gevestigd te Boskoop (Nederland)', verzonden zowel aan de Nederlandse Centrale Autoriteit overeenkomstig het verdrag 15 november 1965 als aan de woonplaats van eiseres in Nederland, overeenkomstig artikel 40 van het Gerechtelijk Wetboek — en ten tweede door een exploit op 26 mei 1978 in België afgegeven ; 2) dat, aangaande het eerste exploit, de Officier van Justitie liet weten dat aan het verzoek tot overmaking aan eiseres niet werd voldaan ; 3) dat, aangaande dit zelfde exploit de gerechtsdeurwaarder een bericht van het postkantoor ontving waaruit bleek dat eiseres het had ontvangen ; 4) dat, naar zijn bewoordingen, het exploit van 26 mei 1978 werd betekend aan eiseres 'gevestigd te Baarle-

Hertog, Hoogbraak 6', de gerechtsdeurwaarder 'sprekende met O., haar aangestelde' ;

«Overwegende dat, naar de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek : 1. onder verblijfplaats moet worden verstaan iedere andere vestiging dan de woonplaats, zoals de plaats waar de persoon kantoor houdt of een handels- of nijverheidszaak drijft (artikel 36) ; 2. ten aanzien van hen die in België geen gekende verblijfplaats hebben, stuurt de gerechtsdeurwaarder bij een ter post aangetekende brief het afschrift van de akte aan hun woonplaats of aan hun verblijfplaats in het buitenland (artikel 40) ; 3. de betekeningen worden gedaan aan buitenlandse vennootschappen op hun maatschappelijke zetel, op hun filiaal of op hun bedrijfszetel in België (artikel 42, 6°) ; 4. de betekening in het buitenland is ongedaan indien de partij op wier verzoek ze verricht is, de verblijfplaats in België, van degene aan wie betekend wordt, kende (artikel 40, vierde lid) ;

«Overwegende dat ingevolge deze bepalingen de betekening aan een buitenlandse vennootschap als ongedaan wordt beschouwd indien de verzoekende partij de bedrijfszetel van die vennootschap in België kende ;

«Overwegende dat uit het feit dat verweerster, na het van 12 mei 1978 gedateerd bericht van de Officier van Justitie te Den Haag te hebben ontvangen dat deze niet had voldaan aan het verzoek om betekening van het exploit van 4 april 1978, reeds op 26 mei 1978 opnieuw doch ditmaal aan het Belgisch adres van eiseres liet betekenen, mag worden afgeleid dat verweerster, die met eiseres zakenrelaties voerde omtrent een goed dat gelegen is in de gemeente in België waarin eiseres haar bedrijfszetel heeft, ook reeds op 4 april 1978 die bedrijfszetel kende, te meer daar verweerster wel aanvoert dat het Belgisch adres van eiseres blijkbaar door haar aan de Nederlandse Centrale Autoriteit zou zijn opgegeven, maar dit geenszins blijkt uit de neergelegde stukken ;

Dat derhalve de betekening van 4 april 1978 als ongedaan moet worden beschouwd en dat de termijn voor het instellen van de voorziening eerst vanaf 26 mei 1978 liep, zodat de voorziening niet te laat werd ingesteld ;

«Dat het middel van niet-ontvankelijkheid niet kan worden aangenomen»

(Voorzitter : de h. Versée — Raadsheer-rapporteur : de h. Van Leckwijck — Advocaat-generaal : de h. Krings — Advocaten : mrs. De Bruyn en van Hecke — In de zaak : I.H. t/ M.G.F.V.).

Hof van Cassatie (3e Kamer), 10 december 1979

Sociaal statuut zelfstandigen — Bijdragen — Verjaring — Regularisatiebijdragen — Verjaring van de vordering tot betaling van de voorlopige bijdragen zonder invloed.

Het Arbeidshof te Brussel besliste bij arrest van 4 april 1977 dat, aangezien art. 41, § 2, van het K.B. van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het K.B. nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, handelt over de regularisatie van bijdragen, dit de betaling van voorlopige bijdragen vooropstelt. Art. 49 van het algemeen reglement, dat de aanvang van de verjaringstermijn bepaalt,

kan dus enkel toepassing vinden indien de betaling van de voorlopige bijdragen is geschied of althans gevorderd werd binnen de verjaringstermijn.

Op voorziening van het Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen wordt het bestreden arrest geëcasseerd.

«Overwegende dat artikel 49 van het koninklijk besluit van 19 december 1967 bepaalt : 'Voor de regularisatiebijdragen, verschuldigd bij begin van bezigheid overeenkomstig artikel 41, § 2, gaat de verjaringstermijn, vastgesteld door artikel 16 van het koninklijk besluit nr. 38, in vanaf de eerste januari van het derde jaar volgend op dat waarin de bezigheid een aanvang nam ;

«Dat deze bepaling zonder onderscheid geldt voor elke regularisatiebijdrage, vastgesteld overeenkomstig artikel 41, § 2, van hetzelfde besluit, ook indien de vordering tot betaling van de voorlopige bijdrage verjaard is ;

«Dat het arbeidshof derhalve ten onrechte beslist dat artikel 49 alleen toepassing kan vinden 'wanneer de betaling van de voorlopige bijdrage is geschied, althans werd gevorderd binnen de verjaringstermijn, zodat deze verschuldigd blijft'.»

(Voorzitter : de h. Gerniers — Raadsheer-rapporteur : de h. Mahillon — Advocaat-generaal : de h. Lenaerts — Advocaat : mr. De Gryse — In de zaak : R.I.S.V.Z. t/ De G.)

Hof Gent (8e Kamer), 25 april 1979

Onrechtmatige daad — 1. Aansprakelijkheid van ouders voor hun minderjarige kinderen — Zoon van 20 jaar die in dronken toestand verkeersongeval veroorzaakt — Geen aansprakelijkheid van de ouders — 2. Schade en schadeloosstelling — Aanvaarding van een risico — a) Plaatsnemen in voertuig waarvan bestuurder dronken is — b) Niet-dragen van veiligheidsgordel — Gevolgen ten aanzien van de schadeloosstelling.

«V. betwist dat hij burgerlijk aansprakelijk is voor de handelingen van de eerste beklaagde, die 20 jaar oud was op het ogenblik der feiten.

«Uit de elementen der zaak mag besloten worden dat betrokkene aan zijn zoon een goede opvoeding gaf — deze leerde een beroep, nl. dat van metselaar, en liep geen enkele veroordeling op wegens feiten die een slecht gedrag laten blijken — en dat het hem in de gegeven omstandigheden niet mogelijk was de feiten te verhinderen.

«De enkele omstandigheid dat hij zijn zoon toeliet met zijn auto te rijden is geen foutieve handelwijze nu toch het bewijs niet is geleverd dat hij moest verwachten dat een verkeerd gebruik zou worden gemaakt van het voertuig.

«Derhalve is V. niet burgerrechtelijk aansprakelijk voor de kosten en moet hij buiten zake gesteld worden.

«1. Omtrent de aanvaarding van risico

«De beklaagde en de vrijwillig tussenkomende partij voeren aan dat de burgerlijke partijen slechts een deel van hun schade kunnen laten vergoeden omdat de slachtoffers een risico aanvaard hebben toen zij de beklaagde vergezelden.

«Opdat er aanvaarding van risico zou zijn is vereist dat de slachtoffers konden en moesten beseffen dat de beklaagde

in een zodanige staat verkeerde dat zijn mogelijkheden om behoorlijk een voertuig te besturen verminderd waren.

«De rijkswacht beschrijft geen omstandigheden die in deze richting wijzen. Er wordt alleen gewag gemaakt van een positieve ademtest.

«De geneesheer die gevorderd werd om de bloedafname te verrichten vermeldt in het verslag van klinisch onderzoek o.m. : 'ruikt de adem naar alcohol : *neen* — is zijn spraak normaal : *ja*'. De gang kon niet nagegaan worden maar er waren symptomen van een hersenschudding.

«Volgens de deskundige beantwoordt de berekende alcoholaemie van 1,71 gr./liter bloed aan het drinken van 9 glazen pilsbier in de loop van de dag tot ten laatste 1 uur vóór het ongeval.

«Er worden geen inlichtingen verstrekt in verband met het uur waarop de beklaagde en zijn gezelschap hun vermaakuitstap begonnen de dag van het ongeval. De herbergierster S. meent dat zij omstreeks 17 u. in haar inrichting binnenkwamen. Het ongeval had plaats omstreeks 23 u 20 zodat de betrokkenen ten minste reeds een zestal uren samen waren. Het is niet uitgemaakt dat het drankverbruik van de beklaagde gedurende die tijdsspanne zó opvallend was dat daaruit noodzakelijkerwijze bleek dat hij niet meer behoorlijk kon sturen. Aanvaarding van risico is derhalve niet bewezen.

«2. Omtrent het dragen van de veiligheidsgordel

«De beklaagde en de vrijwillig tussenkomende partij houden staande dat het slachtoffer D. de veiligheidsgordel niet droeg, met als gevolg dat de burgerlijke partijen D. ook om die reden slechts gedeeltelijk vergoeding kunnen krijgen van hun schade.

«In zoverre de burgerlijke partijen vergoeding vorderen van eigen schade zijn zij t.a.v. de beklaagde derden en hebben zij recht op volledige vergoeding.

«Het is slechts in de mate dat zij vergoeding vorderen voor schade die geleden werd door D. dat het van belang zou kunnen zijn te weten of deze al dan niet de veiligheidsgordel omgeslagen had en, in voorkomend geval, of zijn schade beïnvloed werd door het nalaten daarvan.»

(Voorzitter : de h. Viaene — Raadsheren : de hh. De Baets en Laurens — Advocaten : mrs. De Rouck, Bruynooghe loco Verschoore, Van Hoorebeke en Marechal — In de zaak : D. e.a. t/ V. en N.V. L.)

EUROPEES RECHT

Overzicht van de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

Zaak 141/78 — Franse Republiek/Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland — 4 oktober 1979

De Franse Republiek heeft het Hof van Justitie bij verzoekschrift van 14 juni 1978 krachtens artikel 170 EEG-Verdrag (dit is het eerste arrest betreffende niet-nakoming van de verdragsverplichtingen door een Lid-Staat op grond van artikel 170 EEG-Verdrag) verzocht vast te stellen dat het Verenigd Koninkrijk door op 9 maart 1977 besluit

nr. 440 getiteld «Sea-fisheries, boats and methods of fishing, the fishing nets (North-East Atlantic) Order 1977» (Statutory instrument 1977 nr. 440), uit te vaardigen de krachtens het Verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen.

Ingevolge dit besluit is het Britse en niet-Britse vis-sersboten verboden in een bepaalde zone van de Atlantische Oceaan, de Noordelijke IJszee en daarop aansluitende zeeën binnen de Britse visserijzones fijnmazige netten aan boord te hebben. De wet staat het vervoer van fijnmazige netten voor de vangst van bepaalde niet-beschermde vissoorten toe, zoals garnalen; deze machtiging geldt niet wanneer de vangst in het ruim voor meer dan 20 % uit beschermde soorten bestaat.

Het door de Franse Republiek ingestelde beroep vloeit voort uit een incident op zee op 1 oktober 1977, waarbij een Franse trawler «Cap Caval», die binnen de visserijzone van het Verenigd Koninkrijk op garnalen viste, werd aangehouden door de Britse Dienst voor Visserijcontrole. De ruimen van het schip bevatten ongeveer 2,9 ton witvis (beschermd) en 1,8 ton garnalen.

De kapitein van de trawler werd door een Britse recht-bank veroordeeld wegens overtreding van het betrokken besluit; inzonderheid wegens het gebruik van netten met kleinere mazen dan bij het besluit toegestaan.

Het betoog van de Franse Republiek komt er in hoofdzaak op neer, dat het betrokken besluit, genomen op een terrein waarvoor de Gemeenschap bevoegd is, in werking is getreden zonder dat is voldaan aan de eisen, gesteld in bijlage VI bij de door de Raad tijdens zijn bijeenkomst op 30.10 en 3.11.1976 te Den Haag vastgestelde resolutie, volgens welke de Lid-Staten in afwachting van de invoering van de passende communautaire maatregelen tussentijds eenzijdige maatregelen konden nemen ter bescherming van de visbestanden, mits zij de Commissie van te voren hadden geraadpleegd en haar toestemming hadden proberen te verkrijgen.

Omdat het Verenigd Koninkrijk niet aan deze eisen had voldaan, zou de genomen maatregel in strijd zijn met het gemeenschapsrecht. Het standpunt van de Franse regering is door de Commissie als interveniënte ondersteund.

De regering van het Verenigd Koninkrijk, die het verbindende karakter van bijlage VI van de resolutie van Den Haag niet bestreed, betoogde dat het betrokken besluit niet als een «éénzijdige» maatregel in de zin van deze resolutie mocht worden aangemerkt, omdat het enkel was vastgesteld ter uitvoering van de North-East Atlantic Fisheries Convention (NEAFC), op 24.1.1959 ondertekend te Londen (United Nations Treaty Series, 1964, blz. 159).

Dientengevolge behoefde het betrokken besluit niet te worden onderworpen aan de raadplegingsprocedure van de resolutie van Den Haag.

De Franse regering heeft terecht verklaard dat het besluit in kwestie is genomen op een terrein waarvoor de Gemeenschap bevoegd is, krachtens het EEG-Verdrag (artikelen 3 en 38) en een reeks verordeningen van de Raad, onder meer de verordeningen nrs. 100 en 101/76 van 19.1.1976, en tenslotte krachtens de arresten van het Hof van Justitie van 14.7.1976 (gevoegde zaken 3, 4 en 6/76, Kramer e.a.), van 16.2.1978 (zaak 61/77, Commissie/Ierland) en van 3.7.1979 (gevoegde zaken 185-204/78, van Dam e.a.).

De Commissie heeft anderzijds doen uitkomen dat de resolutie van Den Haag, waarin wordt gezegd «alvorens

deze maatregelen (ter bescherming van de visbestanden in de viszones die aan hun kusten grenzen) te nemen, tracht de betrokken Lid-Staat de goedkeuring van de Commissie te verkrijgen, die in alle stadia van deze procedure moet worden geraadpleegd», uitvoering geeft aan de verplichting tot medewerking die de Lid-Staten bij artikel 5 EEG-Verdrag op zich hebben genomen door lid te worden van de Gemeenschap.

Het is onbetwist dat in casu niet aan deze eisen is voldaan. Bijgevolg is het Verenigd Koninkrijk, door de overige Lid-Staten en de Commissie niet van te voren over de genomen maatregel in te lichten en door niet te hebben geprobeerd toestemming van de Commissie te krijgen, de krachtens artikel 5 EEG-Verdrag, bijlage VI van de resolutie van Den Haag en de artikelen 2 en 3 van verordening nr. 101/76 op hem rustende verplichtingen niet nagekomen.

Het Hof stelde vast:

1. Door op 1.4.1977 het besluit «Sea fisheries, boats and methods of fishing, the fishing nets (North-East Atlantic) Order 1977», van kracht te laten worden is het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland de krachtens het EEG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet nagekomen.

2. Het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland wordt veroordeeld in de kosten van het geding.

Zaak 125/78 — GEMA/Commissie van de EG — 18 oktober 1979

De Duitse vereniging voor muziekauteursrechten GEMA heeft bij de Commissie een verzoek ingediend teneinde te doen vaststellen dat de Compagnie Luxembourgeoise de Télédiffusion (hierna: Radio Luxemburg), haar dochteronderneming Radio Music International (hierna: RMI), beide gevestigd te Luxemburg, en Radio Télé Music (hierna: RTM), gevestigd te Berlijn-Wilmersdorf, de mededingingsregels overtraden.

Volgens dit verzoek had Radio Luxemburg via RMI overeenkomsten gesloten met in de Bondsrepubliek Duitsland gevestigde uitgevers van lichte muziek, op grond waarvan RMI de helft van de inkomsten aan auteursrechten op de door haar en bedoelde uitgevers gezamenlijk uitgegeven composities zou ontvangen en Radio Luxemburg als tegenprestatie deze composities regelmatig op gunstige uren in haar Duitstalig programma zou uitzenden.

Ten gevolge van deze praktijk kreeg Radio Luxemburg als lid van de GEMA buitengewoon veel auteursrechten. Waar verzoekster — enige muziekauteursrechtenvereniging in de Bondsrepubliek Duitsland — alle door haar ontvangen inkomsten op basis van een vaste verdeelsleutel moest verdelen, leidde genoemde praktijk ertoe dat de andere uitgevers van lichte muziek die eveneens lid zijn van verzoekster, werden benadeeld.

De Commissie gaf aan het verzoek van verzoekster gevolg en deelde op 23 januari 1974 de punten van bezwaar mee aan de drie genoemde ondernemingen.

Bij brief van 31 januari 1978 maande verzoekster de Commissie om binnen drie maanden een «formele beschikking in deze zaak» te nemen; bij in gebreke blijven van de Commissie zou zij beroep wegens nalaten instellen.

De Commissie antwoordde bij brief van 22 maart 1978, waarin zij de mening verkondigde, dat de «meest recente gegevens» waarover zij beschikte, het niet rechtvaardigden

het verzoek van verzoekster om een beschikking houdende vaststelling van misbruik van een machtspositie door Radio Luxemburg en de andere betrokken ondernemingen, in te willigen.

In deze brief wees de Commissie verzoekster ook op andere middelen om zich tegen de vervalsing van de mededinging ten gevolge van de praktijk van Radio Luxemburg te wapenen en stelde zij verzoekster een onderhoud met haar ambtenaren voor.

Op 31 mei 1978 diende verzoekster beroep in teneinde de onwettigheid van het nietsdoen van de Commissie te doen vaststellen; verzoekster was van mening dat de Commissie door enkel de brief van 22 maart 1978 te sturen, de krachtens verordening nr. 17/62 op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen.

Op 19 maart 1979 diende verzoekster, subsidiair, aanvullende conclusies in, waarin zij het Hof verzocht om bij niet-ontvankelijkverklaring van het beroep wegens nalaten, het in de brief van 22 maart 1978 vervatte besluit om de procedure tegen Radio Luxemburg niet voort te zetten, nietig te verklaren.

De ontvankelijkheid

a) van het beroep wegens nalaten

Beslist dient te worden of de brief van 22 maart 1978 een «standpuntbepaling» in de zin van artikel 175, tweede alinea, EEG-Verdrag is.

Volgens artikel 6 van verordening nr. 99/63 deelt de Commissie wanneer zij meent dat de door haar verkregen gegevens het niet rechtvaardigen aan een bij haar ingediend verzoek gevolg te geven, de redenen daarvan aan de verzoekers mede.

Ten gevolge van deze mededeling wordt de zaak afgesloten, doch dit belet de Commissie niet haar desgewenst weer te openen.

Verzoeksters opvatting dat de indiener van een verzoek recht heeft op een *beschikking* van de Commissie in de zin van artikel 189 EEG-Verdrag betreffende het bestaan van de gestelde inbreuk, kan niet worden gevolgd.

Gesteld zelfs dat een dergelijke mededeling een beschikking zou zijn, dan kan de Commissie niet worden verplicht de procedure in alle gevallen tot een definitieve beslissing voort te zetten.

Uit het voorgaande volgt dus dat de Commissie door haar antwoord bij brief van 22 maart 1978, die voldeed aan de voorwaarden van de gemeenschapsverordening, een rechtshandeling tot verzoekster richtte, die een standpuntbepaling is in de zin van artikel 175, tweede alinea, EEG-Verdrag.

Het beroep wegens nalaten dient dus niet-ontvankelijk te worden verklaard.

b) van het beroep tot nietigverklaring

Ter ondersteuning van dit verzoek stelt verzoekster dat met haar verzoek een nieuw middel wordt voorgedragen, steunend op gegevens rechtens waarvan eerst na afloop van de schriftelijke behandeling is gebleken en dat haar verzoek dus ingevolge artikel 42 van het Reglement voor de procedure ontvankelijk zou moeten zijn. Dit artikel stelt een verzoeker namelijk bij wijze van uitzondering in staat nieuwe middelen ter ondersteuning van in het verzoekschrift geformuleerde conclusies aan te voeren. Het biedt een verzoeker stellig niet de mogelijkheid om nieuwe

conclusies in te dienen en a fortiori niet om een beroep wegens nalaten om te zetten in een beroep tot nietigverklaring.

Het subsidiaire verzoek om nietigverklaring moet dus niet-ontvankelijk worden verklaard.

Het Hof, rechtdoende, verklaarde mitsdien het beroep niet-ontvankelijk.

Zaak 5/79 — Strafgeding tegen Buys e.a. en Denkavit — 18 oktober 1979 — prejudiciële zaak — gemeenschappelijk landbouwbeleid — sector melk

De Cour d'Appel te Rouen heeft het Hof van Justitie een reeks vragen gesteld over de uitlegging van verscheidene verordeningen betreffende bepaalde conjunctuurpolitieke maatregelen welke naar aanleiding van de tijdelijke verruiming van de fluctuatiemarges van de valuta's van sommige Lid-Staten dienen te worden genomen in de sector melk en zuivelprodukten.

Denkavit, producente van diervoeders en vier van haar directeurs zijn door de Franse gerechtelijke autoriteiten vervolgd wegens overtreding van het ministerieel besluit van 22 september 1976 waarmee de prijzen in het produktiestadium, behoudens wat betreft verse landbouw- en visserijprodukten, werden bevroren.

Blijkens het dossier heeft Denkavit de prijzen van zes melksubstitutieprodukten verhoogd en heeft zij deze prijzen bij verkopers na de inwerkingtreding van het ministerieel «bevroerings»besluit gehandhaafd. Beklaagden in het hoofdgeding hebben verklaard dat Denkavit door haar geproduceerde diervoeders uitsluitend aan de groothandel levert, die ze aan de landbouwer doorverkoopt. Bovendien bevatten de betrokken produkten een hoog gehalte aan zuivelprodukten, met name melkpoeder. Denkavit stelt dat haar produkt onder de gemeenschappelijke landbouwverordening valt, en wel in de sector zuivelprodukten en dat het Frans ministerieel besluit niet op deze produkten van toepassing kan zijn zonder inbreuk te maken op de verdragsbepalingen betreffende het vrije goederenverkeer en het mededingingsregime in de gemeenschappelijke markt. Het openbaar ministerie heeft anderzijds gesteld dat melksubstitutieprodukten voor kalveren nooit zijn beschouwd als produkten die tot de categorie behoren, waarvan de prijzen door gemeenschapsbepalingen worden geregeld.

Naar aanleiding van het geding heeft de Cour d'Appel te Rouen het Hof van Justitie om uitlegging verzocht ter zake van de toepasselijkheid en het toepassingsgebied van verscheidene gemeenschapsverordeningen.

In zijn antwoord verklaarde het Hof voor recht :

1. Melksubstitutieprodukten voor kalveren, qua aard en samenstelling overeenkomend met die bedoeld in het hoofdgeding, zijn zuivelprodukten in de zin van artikel 1 van verordening nr. 804/68 van de Raad van 27 juni 1968 en zijn uit dien hoofde onderworpen aan de bij die verordening ingestelde gemeenschappelijke ordening der markten.

2. Op deze melksubstitutieprodukten was ten tijde van de toepassing van de gewraakte nationale maatregelen tot blokkering van de prijzen het stelsel van monetaire compenserende bedragen, ingesteld bij verordening nr. 974/71, van toepassing.

3. Verordening nr. 804/68 van de Raad van 27 juni 1968 moet aldus worden uitgelegd, dat zij zich verzet tegen een nationale maatregel tot blokkering van de prijzen, als be-

doeld door de nationale rechter, in het distributiestadium van melksubstitutieprodukten voor kalveren, die vallen onder de bij die verordening ingestelde gemeenschappelijke ordening der markten, zodra de toepassing van een dergelijke maatregel de doelstellingen of de werking van deze marktordening, inzonderheid haar prijsregeling, in gevaar brengt.

4. De bepalingen van de artikelen 30 tot en met 34 EEG-Verdrag betreffende het vrije verkeer van goederen verzetten zich ertegen dat op melksubstitutieprodukten voor kalveren, die vallen onder de bij verordening nr. 804/68 ingestelde gemeenschappelijke ordening der markten een nationale regeling tot blokkering van de prijzen wordt toegepast, op grond waarvan de stijging van de aankooprijzen van grondstoffen of eindprodukten, ingevoerd uit een andere Lid-Staat, niet mag worden doorberekend in de verkoopprijs, wanneer ten gevolge van de prijsstop de prijzen zich op een zodanig niveau bevinden dat de afzet van ingevoerde produkten hetzij onmogelijk, hetzij moeilijker wordt dan die van nationale produkten.

5. Gezien zijn materieel toepassingsgebied heeft artikel 85 EEG-Verdrag geen betrekking op een nationale regeling tot blokkering van de prijzen.

BOEKEN

L. WALGRAVE, *De bescherming voorbij, Ontwerp voor een emanciperende jeugdkriminologie*, Uitgeverij Kluwer, Deurne - Gouda Quint, Arnhem, 1980.

Bij een eerste lectuur werkt het boek vreselijk irriterend en het beantwoordt volkomen aan wat een boze minister van Justitie enkele jaren geleden in een krasse uitspraak als «de la merde criminologique» betitelde.

In enkele bladzijden rekent de auteur af met het jeugdbeleid : alles wordt afgeknakt, vertrappt en verguisd. Er wordt tabula rasa gemaakt met de jeugdbescherming ... het moet nu maar eens uit zijn met die knoeiboel !

Wie L. Walgrave wil geloven, zal wel de indruk krijgen dat het imbeciele, stompzinige en bekrompte zwakhoofden zijn die onze jeugdbescherming hebben uitgedokterd. Jules Le Jeune, Carton de Wiart, Paul Leclercq, Simone Huynen, Maus, Cornil, Piet Vermeulen : geen van allen heeft er iets van begrepen. Tremolo's genoeg, maar geen hersens.

De auteur zweert slechts bij neo-marxisten die hij «aanvult en corrigeert vanuit het symbolisch interactionisme» ... Of hoort U het soms niet goed ? Dat alles wordt overgoten met een progressistisch sausje, een lepeltje laatdunkendheid, en kwistig bestrooid met apodictische uitspraken. Verder heeft men het natuurlijk over manipulatie en «la Belgique de papa», wellicht verwacht de auteur ook nog dat we hem au sérieux zullen nemen.

In enkele woorden kan de werkmethode, met een parafrase van 's schrijvers stijl, als volgt worden samengevat : «Sabel alles omver (Turlutuut, 1967), hak alles neer (Holahoep, 1972), affirmeer maar (Mc Kul, 1979), maar verpak het keurig in een wetenschappelijk papiertje (Kinton, 1964), en hebben ze dan de indruk van bedrogen te zijn (Tamboer, 1975), dan hebben ze toch altijd veel leute gehad (Jos Gijsen, 1978) en ze merken het toch pas achteraf (Tebed, 1979).»

Met één woord : niemand heeft ooit iets van de jeugdproblemen begrepen, niemand heeft ooit iets goeds verricht, tot Zorro Walgrave ten tonele verschenen is en hij het probleem in een hand-

omdraai heeft opgelost. Wie niet verbijsterd staat te kijken over zijn kunde en wetenschap, heeft er waarschijnlijk niets van begrepen.

Wie de auteur nog niet heeft verwenst voor al dat tijdverlies dat het lezen van zulk een boek meebrengt, wie het nog niet heeft opgegeven ondanks ontzettend veel woordkramerij, wie het nog over zijn hart kan krijgen, raden we toch aan het boek een tweede keer te lezen.

Inderdaad, een tweede lectuur stemt tot grotere mildheid. Wie afgereageerd is, merkt wel dat de auteur het al bij al nog goed meent ook, zelfs al heeft hij voor het probleem geen reuzeideeën te bieden. Er wordt een ernstige poging gedaan om het jeugdprobleem anders aan te pakken : buiten het kader van de gerechtelijke betutteling, maar door bemiddeling van de «hulpverleningsrechtbank».

De auteur noemt zijn voorstel een «utopie», maar dat komt me slechts voor als een uiting van onzekerheid en twijfel omtrent het systeem. Dat de hulpverlening aan jeugdigen veeleer buiten de gerechtelijke sfeer zou moeten verlopen is een mening die niet alleen «criminologen» en «buurtwerkers» zijn toegedaan, ook veel rechters en parketmagistraten voelen zich onwennig in de huidige regeling. Men kan zich dan afvragen waarom er niet op rustige toon — zonder de juristen, rechters, parketmagistraten die er het beste trachten van te maken daarom te moeten uitschelden — aan de opbouw van een nieuw systeem kan worden gedacht. Want ook in de «hulpverleningsrechtbank» zullen rechters en parketmagistraten zitting moeten nemen, tenzij de criminologen uitspraak doen over de geschillen.

Al met al laat het boek een onbehaaglijk gevoel na : enerzijds is er de eunuch-stijl eigen aan sommige criminologen («on suggère ce qu'on n'a pas»), anderzijds is er die gewichtigdoenerij, die sfeer van deskundologie waarin alles geaffirmeerd wordt en niets bewezen, en ten slotte de sloperspraktijken waarbij alles wordt afgebroken, geknakt en belachelijk gemaakt.

Walgrave noemt zijn boek «de bescherming voorbij», ik meen dat hij de wetenschap en ook de kritiek voorbij is geschoten... Het moet maar eens uit zijn met die blote beweringen in het genre van «les bourgeois, ce sont les autres» ... Wie met de castagnetten speelt, kan ook voor een flamenco uitgenodigd worden...

A. Vandeplas

W. PINTENS e.a., *Actuele problemen van burgerlijke stand — Internationaal privaatrecht*, Maarten Kluwer's Internationale Uitgeversonderneming, Antwerpen-Amsterdam, 1979, 86 blz.

Ook de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt geconfronteerd met situaties met een buitenlands element. Problemen die hij daarbij ondervindt, waren aan de orde op een studiedag, georganiseerd door het Centrum voor Internationaal Recht en het Instituut voor Familierecht van de K.U.Leuven op 22 februari 1979. Dit boek, ingeleid door prof. J. Pauwels, bevat de tekst der voordrachten en een verslag van de paneldiscussie, verzorgd door P. Senaev.

H. Van Houtte behandelde het delicaat probleem van de «Erkenning van buitenlandse akten en vonnissen». De ambtenaar van de burgerlijke stand moet steeds meer optreden in zaken die de staat aanbelangen van personen wier burgerlijke stand (ook) door buitenlandse akten en vonnissen wordt bepaald. In welke mate mag de ambtenaar daarmee rekening houden ? Als regel geldt, aldus de auteur, dat buitenlandse akten en vonnissen, de staat van personen betreffende, ook door de ambtenaar van de burgerlijke stand de plano moeten worden erkend als ze voldoen aan de vijf vereisten vermeld in art. 570 Ger. W. De toepassing van deze regel stelt tal van problemen. Besproken werden o.a. : de kanttekening, de overschrijving en de informatieve aantekening van buitenlandse akten en vonnissen in de registers van de burgerlijke stand ; de legalisatie en de vertaling ; de betekenis van het depot van buitenlandse akten en vonnissen bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken (W. 14 juli 1966) ; de exceptie van internationale openbare

orde ; de gerechtelijke erkenning... Het panel voegde hier enkele interessante opmerkingen en suggesties aan toe.

In zijn bijdrage over «De naam van buitenlanders in de akten van de burgerlijke stand» wees W. Pintens erop dat eerbied voor het personeel statuut geboden is, wat de naamgeving en de vermelding van namen in de akten van de burgerlijke stand betreft. Deze regel moet soms wijken voor overwegingen van internationale openbare orde en voor politiewetten. Vooral het feit echter, dat de regelen die de organisatie en de werking van de burgerlijke stand beheersen, te zeer op de toepassing van de Belgische wet zijn afgestemd, zou in veel gevallen een adequate aanwending van vreemd recht bemoeilijken of verhinderen. De auteur illustreerde deze stelling aan de hand van voorbeelden. Er werd aangedrongen op een versoepeling van de wetgeving ten einde de ambtenaar toe te laten zijn akten aan het personeel statuut van de vreemdeling aan te passen. Het verslag van de paneldiscussie brengt enkele belangwekkende meningsverschillen aan het licht. Aldus rees de vraag of de ambtenaar van de burgerlijke stand in de geboortekte van een vreemd kind voornamen mag optekenen die alhier gebruikelijk zijn doch verboden door de nationale wet van het kind.

P. Van Langenaeken, voorzitter van de Belgische Sectie van de C.I.E.C. (Commission Internationale de l'Etat Civil), handelde over de inrichting, de werking, de verwezenlijking en de perspectieven van deze commissie, die opgericht werd om informatie uit te wisselen over de wetgeving van de lid-staten op het gebied van het personenrecht en het houden van de akten van de burgerlijke stand. Verder heeft de C.I.E.C. zich ten doel gesteld, door het richten van aanbevelingen en het ontwerpen van verdragen, op dit terrein de internationale samenwerking te bevorderen, de wetgeving der lid-staten te harmoniseren, en, waar dit onmogelijk blijkt, oplossingen voor conflicten te vinden.

Dit boek heeft de verdienste dat het, geschreven in een betrouwbare taal en gedocumenteerd met concrete gevallen, ook de niet gespecialiseerde lezer in deze ingewikkelde materie binnenleidt.

L.D.F.

BALIELEVEN

Wijziging van de Nederlandse Advocatenwet

Bij de Tweede Kamer is een wetsontwerp ingediend tot wijziging van de Advocatenwet. Het belangrijkste punt daaruit is de herziening van de tuchtrechtspraak.

Het initiatief voor de wijzigingen die het wetsontwerp voorstelt, is uitgegaan van de Nederlandse orde van advocaten. Over de uitwerking in het wetsontwerp is nader overleg gevoerd met de algemene raad van de Orde.

De tuchtrechtspraak over advocaten wordt op het ogenblik in eerste aanleg uitgeoefend door de raden van toezicht. Een raad van toezicht is er in elk van de negentien rechtbankarrondissementen. De raad, onder voorzitterschap van de deken, staat aan het hoofd van de orde van advocaten in het betrokken arrondissement en heeft — naast de rechtsprekende — vooral een bestuurlijke taak.

Het voorstel is nu de tuchtrechtspraak in eerste aanleg over te brengen van de negentien raden van toezicht van de orde van advocaten in de negentien arrondissementen naar vijf nieuwe colleges die raden van discipline zullen heten. Het rechtsgebied van een raad van discipline zal samenvallen met het ressort van een der vijf gerechtshoven. Anders dan de raden van toezicht zullen de raden van discipline niet enkel uit advocaten bestaan, maar worden voorgezeten door leden van de rechterlijke macht (uit de «zittende magistratuur»).

De tuchtrechtspraak in hoger beroep, dus van beslissingen van de raden (van discipline), blijft bij het bestaande hof van discipline te Utrecht. Het hof heeft nu al een gemengde samenstelling : drie

leden benoemd door de Kroon uit leden van de rechterlijke macht en twee leden-advocaten gekozen door het college van afgevaardigden van de Nederlandse orde van advocaten.

De bedoeling van de nieuwe regeling is scheiding te brengen tussen de organen belast met het bestuur en organen belast met rechtspraak.

Tegen de huidige concentratie van bestuurlijke en tuchtrechtelijke bevoegdheden bij de raden van toezicht bestaan de volgende bezwaren :

- overbelasting van de raden van toezicht
- problemen omdat het aantal geschikte personen waaruit geput kan worden voor de bezetting van de raden betrekkelijk gering is

- tuchtrechtspraak binnen een kleine kring kan aanleiding zijn tot wantrouwen in de objectiviteit.

Wat het laatste punt betreft : de belangen van de cliënt bij tuchtrechtelijke handhaving van de normen voor een behoorlijke beroepsuitoefening zijn meer en meer centraal komen te staan. Dat behoort ook tot uiting te worden gebracht in de samenstelling van tuchtcollages : bij voorkeur niet uitsluitend uit beroepsgenoten.

De concentratie van de tuchtrechtspraak in eerste aanleg bij vijf raden van discipline heeft tot gevolg dat de negentien raden van toezicht zich voortaan kunnen wijden aan hun bestuurlijke taken die geleidelijk omvangrijker worden.

De scheiding van bestuurlijke en tuchtrechtelijke taken heeft ook gevolgen voor de positie van de deken van de orde van advocaten in een arrondissement. In de bestaande regeling worden klachten tegen advocaten ingediend bij de deken, die kennelijk ongegronde klachten zelf afwijst. Is de klacht niet kennelijk ongegrond, dan kan hij proberen een minnelijke oplossing te bereiken in zaken die daarvoor naar zijn mening in aanmerking komen. Alle andere klachten en eveneens de klachten die niet minnelijk worden opgelost brengt hij in de raad van toezicht in behandeling.

In het wetsontwerp vervalt de bevoegdheid van de deken om kennelijk ongegronde klachten af te wijzen. Die bevoegdheid wordt toegekend aan de voorzitter van de raad van discipline. Wel blijft de deken fungeren als bestuurlijke schakel tussen de klager en de raad van discipline. Hij kan een onderzoek instellen naar een klacht die bij hem is binnengekomen en een minnelijke oplossing beproeven. Maar als hij daarin niet slaagt moet hij de klacht aan de raad van discipline voorleggen. Het oordeel over de gegrondheid van de klacht is dan aan de raad van discipline of — bij kennelijke ongegrondheid — aan de voorzitter van de raad.

In de bestaande regeling kan de advocaat van een beslissing in eerste aanleg in beroep gaan bij het hof van discipline, maar een particuliere klager wiens klacht is afgewezen, kan dat niet.

Aan deze weinig bevredigende situatie wil het wetsontwerp een einde maken door de klager een recht van hoger beroep te geven als — en voorzover — zijn klacht ongegrond is verklaard.

In de huidige omschrijving van het doel van de tuchtrechtspraak is een belangrijke maatstaf «de eer van de stand der advocaten». Dit beantwoordt niet meer aan de functie die de advocaat in het huidige maatschappelijk bestel inneemt. Primaire doelstelling van de tuchtrechtspraak moet zijn, een behoorlijke beroepsuitoefening te waarborgen met het oog op de belangen van de rechtzoekenden. Dit is in het wetsontwerp tot uitdrukking gebracht.

Het wetsontwerp opent de mogelijkheid om de zitting waarop een tuchtzaak wordt behandeld, in het openbaar te houden. De raad of het hof van discipline kan daartoe beslissen als het algemeen belang van een behoorlijke beroepsuitoefening dat vordert. De klager moet dan bovendien zijn toestemming geven.

Er is dus geen openbaarheid zonder meer. Het huidige stelsel van besloten zittingen is namelijk niet alleen ter bescherming van de advocaat tegen wie geklaagd wordt, maar wil ook de belangen van de rechtzoekenden beschermen. Het komt regelmatig voor dat een klacht wordt ingediend tegen de advocaat van de wederpartij in een rechtsconflict. Openbaarheid zou de belangen van de wederpartij ernstig kunnen schaden als voor een juiste beoordeling van het optreden van de betrokken advocaat ook persoonlijke of (vertrouwelijke) zakelijke gegevens van diens cliënt ter tafel moeten komen.

De gezamenlijke advocaten die bij eenzelfde rechtbank zijn ingeschreven, vormen de orde van advocaten in het betrokken arrondissement. Actief en passief stemrecht hebben volgens de huidige wet alleen de advocaten die langer dan drie jaar binnen het Rijk als advocaat zijn ingeschreven.

Het wetsontwerp wil dat vereiste laten vervallen. Dit houdt in dat de advocaten-stagiaires actief stemrecht krijgen en in beginsel ook passief stemrecht. De orden in de arrondissementen kunnen echter voor het passieve stemrecht het vereiste handhaven van inschrijving voor een bepaalde periode die niet langer mag zijn dan drie jaar.

Voor het overige zijn de wijzigingen die het wetsontwerp voorstelt hoofdzakelijk van wetstechnische aard.

BERICHTEN

Voorzorgskas voor Advocaten

Uitnodiging voor de Algemene Vergadering van 24 april 1980

De Raad van Beheer van de Voorzorgskas voor Advocaten nodigt U uit tot het bijwonen van de Gewone Algemene Vergadering die zal gehouden worden op donderdag 24 april 1980 om 14.30 uur, in de administratieve zetel, Stoofstraat 12 te 1000 Brussel (ingang Violetstraat 5).

AGENDA

1. Goedkeuring van het proces-verbaal van de gewone algemene vergadering van 3 mei 1979;
2. Verslag van de raad van beheer;
3. Goedkeuring van de rekeningen van het dienstjaar 1979 en voorstelling van de begroting voor het komende dienstjaar;
4. Decharge van de beheerders;
5. Statutaire benoemingen;
6. Organisatie van de kas;
7. Allerlei

Belangrijke herinnering: De leden van de Vereniging, die verhinderd zijn de vergadering bij te wonen en die wensen zich te laten vertegenwoordigen, kunnen daartoe een volmacht verlenen aan een ander lid. Deze volmacht moet geen bijzondere vorm hebben en kan afgegeven worden aan het bureau van de vergadering.

Het aantal stemmen waarover de mandataris kan beschikken is beperkt tot tien (Artikel 32 van de statuten).

Wij rekenen op uw aanwezigheid.

Voor de Raad van Beheer,
De Voorzitter,
P. Goemans

Tijdschrift voor Arbitrage

Op initiatief van het Nederlands Arbitrage Instituut zal het des tijds gestaakte tijdschrift «Arbitrale rechtspraak» bij W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle, opnieuw worden uitgegeven onder de naam «Tijdschrift voor Arbitrage».

Het tijdschrift verschijnt zes maal per jaar en de prijs van het abonnement voor 1980 bedraagt f 60.-, exclusief opbergband.

E.E.C. Competition Law and Practice

Op 24 en 25 april 1980 vindt in het Carlton Tower Hotel te Londen een conferentie plaats over dit onderwerp.

Sprekers zijn o.m.: Julian Maitland-Walker, Paul Egerton-Ver-non, Ian Blackshaw, Ivo Van Bael, Michael J. Reynolds, Valentine Korah en C.P. Cottis.

Inlichtingen bij de vereniging European Study Conferences Ltd., 177 A. Huysmanslaan, bus 9, 1050 Brussel.

De onderneming: een uitdaging voor het recht. — XXIXe Rechtscongres op 26 april 1980 te Brussel.

Wij herinneren eraan, dat op 26 april 1980 in de gebouwen van de Vrije Universiteit Brussel het XXIXe Rechtscongres van de Vlaamse Juristenvereniging wordt gehouden.

Het secretariaat wordt waargenomen door juffrouw K. Laurent, Rechtsfaculteit V.U.B. (Centrum Fiscaal Recht), Pleinlaan 2, 1050 Brussel (tel. 02/648.55.40-toestel 1557).

De volgende preadviezen en rapporten verschijnen in nr. 35 (26 april 1980) van het Rechtskundig Weekblad:

De vennootschap van de multinationale onderneming, preadvies door B. van Bruystegen, assistent aan de K.U.Leuven.

De onderneming: een uitdaging voor het recht, preadvies door J. Colaes, assistente aan de U.I.Antwerpen.

De rol van de onderneming in het sociaal recht en de verschijningsvorm van het sociaal recht voor de onderneming, preadvies door Willy van Eeckhoutte, assistent aan de R.U.G.

Het faillissement, preadvies door H. Geinger, assistente aan de V.U.B. Poging tot omschrijving van de onderneming als rechtssubject. Kritische beschouwingen, rapport door prof. dr. Guy Schrans (R.U.G.)

Nieuwe ontwikkelingsstendenzen van en in de onderneming. Kritische beschouwingen, Rapport door prof. dr. G. Loccufier (V.U.B.)

Congres te Gent over gecombineerd vervoer

De vereniging *Internationaal vervoerrecht over land en zee*, gevestigd te Gent, Parklaan 41 (tel. 091/221.97.74), organiseert op 9 mei 1980 te Gent een internationaal congres over het thema «Gecombineerd vervoer. Problematiek en toekomstmogelijkheden».

MEDEDELINGEN

Overzicht ratificaties en toetredingen Haagse Verdragen per 1 januari 1980

In het Nederlandse Juristenblad van 23 februari 1980 (80/8, 169-170) is een overzicht opgenomen van Staten die per 1 januari 1980 partij waren bij verdragen totstandgekomen in het kader van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht. Alleen de na oorlogse verdragen zijn vermeld. Een cursieve aanduiding geeft aan dat het desbetreffende verdrag in werking is getreden.

Dit overzicht dient slechts ter oriëntatie. Men zij erop bedacht dat volgens sommige verdragen de toetreding slechts werkt t.o.v. die verdragspartijen die uitdrukkelijk verklaard hebben de toetreding te aanvaarden.

De complete verzameling van de authentieke teksten van de verdragen (*Recueil des Conventions 1951-1977*) is verschenen bij Martinus Nijhoff Den Haag.

Lidstaten van de
Haagse Conferentie:

<i>Lidstaten van de Haagse Conferentie:</i>	<i>Rechtsv. 1954</i>	<i>Koop</i>	<i>Eigendomsoverdr.</i>	<i>Koop-forum keuze</i>	<i>Nat./Wpl.</i>	<i>Erkenning vennoot- schappen</i>	<i>Alimentatie-kinderen/loep.recht</i>	<i>Alimentatie-kinderen/executie</i>	<i>Kinderbescherming</i>	<i>Testamensvormen</i>	<i>Afschaffing Lega- lisatie</i>	<i>Adoptie</i>	<i>Betekening</i>	<i>Forum keuze</i>	<i>Executie van vonnissen</i>	<i>Protocol inz. Bevoegdheid</i>	<i>Erkenning echt- scheidings</i>	<i>Verkeersongevallen</i>	<i>Bewijs</i>	<i>Beheer nalp.</i>	<i>Produktaanspr.</i>	<i>Alimentatie (executie)</i>	<i>Alimentatie (loep.recht)</i>	<i>Huw.verm.regime</i>	<i>Huwelijk</i>	<i>Tussenpers.</i>
V.St.v.Amerika													x						x							
Argentinië																										
Australië																										
België	x	x			x	x	x	x	x	x	x		x					x								
Canada																										
Denemarken	x	x						x	x	x			x				x		x							
Bondsrep. Duitsland	x						x	x	x	x	x		x						x							
Egypte																										
Finland	x	x						x	x	x			x				x		x							
Frankrijk	x	x				x	x	x	x	x	x		x					x	x		x	x	x		x	
Griekenland																										
Groot-Brittannië										x	x	x	x				x		x							
Ierland										x																
Israël	x									x	x		x						x							
Italië	x	x	x				x	x			x															
Japan	x						x			x	x		x													
Joegoslavië	x									x	x							x			x					
Luxemburg							x	x	x	x	x		x						x							
Nederland	x				x	x	x	x			x		x		x	x					x					
Noorwegen	x	x							x	x			x				x		x		x	x				
Oostenrijk	x						x	x	x	x	x	x						x								
Portugal	x						x	x	x		x		x						x	x		x		x		
Spanje	x						x	x			x															
Suriname	x							x			x															
Tsjechoslowakije	x							x									x	x	x	x		x				
Turkije	x						x	x					x													
Venezuela																										
Zweden	x	x						x	x				x									x				
Zwitserland	x	x					x	x	x	x	x	x										x	x			

Niet-Lidstaten:

Bahamas											x														
Barbados													x												
Botswana										x	x	x													
Cyprus											x				x	x									
DDR										x															
Fiji										x	x														
Hongarije		x					x				x														
Lesotho											x														
Libanon		x																							
Liechtenstein						x	x				x														
Malawi											x		x												
Malta											x														
Marokko		x																							
Mauritius										x	x														
Niger			x																						
Polen		x								x															
Roemenië		x																							
Seychellen											x														
Singapore																									
Swaziland										x	x														
Tonga											x														
USSR		x																							
Vaticaanstad		x																							
Zuid-Afrika										x															